

รายงานการวิจัย
การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ
(A survey of smoking behaviors among young people
in Chiyaphum province)

ชณิษฐ์ชา บุญเสริม
ผกามาศ สุทธิทิวนิช
รษา รวิสถานนท์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ

ได้รับทุนสนับสนุนโดย ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

มิถุนายน 2552

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.มณฑา เก่งการพานิช ดร.ศรัณญา เบญจกุล และ รศ.ฉวีวรรณ บุญสุยา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และเป็นທີ່ปรึกษาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานด้วยความเอาใจใส่ ห่วงใย และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา คณะผู้วิจัยซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูทุกท่านของสถานศึกษาเป้าหมาย ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง และคอยดูแลในระหว่างที่คณะผู้วิจัยทำงานอย่างใกล้ชิด ขอขอบคุณเยาวชนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย เพื่อใช้ในการดำเนินงานครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุด สำหรับกำลังใจและการสนับสนุนช่วยเหลือจากสมาชิกทุกคนในครอบครัวของคณะผู้วิจัย ซึ่งได้มอบความรัก ความห่วงใย คอยเป็นกำลังใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างสม่าเสมอด้วยดีตลอดมา และขอบคุณหัวหน้างานควบคุมโรคไม่ติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนร่วมงานของคณะผู้วิจัยทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจให้ คณะผู้วิจัยซาบซึ้งและขอน้อมระลึกถึงพระคุณทุกท่าน มา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนในสถานศึกษา จำนวน 1,500 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนเคยลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 30.3 และยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบัน ร้อยละ 24.0 ซึ่งจะสูบบุหรี่ทุกวัน ร้อยละ 36.4 สูบวันละ 6 – 10 มวน ร้อยละ 34.7 และซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 33.1 โดยสถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ คือ บ้านเพื่อน ร้อยละ 28.6 และพบว่าร้อยละ 13.6 มีการใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่น สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา 2) ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ได้แก่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว 3) ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ 4) ปัจจัยด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ได้แก่ การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์ การพบเห็นการโฆษณาในงานสังคม/งานชุมชนต่าง ๆ การมีสิ่งของเครื่องใช้ที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่ 5) ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน ได้แก่ การสอนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ การสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ และการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับสุขภาพครั้งล่าสุด

Abstract

A survey of smoking behaviors among young people in Chiyaphum province is cross-sectional survey research. The research aimed to study smoking behaviors and factors relating smoking of young people in Chiyaphum province. Sample of the study consists of, from Stratified random sampling, 1,500 high school students in Chiyaphum province. Data collection used questionnaire survey and data were analyzed through percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum and Chi-square.

Result revealed that 30.3 % of young people tried to smoke cigarettes and 24 % of them have been smoking. 36.4 % of them smoke every day, 34.7 % of them smoke 6-10 curls of cigarette per day, and 33.1% of them buy the cigarette from convenience store. 28.6 % of them mostly smoke cigarette at theirs friend's home. And 13.6 % of them ever used any form of tobacco products other than cigarettes . According to analyzing factors related to smoking behavior of young people was significant : 1) Demographic characteristic factors: sex, age, and level of education, 2) Smoking environmental exposure factors: smoking friends, and members in family, 3) Attitude toward smoking factors, 4) Advertising and sell promotion factors: encountering super stars smoking in mass media, encountering advertisements for cigarettes in TV program, encountering advertisements for cigarettes in sports events, fairs, concerts, or community events, encountering cigarette brand's label on things, distributed example cigarette for free 5) tobacco curriculum in school: teaching in the danger of smoking, teaching in the effect of smoking, and last discuss smoking and health as part of a lesson.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
สารบัญแผนผัง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย	3
3. สมมติฐานการวิจัย	3
4. ขอบเขตการวิจัย	4
5. นิยามศัพท์หรือคำสำคัญ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
1. สถานการณ์การสูบบุหรี่และพิษภัยของบุหรี่	7
2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	12
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	15
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่	19
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน	33
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย	36
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
1. รูปแบบงานวิจัย	38
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	38
3. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	41
4. ขั้นตอนการดำเนินงาน	46
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
1. คุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง	48
2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ	49
3. ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ	68
4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ	83
บทที่ 5 อภิปรายผลการศึกษา	
1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	90
2. ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ	92
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ	97
บทที่ 6 สรุป และข้อเสนอแนะ	
1. สรุป	103
2. ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	117
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ สถานศึกษา และระดับชั้น	39
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง	48
ตารางที่ 3 ความซุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์	50
ตารางที่ 4 ความซุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามเพศ	50
ตารางที่ 5 ความซุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามระดับการศึกษา	51
ตารางที่ 6 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์	52
ตารางที่ 7 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ	53
ตารางที่ 8 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามระดับการศึกษา	53
ตารางที่ 9 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์	54
ตารางที่ 10 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ	58
ตารางที่ 11 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา	61
ตารางที่ 12 การใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์	65
ตารางที่ 13 การใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามเพศ	65
ตารางที่ 14 การใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามระดับการศึกษา	66
ตารางที่ 15 การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	67
ตารางที่ 16 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	67
ตารางที่ 17 ระดับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 18 ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ	69
ตารางที่ 19 ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ	72
ตารางที่ 20 ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกแล้ว จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 21 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 22 ระดับการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ จำแนกตามพฤติกรรมการ การสูบบุหรี่ของเยาวชน	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 23 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะของเยาวชนจำแนกตามสถานที่ห้ามสูบบุหรี่	75
ตารางที่ 24 ระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	76
ตารางที่ 25 การพบเห็นการโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน	77
ตารางที่ 26 การส่งเสริมการขายบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	77
ตารางที่ 27 ระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	78
ตารางที่ 28 การได้รับความรู้จากสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน	79
ตารางที่ 29 ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	79
ตารางที่ 30 ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน จำแนกตามเพศ	80
ตารางที่ 31 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน จำแนกตามเพศ	81
ตารางที่ 32 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา	82
ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	83
ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	84
ตารางที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	85
ตารางที่ 36 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	85
ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	86
ตารางที่ 38 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขายกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	87
ตารางที่ 40 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	88
ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน	89
ตารางที่ 42 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชน	89

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเริ่มเสพติดบุหรี่	16
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	37

สารบัญแผนผัง

	หน้า
แผนผังที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	40

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันยาสูบเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต ซึ่งสามารถป้องกันได้ในประเทศต่าง ๆ การระบาดของการบริโภคยาสูบเริ่มเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ประชาชนของประเทศต้องเผชิญกับปัญหาของโรคที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคยาสูบ อาทิ โรคหัวใจหลอดเลือด โรคปอด และโรคมะเร็ง เป็นต้น ซึ่งมีอันตรายและก่อให้เกิดความพิการเรื้อรัง หลายประเทศซึ่งอยู่ในระยะการเปลี่ยนผ่านทางระบาดวิทยา พบว่า โรคเรื้อรังที่มีสาเหตุจากการบริโภคยาสูบกำลังกลายเป็นปัญหาและเป็นสาเหตุการตายที่สูงกว่าสาเหตุอื่น ๆ (ลักขณา เตมศิริกุลชัย และคณะ, 2550) การบริโภคยาสูบมักเริ่มในช่วงวัยรุ่น เด็กและเยาวชนจะริเริ่มสูบบุหรี่ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ความอยากรู้อยากเห็น อยากรอง การต่อต้าน เลียนแบบการสูบบุหรี่ของพ่อแม่และญาติ พลังผลักดันจากเพื่อน อยากรแสดงว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทย พ.ศ. 2534 – 2549 โดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) (ศรัณญา เบญจกุล และคณะ, 2550) ระบุว่า แม้จำนวนและอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปเปลี่ยนแปลงลดลง จาก 11.67 ล้านคน หรือร้อยละ 30.46 ในปี พ.ศ. 2534 เป็น 9.54 ล้านคน หรือร้อยละ 18.94 ในปี พ.ศ. 2549 แต่เมื่อพิจารณาจำนวนและอัตราการสูบบุหรี่เป็นประจำครั้งคราว กลับพบว่าประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มการสูบบุหรี่เป็นประจำครั้งคราวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.54 ในปี พ.ศ. 2534 เป็นร้อยละ 2.97 ในปี พ.ศ.2549 ซึ่งให้เห็นว่าผู้สูบบุหรี่เป็นประจำครั้งคราวมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นผู้สูบบุหรี่เป็นประจำได้ในอนาคต เนื่องจากฤทธิ์เสพติดของบุหรี่ นอกจากนี้ ยังพบว่าอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกของผู้ชายและผู้หญิงเท่ากับ 18 ปี และ 20 ปี ตามลำดับ

จากการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนของโลก ในโครงการเฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก (Global Youth Tobacco Survey – GYTS) ซึ่งเก็บข้อมูลในระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2550 (Centers for Disease Control and Prevention, 2008) จากประเทศสมาชิก 140 ประเทศ พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงใกล้เคียงกัน เด็กนักเรียนกว่าครึ่งหนึ่งได้รับควันบุหรี่มือสองจากสถานที่สาธารณะในระหว่างสัปดาห์ก่อนหน้าที่สำรวจ นักเรียนประมาณ 2 ใน 10 มีสิ่งของเครื่องใช้ที่มีชื่อของบริษัทยาสูบติดอยู่ ประมาณ 1 ใน 10 เคยได้รับบุหรี่แจกฟรีจากบริษัทยาสูบ ในขณะที่ประมาณ 8 ใน 10 ต้องการให้มีการห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ และประมาณ 6 ใน 10 อยากรให้มีการสอนเกี่ยวกับอันตรายจากบุหรี่ในโรงเรียน จากข้อมูลการสูบบุหรี่ของ

เยาวชนไทยอายุ 13 – 15 ปี ภายใต้การสำรวจนี้ ซึ่งดำเนินการในปี พ.ศ. 2548 พบอัตราการสูบบุหรี่ ร้อยละ 11.7 ประมาณ 3 ใน 10 เคยสูบบุหรี่ ในจำนวนนี้ เพศชายเคยสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 37.9 และร้อยละ 15.1 ตามลำดับ และพบว่า ร้อยละ 16.9 เริ่มสูบบุหรี่ก่อนอายุ 10 ปี สำหรับ ผู้ที่ ไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 10 มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ในปีถัดไป

สำหรับสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรในจังหวัดชัยภูมิ จากการสำรวจ สถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทย พ.ศ. 2534 – 2549 โดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้ เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) (ศรัณญา เบญจกุล และคณะ, 2550) พบว่า ในประชากรชายอายุ 15 ปี ขึ้นไป มีอัตราการสูบบุหรี่และปริมาณการสูบบุหรี่สูงสุดเป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ อัตราการสูบบุหรี่และปริมาณการสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่เป็นประจำสูงสุดเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ รองจาก จังหวัดกระบี่และหนองบัวลำภู ตามลำดับ ส่วนในประชากรหญิงอายุ 15 ปี ขึ้นไป พบว่าปริมาณ การสูบบุหรี่ของกลุ่มผู้สูบบุหรี่เป็นครั้งคราวสูงสุดเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ คือ โดยเฉลี่ย 8.52 มวนต่อวัน รองจากจังหวัดอ่างทองและสูงสุด คือ จังหวัด ปทุมธานี

จากสถิติและปัญหาการสูบบุหรี่ดังกล่าวข้างต้น ถึงแม้ว่าจะมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ นักเรียน วัยรุ่น และประชาชนทั่วไป ได้ทราบเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่แต่ก็ยังคงพบว่า นักเรียน วัยรุ่นยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ให้พบเห็นเสมอ และจากผลการสำรวจสถานการณ์ การสูบบุหรี่ของประชากรในจังหวัดชัยภูมิที่พบว่ามีแนวโน้มการสูบบุหรี่ค่อนข้างสูง ในลำดับที่ต้น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งยังเป็นการสำรวจประชากรในช่วงอายุ 15 ปี ขึ้นไป แต่ในช่วงวัยรุ่น ที่มีอายุ ระหว่าง 10 -18 ปี ยังไม่มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานการสูบบุหรี่อย่างจริงจัง

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ จึงมีความสำคัญทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชน รวมถึงภาค ประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการควบคุม ยาสูบทั้งในระดับโรงเรียนและในชุมชนให้กับกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ
- 2.2 เพื่ออธิบายทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
- 3.2 ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ได้แก่ การสูบบุหรี่ของพ่อ การสูบบุหรี่ของแม่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
- 3.3 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่ การชวนให้สูบบุหรี่ของเพื่อน การไม่เลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ การคิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่น่าสนใจมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่น่าสนใจมากกว่าไม่สูบ การสูบบุหรี่ทำให้ผ่อนคลายมากกว่าไม่สูบ ผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก ความคิดต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ ความคิดต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การเลิกสูบบุหรี่ไม่ใช่เรื่องยากถ้าคิดจะเลิก และชีวิตจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ภายใน 1 – 2 ปี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
- 3.4 ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
- 3.5 ปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ได้แก่ การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์การพบเห็นโฆษณาบุหรี่ทางแผ่นป้ายโฆษณา การพบเห็นการโฆษณาบุหรี่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การพบเห็นการโฆษณาในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
- 3.6 ปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ได้แก่ การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการณรงค์ห้าม การสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ และการพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชน ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

3.7 ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน ได้แก่ การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพครั้งล่าสุดของเยาวชนของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ครอบคลุมเยาวชนที่เป็นนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จากสถานศึกษาสายสามัญ ประกอบด้วย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนในสถานศึกษาสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 1,500 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551

5. นิยามศัพท์หรือคำสำคัญ

5.1 บุหรี่ หมายถึง บุหรี่ของที่ผลิตจากโรงงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5.2 ยาสูบบุหรี่แบบอื่น หมายถึง บุหรี่หรือยาสูบบุหรี่แบบอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บุหรี่ของที่ผลิตจากโรงงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ยาเส้น ยาจุน ชิการ์ บุหรี่มวนเอง ใปปี้ สุกการ์ และบาราเก้

5.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง การแสดงออกของเยาวชนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และไม่สูบบุหรี่ ประกอบด้วย

5.3.1 การเคยสูบบุหรี่ หมายถึง เยาวชนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่หรือเคยลองสูบบุหรี่แม้เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง แต่ปัจจุบันไม่ได้สูบบุหรี่แล้ว

5.3.2 การสูบบุหรี่ในปัจจุบัน หมายถึง เยาวชนที่ยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ภายใน 30 วันที่ผ่านมา

5.3.3 การไม่สูบบุหรี่ หมายถึง เยาวชนที่ไม่เคยสูบบุหรี่เลยแม้เพียง 1 หรือ 2 ครั้ง

5.4 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม ความเชื่อ การให้คุณค่าของเยาวชนที่มีต่อการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย

5.4.1 ทักษะคิดที่ดีต่อการสูบบุหรี่ หมายถึง เยาวชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการสูบบุหรี่ โดยเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นประโยชน์ ไม่มีโทษ และไม่ตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ที่มีต่อร่างกายของตนเองและผู้อื่น

5.4.2 ทักษะที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ หมายถึง เยาวชนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ โดยเห็นว่าบุหรี่เป็นสารเสพติดให้โทษ ที่มีอันตรายต่อร่างกายของตนเองและผู้อื่น และไม่ควรรสูบบุหรี่

5.5 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน หมายถึง สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย

5.5.1 ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร หมายถึง ลักษณะทั่วไปด้านประชากรของเยาวชน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

5.5.2 ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด หมายถึง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนที่อยู่ใกล้ชิดกับเยาวชน ประกอบด้วย การสูบบุหรี่ของพ่อ การสูบบุหรี่ของแม่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการสูบบุหรี่ของบุคคลภายในบ้าน

5.5.3 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนต่อการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย ความยากในการเลิกสูบบุหรี่ถ้าคิดจะเลิก การคิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่น่าสนใจมากกว่าไม่สูบ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่น่าสนใจมากกว่าไม่สูบ การสูบบุหรี่ทำให้อ่อนคลายนอกเหนือจากไม่สูบ ผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก การเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ความคิดต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ ความคิดต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และชีวิตจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ภายใน 1 – 2 ปี

5.5.4 ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ หมายถึง กระบวนการเปิดรับข้อมูลและเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะของเยาวชน

5.5.5 ปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ รวมถึงการสร้าง ความสนใจ การจูงใจหรือกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความต้องการบุหรี่ ประกอบด้วย การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์ การพบเห็นโฆษณาบุหรี่ทางแผ่นป้ายโฆษณา การพบเห็นการโฆษณาบุหรี่ในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การพบเห็นการโฆษณาในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

5.5.6 ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากสื่อ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลการห้ามสูบบุหรี่จากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน ประกอบด้วย การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการณรงค์ห้าม การสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ และการพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ

5.5.7 ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียน หมายถึง การเรียนการสอนในห้องเรียน รวมถึงการอภิปรายเกี่ยวกับบุหรีในห้องเรียนของเยาวชน ประกอบด้วย การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรีของเยาวชน และการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรีและสุขภาพครั้งล่าสุดของเยาวชน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย การได้รับความรู้จากสื่อ การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. สถานการณ์การสูบบุหรี่และพิษภัยของบุหรี่
2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. สถานการณ์การสูบบุหรี่และพิษภัยของบุหรี่

1.1 สถานการณ์การสูบบุหรี่

1.1.1 แนวโน้มการใช้ยาสูบในโลก (กรองจิต วาทีสาชกกิจ, 2551)

ปัจจุบันมีผู้สูบบุหรี่ทั่วโลกประมาณ 1,100 ล้านคน ภายในปี พ.ศ.2568 จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 1,600 ล้านคน ในประเทศที่ประชากรโดยรวมมีรายได้สูง ปริมาณการสูบบุหรี่โดยรวมได้ลดน้อยลงมาเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้ว แต่ในประเทศที่ประชากรโดยรวมมีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง ผู้คนจะสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น การค้าบุหรี่ที่เสรีขึ้นทำให้การสูบบุหรี่เพิ่มสูงขึ้นในประเทศเหล่านี้ สถิติขององค์การอนามัยโลกรายงานปี พ.ศ.2545 ร้อยละ 80 ของคนสูบบุหรี่อาศัยอยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ร้อยละ 50 ของผู้ที่เสียชีวิตด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนาและจะเพิ่มเป็นร้อยละ 70 ในปี พ.ศ.2570

จากสถิติขององค์การอนามัยโลก พ.ศ.2545 พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ทั่วโลกปีละ 4 ล้านคน หรือวันละ 11,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีการคาดคะเนทางระบาดวิทยาว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า จำนวนผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่จะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 10 ล้านคนหรือนาทีละ 20 คน

ทุก ๆ วันเยาวชนประมาณ 80,00 – 100,000 คนทั่วโลกเริ่มติดบุหรี่ หากแนวโน้มยังเป็นเช่นนี้ต่อไป เด็ก 250 ล้านคนที่มีชีวิตอยู่ในขณะนี้จะต้องเสียชีวิตเนื่องมาจากพิษภัยของบุหรี่ สำหรับสตรีในประเทศอุตสาหกรรมสูบบุหรี่ประมาณร้อยละ 25 ขณะที่สตรีในประเทศกำลังพัฒนาสูบบุหรี่ร้อยละ 7 เท่านั้น สำหรับประเทศไทย พบว่าหญิงไทยสูบบุหรี่ร้อยละ 2.1 หรือ 0.52 ล้านคน แต่มีแนวโน้มจะสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นทั่วโลก

โรคที่มีสาเหตุจากบุหรี่เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ใหญ่เสียชีวิต 1 ใน 10 คนทั่วโลก ภายในปี พ.ศ.2573 ตัวเลขจะเพิ่มเป็น ในทุก ๆ 6 คนจะมีคนที่เสียชีวิตด้วยโรคที่มีสาเหตุจากบุหรี่ 1 คน ซึ่งเป็นอัตราการสูญเสียชีวิตที่มากกว่าสาเหตุอื่น ถ้าแนวโน้มยังเป็นเช่นนี้ คนจำนวนประมาณ 650 ล้านคนที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะนี้ จะเสียชีวิตด้วยสาเหตุจากบุหรี่ในอนาคตข้างหน้า บุหรี่จะกลายเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตทั่วโลกมากกว่าการเสียชีวิตจากโรคเอดส์ การเสียชีวิตของมารดาหลังคลอด อุบัติเหตุทางรถยนต์ การฆาตกรรม และการฆ่าตัวตายรวมกัน

1.1.2 สถานการณ์การสูบบุหรี่ของประชากรไทย

จากข้อมูลผลการวิจัยสถานการณ์การบริโภคยาสูบของประชากรไทย พ.ศ. 2534 – 2550 ของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) (2551) ซึ่งสำรวจการสูบบุหรี่ของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า

1) จำนวนและอัตราการสูบบุหรี่ ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 12.2 ล้านคนในปี พ.ศ.2534 เป็น 10.86 ล้านคนในปี พ.ศ.2550 โดยมีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบันลดลงจากร้อยละ 32.00 เป็น 21.22 ในช่วงเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามในช่วง ปี พ.ศ.2549 – 2550 พบข้อมูลที่น่าสนใจคือ ประชากรหญิงมีอัตราการสูบบุหรี่ปัจจุบัน และเป็นประจำ เปลี่ยนแปลงลดลงประมาณร้อยละ 60 ขณะที่ประชากรชายเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 30 นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันที่มีอัตราการสูบบุหรี่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ได้แก่ กลุ่มเยาวชน ผู้ไม่เคยเรียนหนังสือ ผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล อาศัยในภาคอีสาน และมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับกลาง

2) ปริมาณการสูบบุหรี่ ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน สูบบุหรี่เฉลี่ยต่อวันลดลงจาก 12 มวนในปี พ.ศ.2534 เป็น 10 มวนในปี พ.ศ.2550 หากแต่ในช่วงปี พ.ศ.2549 – 2550 กลับพบปริมาณสูบบุหรี่เฉลี่ยต่อวันเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจาก 9.66 มวนในปี พ.ศ.2549 เป็น 10.27 มวนในปี พ.ศ.2550

3) อายุเมื่อเริ่มต้นสูบบุหรี่ ช่วงปี พ.ศ.2534 – 2550 ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันโดยรวม และกลุ่มประชากรชาย มีอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มต้นสูบบุหรี่เท่ากับ 18 ปี ขณะที่ประชากรหญิงมีอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มต้นสูบบุหรี่ประมาณ 22 ปี โดยประชากรหญิงในภาคอีสานมีแนวโน้มเริ่มต้นสูบบุหรี่เมื่ออายุน้อยลง ขณะที่ภูมิภาคอื่น ๆ เริ่มต้นสูบบุหรี่เมื่ออายุมากขึ้น

นอกจากนี้ ฐานข้อมูลทุติยภูมิในบางรอบการสำรวจ ให้ข้อมูลสถานการณ์การบริโภคยาสูบที่น่าสนใจ ดังนี้

1) อัตราเลิกบุหรี่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.95 ในปี พ.ศ.2534 เป็นร้อยละ 18.29 ในปี พ.ศ.2550

2) ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันกว่าครึ่ง (6 ล้านคน จาก 10.86 ล้านคน) ไม่เคยคิดเลิกบุหรี่และไม่พยายามเลิกบุหรี่ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประชากรอายุ 15 – 18 ปี กลุ่มที่ไม่เคยเรียนหนังสือและกลุ่มที่อยู่ในครัวเรือนยากจน และมีเพียง 1 ใน 10 (1.77 ล้านคน) ที่เคยและพยายามเลิกบุหรี่ โดยสามารถเลิกได้นาน 11 เดือนก่อนที่จะกลับมาสูบบุหรี่ และกลุ่มที่ยังพยายามเลิกบุหรี่หลายครั้ง จะมีช่วงระยะเวลาการเลิกบุหรี่ครั้งสุดท้ายก่อนกลับมาสูบบุหรี่ซ้ำยิ่งน้อยลง ยิ่งกว่านั้นยังพบว่าผู้เลิกบุหรี่ครั้งสุดท้ายได้นานถึง 20 ปี ก็ยังมีโอกาสที่จะกลับมาสูบบุหรี่ซ้ำได้

3) ในช่วงปี พ.ศ.2534 – 2550 ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันนิยมสูบบุหรี่ซอง และบุหรี่มวนเองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ประมาณร้อยละ 40 – 50 โดยบุหรี่มวนเอง ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 40 ปี กลุ่มการศึกษาน้อย (ไม่เคยเรียนหนังสือถึงระดับประถมศึกษา) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคอีสาน รวมถึงพื้นที่นอกเขตเทศบาลและกลุ่มที่มีฐานะยากจน

4) ร้านค้าหรือร้านขายของชำใกล้ที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งขายบุหรี่ที่ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันเกินกว่าร้อยละ 90 สามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด และการซื้อบุหรี่แบบเป็นมวน/แบ่งขาย พบสูงในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันที่มีอายุน้อย (15 – 18 ปี) อาศัยในพื้นที่นอกเขตเทศบาล และกลุ่มคนจน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันในพื้นที่ภาคใต้สูบบุหรี่ซองผลิตจากต่างประเทศที่ไม่มีค่าเตือนเป็นรูปภาพบนซองบุหรี่สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ

5) รายได้ครัวเรือนทุก ๆ 100 บาท ในปี พ.ศ.2550 ถูกใช้เพื่อซื้อบุหรี่สูบด้วยสัดส่วนที่ต่างกันมาก กล่าวคือ 8.04 บาทสำหรับครัวเรือนจนที่สุด และ 1.18 บาทสำหรับครัวเรือนรวยที่สุด และผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันจะจ่ายเงินซื้อบุหรี่เฉลี่ยวันละ 10 – 12 บาทต่อคน ซึ่งเทียบเท่ากับวันละ 120 – 130 ล้านบาทต่อผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันทั้งหมด

6) ผลการสำรวจปี พ.ศ. 2354, 2539 และ 2550 พบอัตราการสูบบุหรี่ของหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มลดลง โดยผู้หญิงที่เคยสูบบุหรี่ปริมาณน้อย จะสามารถเลิกบุหรี่ได้ขณะตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ปริมาณสูง เมื่อพิจารณาน้ำหนักตัวแรกคลอดของบุตรคนสุดท้ายที่อายุไม่เกิน 5 ปี ของหญิงที่ยังคงสูบบุหรี่ขณะตั้งครรภ์ พบน้ำหนักตัวของทารกแรกคลอดเฉลี่ย 2,648.38 กรัม นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่น่าวิตกก็คือ หญิงที่สูบบุหรี่ขณะตั้งครรภ์พบสูงขึ้นในครัวเรือนที่มีฐานะยากจน และกลุ่มการศึกษาต่ำและทารกมีโอกาสสัมผัสควันบุหรี่ในระดับค่อนข้างสูง เพราะมารดาเกินกว่าร้อยละ 50 ยังคงสูบบุหรี่ในระหว่างให้นมบุตร

7) ปี พ.ศ.2550 สรุปได้ว่าประชากรเกินกว่าร้อยละ 80 มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำคัญของการควบคุมยาสูบ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การห้ามขาย/แจก/แลกเปลี่ยน/ให้บุหรี่แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี 2) การห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบในสื่อหรือกิจกรรมทุกประเภท และ 3) การห้ามโฆษณาบุหรี่ ณ จุดขาย และ โทรทส์เป็นสื่อที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้/คำแนะนำเกี่ยวกับโทษบุหรี่มากที่สุด

1.2 พิษภัยของบุหรี่

บุหรี่เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ได้จัดอยู่ในประเภทของสารเสพติดที่ร้ายแรงและผิดกฎหมาย จึงเป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้โดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม บุหรี่มีอันตรายต่อสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในควันบุหรี่ประกอบด้วย สารเคมีในรูปของไอระเหยและฝุ่นผงชนิดต่างๆ รวมกันมากกว่า 4,000 ชนิด ซึ่งมีผลต่อการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ถ้าสูบบุหรี่ติดต่อกันเป็นเวลานาน 20-30 ปี (U.S. Department of Health and Human Services, 1994) สารสำคัญในควันบุหรี่ที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ได้แก่ นิโคตินที่ทำให้ติดบุหรี่ ทาร์หรือสารน้ำมันดินที่เกิดจากการเผาไหม้ของใบยาสูบ และก๊าซพิษ เช่น คาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจนซัลไฟด์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสารกัมมันตภาพรังสี กรดชนิดต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อต่างๆ ของร่างกาย เช่น ตา หลอดลม และปอด เป็นต้น โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ได้แก่

1.2.1 ผมหงอก การสูบบุหรี่ที่ก่อกวนภูมิคุ้มกันของร่างกาย ทำให้ร่างกายไวต่อการเกิดโรคต่างๆ เช่น Lupus erythematus ซึ่งทำให้ผมหงอก มีแผลในปาก ผื่นขึ้นใบหน้า หน้าศีรษะและมีมือ

1.2.2 ต้อกระจก คนที่สูบบุหรี่มีเกิดอัตราการเกิดต้อกระจกสูงกว่าคนปกติ ถึง 40% โดยต้อกระจกจะทำให้เลนส์ดวงตามัว ขวางลำแสงและอาจตาบอดได้

1.2.3 ฟันผุ การสูบบุหรี่ ทำให้เกิดคราบฟันเหลืองและฟันผุได้

1.2.4 ภาวะถุงพอง ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จากควันบุหรี่จะไปจับกับ เม็ดเลือดได้ดีกว่าออกซิเจน ทำให้ออกซิเจนในเม็ดเลือดลดลงถึง 15% ผลที่ตามมา ก็คือ ภาวะถุงพองของคนที่สูบบุหรี่จะสูญเสียความหนาแน่น หักง่าย

1.2.5 ถุงลมโป่งพอง การสูบบุหรี่ทำให้เกิดถุงลมโป่งพอง (Emphysema) เป็นโรคที่เนื้อปอดค่อยๆ เสื่อมสมรรถภาพจากการได้รับควันบุหรี่ มีผลทำให้พื้นผิวเนื้อเยื่อภายในปอด ซึ่งเป็นที่รับออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายมีขนาดเล็กลง จึงต้องหายใจเร็วขึ้น เพื่อให้ออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายเพียงพอ ร้อยละ 70 ของผู้ป่วยที่มีอาการอยู่ในระยะสุดท้ายจะตายภายใน 10 ปี โดยมีอาการเหนื่อย หอบตลอดเวลามากกว่าจะเสียชีวิต

1.2.6 นิ้วเหลือง ส่วนประกอบของสารทาร์ (Tar) ในบุหรี่จะค้างค้ำตาม นิ้วมือและเล็บ ทำให้นิ้วมือเป็นสีเหลืองน้ำตาล

1.2.7 เชื้ออสุจิผิดปกติ การสูบบุหรี่ทำให้เชื้ออสุจิผิดปกติและทำลายสารพันธุกรรมของเชื้ออสุจิ จึงทำให้เกิดการแท้งได้หรือเด็กเกิดมาผิดปกติ

1.2.8 โรคสะเก็ดเงิน คนที่สูบบุหรี่มีโอกาสเป็นโรคสะเก็ดเงินได้มากกว่าคนปกติ 2-3 เท่า โรคสะเก็ดเงินเป็นโรคไม่ติดต่อที่มีการอักเสบของผิวหนัง ทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดงพุพองทั่วร่างกาย

1.2.9 โรคการอักเสบของผิวหนังชนิด Buerger (Buerger's disease) เป็นการอักเสบของเส้นเลือดแดง เส้นเลือดดำ และเส้นประสาทที่ปลายขา และกำจัดเลือดที่ไปเลี้ยงขาถ้าไม่ได้รับการรักษาจะทำให้เกิดเนื้อตาย (gangrene) จนต้องตัดขาบริเวณที่เนื้อตาย

1.2.10 ผิวหนังเหี่ยวย่น การสูบบุหรี่ทำให้ผิวหนังดูแก่ก่อนวัย เนื่องจากมีผลกับโปรตีนที่ทำให้ความยืดหยุ่นต่อผิวหนัง

1.2.11 มะเร็งผิวหนัง คนที่สูบบุหรี่มีโอกาสที่จะเกิดมะเร็งผิวหนังชนิด cutaneous squamous cell มากกว่าคนปกติถึง 2 เท่า ซึ่งทำให้ผิวหนังเป็นขุย ลอกเป็น ผื่นแดง

1.2.12 การสูญเสียการได้ยิน คนที่สูบบุหรี่จะสูญเสียการได้ยินมากกว่า คนปกติ เนื่องจากบุหรี่ไปทำให้เกิดคราบ (plaque) บนผนังเส้นเลือด ส่งผลให้เลือดไหลเวียนไปสู่หูชั้นในได้น้อยลง

1.2.13 โรคหัวใจ การสูบบุหรี่มีผลทำให้หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูงขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงและเส้นเลือดอุดตันจนเกิดโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง และอัมพาต ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรคเส้นเลือดหัวใจตีบ โดยการสูบบุหรี่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหลอดเลือดทั่วร่างกาย ภูหลอดเลือดค่อยๆตีบลงจนทำให้เลือดผ่านได้น้อยลง ในที่สุดอาจทำให้หัวใจวายได้

1.2.14 โรคมะเร็งปอด ซึ่งในระยะแรกยังไม่มีอาการ ถ้าโรคเป็นมากแล้วอาการที่พบ คือ ไอเรื้อรัง ไอเสมหะมีเลือดปน น้ำหนักลด อ่อนเพลีย มีไข้ เจ็บหน้าอก โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้ป่วยที่เป็นจะมีชีวิตอยู่ได้ หลังจากเริ่มมีอาการเป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน หรือร้อยละ 80 จะเสียชีวิตภายใน 1 ปี

1.2.15 แผลในกระเพาะอาหาร การสูบบุหรี่ทำให้ร่างกายมีความต้านต่อเชื้อแบคทีเรียลดลง เป็นสาเหตุให้เกิดแผลในกระเพาะอาหารส่งผลให้กระเพาะอาหารไม่สามารถปรับสภาพน้ำย่อยที่ฤทธิ์เป็นกรดให้กลายเป็นกลางได้ ทำให้เกิดการกัดกร่อนของเยื่อบุกระเพาะอาหาร

1.2.15 มะเร็งมดลูกและการแท้งลูก ผู้หญิงที่สูบบุหรี่เสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งมดลูก อีกทั้งยังทำให้เกิดปัญหาการมีบุตรยากและเกิดภาวะแทรกซ้อนเวลาตั้งครรภ์และคลอดบุตร และมีโอกาสที่จะแท้งลูก

1.2.16 โรคมะเร็ง พบว่าส่วนประกอบมากกว่า 40 ชนิดในควันบุหรี่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง คนที่สูบบุหรี่มีโอกาสเป็นมะเร็งปอด มะเร็งจมูก ลิ้น ปาก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีพิษภัยของควันบุหรี่ต่อผู้อื่น (Passive Smoking) (สุรินทร์ธีระวานิช, 2551) ซึ่งพบว่าควันบุหรี่มี 2 ชนิด คือ ควันที่เกิดจากตัวบุหรี่ (Mainstream) และควันที่เกิดจากการเผาไหม้ (Side-stream) ควันที่เกิดจากตัวบุหรี่เป็นควันที่ผู้สูบบุหรี่สูดจากมวนบุหรี่โดยตรงควันเหล่านี้จะกรองด้วยตัวยาสูบในบุหรี่ชั้นหนึ่ง ก่อนจะถูกสูดหายใจเข้าไปในปอด ขณะที่ควันจากการเผาไหม้ที่ปลายบุหรี่ และลอยไปในอากาศโดยไม่ผ่านการกรอง จะมีสารเคมีที่เป็นพิษที่เกิดจากการเผาไหม้มากกว่า ควันที่เกิดจากตัวบุหรี่ โดยเฉพาะสารก่อมะเร็งคือ สารไนโตรซามีน พบมากกว่าถึง 50 เท่า จากการศึกษาพบว่า ผู้ไม่สูบบุหรี่ที่อยู่ในห้อง ซึ่งมีควันบุหรี่เป็นเวลา 1 ชั่วโมง จะหายใจเอาสารไนโตรซามีน เข้าสู่ร่างกายด้วยปริมาณเท่ากับ การสูบบุหรี่ที่กั้นกรอง ถึง 15 มวน ดังนั้น ผู้ไม่สูบบุหรี่จึงได้รับอันตรายมากกว่า โดยเฉพาะผู้ที่ต้องสัมผัสควันบุหรี่ เป็นเวลานาน ๆ

จะเห็นได้ว่า เด็ก คนในครอบครัว และผู้ร่วมงาน เป็นผู้ได้รับสารพิษโดยตรงอย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยหายใจเอาควันบุหรี่ ชนิดที่เป็นควันจากการเผาไหม้ เด็กที่พ่อแม่สูบบุหรี่ พบว่ามีการอักเสบของหลอดลมในปอด ปอดบวม หูชั้นกลางอักเสบ และเป็นหืดมากกว่า ในสตรีมีครรภ์ที่สูบบุหรี่ อาจทำให้ทารกมีน้ำหนักน้อยกว่าปกติ คลอดก่อนกำหนด และแท้งได้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสะสมควันบุหรี่ทางอ้อม ส่วนผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้สูบบุหรี่ ที่มีการทำลายของปอด ที่ตรวจพบได้เช่นกัน

อัตราการเกิดมะเร็งปอด พบสูงมากในผู้ไม่สูบบุหรี่ ที่อยู่ร่วมกับผู้สูบบุหรี่จัด ทั้งนี้หนึ่งในสาม ของผู้ไม่สูบบุหรี่ ที่เป็นมะเร็งปอด พบว่า อาศัยอยู่ร่วมกับผู้ที่สูบบุหรี่ ผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่ แต่สามีสูบบุหรี่ จะมีโอกาสเป็นมะเร็งปอดมากกว่าผู้หญิง ที่สามีและลูกไม่สูบบุหรี่ถึง 2 เท่า นอกจากนี้ ผู้หญิงเหล่านี้ ยังเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจมากกว่า ถึง 3 เท่า และเสียชีวิตเร็วกว่า

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การสูบบุหรี่ เป็นพฤติกรรมที่ปลูกฝังอยู่ในวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นเวลานาน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ และปรับแต่งชนิดใหม่ ๆ ออกมาตลอดเวลาเพื่อสนองความต้องการของผู้สูบบุหรี่ที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการสูบบุหรี่เป็นการติดสิ่งเสพติดอย่างหนึ่ง การเลิกสูบบุหรี่จึงยากทั้ง ๆ ที่มีผลการศึกษาถึงโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ การทดลองใช้โครงการสุขศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้สูบบุหรี่ เลิกสูบบุหรี่มานานหลายปี แต่ก็ยังมีผู้สูบบุหรี่อีกเป็นจำนวนมากที่ยังสูบบุหรี่ ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ ถึงแม้จะได้พยายามแล้วและทั้งที่ไม่เคยพยายามที่จะเลิกก็ตาม (เสาวนีย์ อินมั่นคง, 2551)

Glynn , L. & Hirschman, W. (1995) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการพัฒนาพฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ของบุคคลก่อนที่จะกลายมาเป็นคนสูบบุหรี่เป็นนิสัย หรือสูบบ่อยเป็นประจำ ซึ่งแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะปลูกฝัง (Preparatory Stage) ระยะนี้เป็นช่วงที่เด็กพัฒนาทัศนคติ ที่มีต่อการสูบบุหรี่ แต่จะยังไม่มีผลเสียร้ายแรงต่อการนำไปสู่พฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ โดยเด็กใน ระยะเวลาอายุ 4 เดือน จะสามารถรู้เกี่ยวกับบุหรี่ที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และภายในอายุ 3 ปี เด็กมากกว่าร้อยละ 90 จะเริ่มคุ้นเคยกับบุหรี่ ในระยะนี้การรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่จะมีผลต่อการพัฒนา ความต้องการและการสร้างบุคลิกภาพตามรูปแบบที่เด็กต้องการซึ่งรูปแบบบุคลิกภาพนี้จะมีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ของเด็กในระยะต่อมา ในการทำให้เด็กเริ่มสูบบุหรี่และผ่านเข้าสู่ระยะ ต่างๆ จนกลายมาเป็นคนสูบบุหรี่เป็นนิสัย

ระยะที่ 2 ระยะเริ่มทดลอง (Initiation) คือระยะที่เด็กเริ่มทดลองสูบบุหรี่เป็น ครั้งแรก ซึ่งอาจมีครั้งที่ 2 และ 3 ตามมา โดยเด็กส่วนใหญ่มักผ่านเข้าสู่ระยะนี้โดยมีการเริ่มลอง สูบบุหรี่อย่างน้อย 1 มวน ในระยะนี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการมีเพื่อน สูบบุหรี่และการที่เพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ รวมทั้งการอยากรู้อยากลองของเด็กที่มีผลให้เด็กพัฒนา ผ่านระยะนี้และเข้าสู่ระยะที่ 3 อย่างรวดเร็ว

ระยะที่ 3 ระยะเริ่มสูบบุหรี่ (Becoming) เป็นระยะที่วัยรุ่นอายุยังไม่คิดว่าตนเอง เป็นผู้สูบบุหรี่ เนื่องจากเป็นช่วงที่ทดลองมีพฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ เช่น การซื้อบุหรี่ การสูบบุหรี่ที่ สัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น หลังรับประทานอาหาร เมื่อดื่มสุรา เมื่อไปเที่ยวกับเพื่อน ในระยะนี้ การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจะถูกกระตุ้นโดยสิ่งแวดล้อมที่ทำให้มีการสูบบ่อยเป็นประจำ โดยเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมที่เคยมักทำ

ระยะที่ 4 ระยะสูบบุหรี่เป็นประจำ (Maintenance) เมื่อบุคคลเข้าสู่ระยะนี้ จะมีการ สูบบุหรี่เป็นประจำและมีการกำหนดภาพลักษณ์ของตนเองว่าเป็นคนสูบบุหรี่โดยส่วนมากบุคคลจะ ใช้เวลาประมาณ 2 ปี หรือมากกว่าในการผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการสูบบุหรี่ และเข้าสู่การเป็นคน สูบบุหรี่จัดและต้องสูบบ่อยอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างของระยะเวลาใน การพัฒนาพฤติกรรมกาสูบ บุหรี่แตกต่างกันไป

ซัลลิแวน ทอมกินส์ (Sullivan Tomkins) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ของคนไว้ 4 ประเภท ดังนี้ (สถาบันควบคุมการบริโภคนาสูบ, 2541)

1. พฤติกรรมกาสูบ บุหรี่ที่เป็นนิสัยเคยชิน (Habitual smoking) ผู้สูบบุหรี่ประเภท นี้มักจะคิดที่ปากตลอดเวลา จะมีบุหรี่ติดตัวหรือใกล้ตัวตลอดเวลา เมื่อสูบบุหรี่จะทำให้มีความรู้สึก ใดๆ ใดขึ้น หรืออาจมีความรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ช่วยทำให้เกิดความภูมิใจ เกิดความมั่นใจใน

พฤติกรรมของคนกลุ่มนี้จะเป็นแบบอัตโนมัติ นักสูบบุหรี่ประเภทนี้ ถ้าต้องการเลิกสูบบุหรี่จะต้องทำความเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมของการสูบบุหรี่ของตนเองเพื่อจะนำไปสู่การเลิกสูบบุหรี่ได้

2. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่มองโลกในแง่ดี (Positive affect smoking) แบบฉบับของผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้ ถือว่าการสูบบุหรี่เป็นการกระตุ้นช่วยให้เกิดความพอใจ เกิดความสุข ความตื่นเต้น เพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น การสูบบุหรี่หลังอาหารแต่ละมื้อ เด็กวัยรุ่นที่สูบบุหรี่เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ หรือสูบบุหรี่เพราะเอาตัวอย่างของผู้ที่ตนเองรัก เช่น ทำตามคาราภาพยนตร์ที่ตนเองชอบ กลุ่มนี้บางคนมีความสุขที่ได้ถือบุหรี่มีความสุขที่ได้สัมผัสกับควันบุหรี่ ที่พ่นออกจากปาก จมูก คนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่แบบนี้ถ้าชักจูงให้เลิกสูบบุหรี่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก

3. พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ลบ (Negative affect smoking) ผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้จะสูบบุหรี่เป็นบางครั้ง ไม่ต่อเนื่อง เช่น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ได้รับความกดดัน มีปัญหาเพื่อระงับอารมณ์ก็จะสูบบุหรี่ เช่น เมื่อรู้สึกตื่นเต้น หวาดกลัว ความสุข ความเศร้า เงินอายุ การเข้าสังคม การอยู่คนเดียว พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่ได้ติดตัวสืบเนื่อง ปกติแล้วการลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มนี้ทำได้ง่าย เพียงแต่พยายามค้นหาว่าจะสูบบุหรี่เมื่อไหร่ จะหาอะไรมาทดแทนการสูบบุหรี่

4. พฤติกรรมที่ขาดการสูบบุหรี่ไม่ได้ (Addiction smoking) ผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้ ถือว่าบุหรี่เป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ การสูบบุหรี่จะช่วยทำให้สบายใจขึ้น มีความพอใจช่วยลดความรู้สึกกดดัน ช่วยให้บรรยากาศดี คิดอะไรออก บุคคลกลุ่มนี้ถ้าเลิกสูบบุหรี่อาจทำได้ยาก จะต้องใช้กระบวนการพยายาม ความตั้งใจมากเป็นพิเศษ ต้องได้รับการส่งเสริมกำลังใจที่จะเลิกสูบบุหรี่ให้ได้ มีข้อเสนอแนะสำหรับนักจิตวิทยาประเภทนี้ว่า ก่อนถึงวันที่จะเลิกสูบบุหรี่ให้สูบบุหรี่ให้มากขึ้นเท่าตัวหรือหลายเท่า เป็นการทำโทษตนเอง บังคับตนเองให้สูบบุหรี่มาก ๆ จะทำให้เกิดความไม่สบายใจ เช่น เจ็บคอ ไอ เสียงแหบ เพื่อจะได้รู้สึกถึงความไม่ดีโทษของการสูบบุหรี่ได้รับความไม่สบายใจหลังสูบบุหรี่ ซึ่งอาจจะเลิกสูบบุหรี่อย่างเด็ดขาด พฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของคนกลุ่มนี้อาจใช้วิธีต่าง ๆ มาช่วยหลาย ๆ ทาง

จากการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคล จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลส่วนใหญ่จะเริ่มต้นขึ้นในขณะที่เป็นเยาวชน ซึ่งผลการสำรวจ สูบบุหรี่ของเด็กนักเรียน อายุ 13 – 15 ปี ใน 151 ประเทศ ขององค์การอนามัยโลก ในปี พ.ศ.2550 พบว่า ร้อยละ 9.8 ใช้ยาสูบ ร้อยละ 47 ได้รับความบุหรี่มือสองในบ้าน ร้อยละ 60 ได้รับความบุหรี่มือสองในที่สาธารณะ และ ร้อยละ 23.1 ของเด็กที่สูบบุหรี่เริ่มทดลองสูบก่อนอายุ 10 ปี (มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2551 : ออนไลน์)

สำหรับในประเทศไทย พบว่า ผลการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา สรุปได้ว่า จำนวนและอัตราการสูบบุหรี่ของประชากรมีแนวโน้มลดลงในทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากการสูบบุหรี่มากขึ้น และยังพบว่าผู้หญิงเริ่มสูบบุหรี่เร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชาชนใน พ.ศ.2539 ที่พบว่า จุดเริ่มต้นของการเป็นผู้สูบบุหรี่ เริ่มตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงที่เป็นเยาวชน โดยผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 15 - 19 ปี และยังคงสูบบุหรี่ไปจนถึงช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เริ่มสูบบุหรี่หลังจากอายุ 24 ปี ซึ่งวัยรุ่นชายร้อยละ 40 และวัยรุ่นหญิง ร้อยละ 44 ให้เหตุผลว่าเริ่มหัดสูบบุหรี่ เพื่อความสนุกสนาน ร้อยละ 25 ทำตามเพื่อน วัยรุ่นส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่มวนแรกที่บ้านเพื่อน และมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่กับเพื่อน วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มักมีเพื่อนที่เคยลองเสพยาเสพติดถึงร้อยละ 50 อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นที่สูบบุหรี่เหล่านี้ ส่วนใหญ่อยากจะทำเลิกสูบบุหรี่ โดยร้อยละ 83 ของกลุ่มวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ ได้เคยพยายามที่จะเลิกสูบบุหรี่ และร้อยละ 12 แม้ยังไม่มีความต้องการที่จะเลิกสูบบุหรี่แต่มีความต้องการที่จะเลิกสูบบุหรี่ มีเพียงร้อยละ 5.2 เท่านั้น ที่ยืนยันว่าจะสูบบุหรี่ต่อไป (ชูชัย ศุภวงศ์ และสุภกร บัวสาย, 2539 : ออนไลน์ อ้างถึงในวรรณชนก จันทชุม , 2549)

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

จากการศึกษาของซินเดอร์ (อ้างถึงใน อรรถย ลิมตระกูล, 2534) ได้อธิบายพัฒนาการที่นำมาสู่พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลเชิงจิตวิทยาสังคม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาก่อนการสูบบุหรี่ ได้แก่ เจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ การดูตัวแบบ (Modeling) จากบุคคลรอบข้าง ซึ่งปัจจัยสนับสนุนให้บุคคลมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตามตัวแบบที่เห็น เช่น พ่อ แม่ ครู ดารา และผู้นำสังคม ฯลฯ

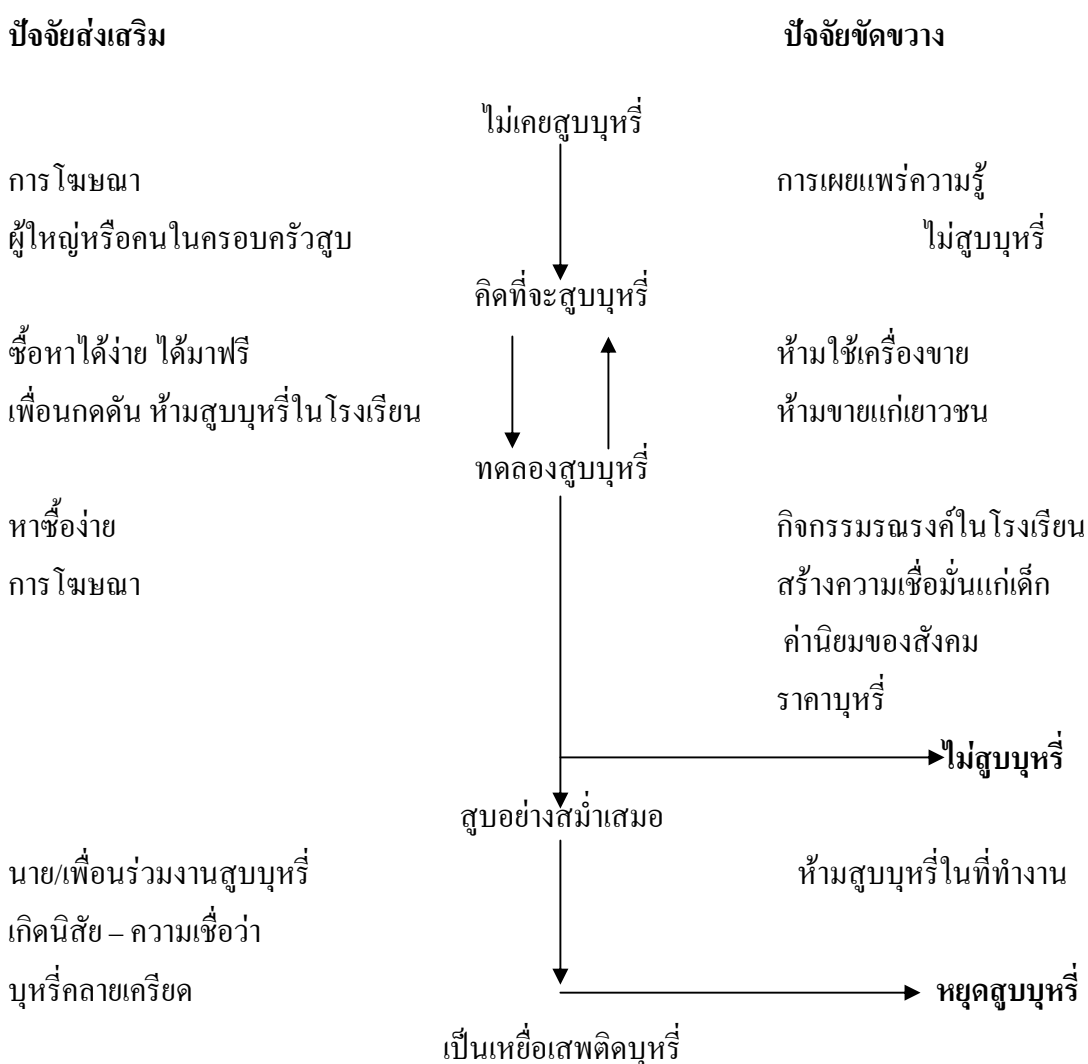
ขั้นตอนที่ 2 การเริ่มสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ที่นำไปสู่การทดลองสูบบุหรี่ เช่น ความกดดันและแรงเสริมจากกลุ่มเพื่อน การหาซื้อได้ง่าย ความอยากรู้อยากทดลอง

ขั้นตอนที่ 3 นิสัยการสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคมและปัจจัยทางด้านร่างกายที่นำไปสู่นิสัยการสูบบุหรี่ ได้แก่ ความต้องการนิโคตินของร่างกาย ความต้องการทางด้านอารมณ์ สิ่งแวดล้อมและแรงเสริมจากเพื่อน

ขั้นตอนที่ 4 การหยุดสูบบุหรี่ มีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคมและปัจจัยทางด้านร่างกายที่ชี้แนะให้พยายามหยุดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ คือ สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่แรงสนับสนุนจากสังคม รวมทั้งการบังคับจิตใจของตนเองให้เลิกสูบบุหรี่

ขั้นตอนที่ 5 การสูบบุหรี่ต่อไป เป็นปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านร่างกาย ที่ทำให้มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ต่อไปหลังจากที่มีพฤติกรรมหยุดสูบบุหรี่ในขั้นตอนที่ 4 หรืออาจจะข้ามขั้นตอนที่ 4 เลยก็ได้ ได้แก่ อาการถอนฤทธิ์ยาจากนิโคติน ความเครียด ความกดดันทางสังคม และการควบคุมบังคับตนเองไม่ได้ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 – 5 ใช้เวลารวมประมาณ 2 – 3 ปี คนเราจะมีพฤติกรรมสูบบุหรี่อย่างถาวร

ดังนั้น เพื่อเป็นการขจัดปัจจัยส่งเสริมที่จะนำไปสู่พัฒนาการในการสูบบุหรี่ของบุคคลดังกล่าว ประกิต วาทีสาธกกิจ (2535) ได้เสนอปัจจัยขัดขวางเพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการหยุดสูบบุหรี่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเริ่มเสพติดบุหรี่
ที่มา : ประกิต วาทีสาธกกิจ (2535)

สำหรับการวิเคราะห์สาเหตุของการสูบบุหรี่ของบุคคลในทางพฤติกรรมศาสตร์ อาจสรุปได้ว่าปัจจัยที่นำไปสู่สาเหตุของการสูบบุหรี่ อาจเป็นเพียงปัจจัยเดียวหรือหลาย ๆ ปัจจัยที่เกิดขึ้นในบุคคลก็ได้ แล้วส่งผลให้บุคคลนั้นสูบบุหรี่ มีดังนี้ (สมจิตต์, 2522 อ้างถึงใน อุษา ฤทธิธาดา, 2549)

1. การเอาแบบอย่างตามกลุ่ม บุคคลมักจะมีกลุ่มอ้างอิง (Reference group) เสมอ ในแง่ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องการ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและต้องการ การยอมรับจากกลุ่ม ดังนั้น เมื่อกลุ่มอ้างอิงสูบบุหรี่ บุคคลในกลุ่มนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ตามไปด้วย

2. การอยากลองทำ บุคคลโดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งมีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากลอง อยากมีประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นการสูบบุหรี่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่เขาต้องการทดลองสูบบุหรี่ ซึ่งจะมีผลต่อการสูบบุหรี่ต่อไป

3. การเอาตามอย่างบุคคลอื่น ในสังคมทุกสังคมจะมีบุคคลแทบทุกประเภทสูบบุหรี่ ตั้งแต่สมาชิกในครอบครัว ครู พระภิกษุ แพทย์ ดารา นักร้อง และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้บุคคลเกิดการเลียนแบบ โดยการสูบบุหรี่ตามบุคคลเหล่านั้น

4. กิจกรรมสังคม เมื่อมีการรวมกลุ่มทางสังคม นอกจากจะมีกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มักจะตามมาเสมอ ทำให้บุหรี่ยิ่งมีไว้สำหรับการต้อนรับแขกในงานสังคมผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมสังคมนั้น ๆ เกิดความรู้สึกว่าต้องดื่มและสูบบุหรี่เพื่อเข้าสังคม

5. ธรรมเนียม ในสังคมไทย บางแห่งจะใช้บุหรี่เป็นสิ่งสำหรับต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมหรือนำไปเป็นของฝากแก่ผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการแสดงถึงน้ำใจไมตรีต่อกัน ทำให้ต้องมีการสูบบุหรี่เพื่อผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจของผู้ที่นำมามอบให้

6. ความต้องการหลีกเลี่ยงการต่อว่าหรือตำหนิติเตียน วัยรุ่นหรือผู้ชายมักมีค่านิยมในการแสดงความเป็นชาย หรือแสดงความเป็นผู้ใหญ่ให้สังคมได้รู้จักโดยการสูบบุหรี่ ถ้าสูบบุหรี่ไม่เป็นก็จะถูกต่อว่าหรือตำหนิติเตียน ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกต่อว่าหรือตำหนิติเตียน ก็จะต้องหัดสูบบุหรี่ให้เป็น

7. กลไกการปรับตัว บุคคลจำนวนมากใช้การสูบบุหรี่เป็นทางออกของความตึงเครียด เมื่อเกิดความกลัดกลุ้มมีปัญหา เกิดความวุ่นวายใจ ไม่มีทางแสดงออกในทางอื่น ก็หันไปลองสูบบุหรี่ โดยหวังว่าการสูบบุหรี่จะระงับอาการเหล่านั้นได้

8. การมีบุหรี่ยำหน่ายโดยทั่วไป และการโฆษณาทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เนื่องจากมีความสะดวกในการซื้อหาบุหรี่ ซึ่งมีจำหน่ายอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง มีส่วนส่งเสริมให้บุคคลสูบบุหรี่ ส่วนการโฆษณาบุหรี่ยังสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ นั้น ได้มีมานานแล้วซึ่งเป็นเรื่องจริงใจให้บุคคลอยากทดลองสูบบุหรี่

จากการศึกษาของวรรณชนก จันทุม (2549) กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุใหญ่ ๆ ในการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนเอง และปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมรอบตัว เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สังคม เป็นต้น

1. ปัจจัยภายใน เป็นองค์ประกอบที่มาจากตัวเยาวชนเอง หรือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ ความเชื่อหรือเจตคติของเยาวชนที่มีต่อการสูบบุหรี่ เหตุผลที่ทำให้วัยรุ่นตัดสินใจสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่มาจากเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เช่น กลุ่มที่สูบบุหรี่รับรู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดา ไม่ผิดกฎหมาย เป็นเรื่องที่โก้ สนุกสนาน แสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ และช่วยในการเข้าสังคมกับเพื่อนฝูง เชื่อว่าบุหรี่ช่วยผ่อนคลาย ความเครียด คลายเหงา และช่วยได้เมื่อรู้สึกมีเวลาว่าง ไม่มีอะไรจะทำ นอกจากนี้ ความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่นก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เริ่มสูบบุหรี่

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคม กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ครอบครัว เยาวชนที่เติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่พ่อแม่มีปัญหาความขัดแย้ง มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากกว่าครอบครัววัยรุ่นปกติ (U.S. Department of Health and Human Services, 1998) เยาวชนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาหรืออยู่ในครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกคดตีทำร้าย มีแนวโน้มจะสูบบุหรี่ โดยผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจะมีประวัติถูกทำร้ายร่างกายจากคนในครอบครัวมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ถึง 4 – 12 เท่า (ชูชัย ศุภวงศ์ และ สุภกร บัวสาย, 2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทุม, 2549) เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะเป็นผู้ที่สูบบุหรี่น้อยกว่า เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ รวมถึงการมีสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้องที่สูบบุหรี่ (ชนพงศ์ จันทุม และคณะ, 2542)

2.2 เพื่อน อิทธิพลของเพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของวัยรุ่น Jessor Donovan & Costa. (1991 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทุม, 2549) กล่าวว่า การเป็นตัวแบบของเพื่อน หรือการควบคุมของเพื่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ก่อให้เกิดการเลียนแบบและเอาอย่าง เนื่องจากต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เช่น การเลียนแบบเพื่อน

วัยรุ่นส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่มวนแรกที่บ้านเพื่อน และมีแนวโน้มว่าจะสูบบุหรี่กับเพื่อน วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มักจะมีเพื่อนที่เคยอดเสพยาเสพติด เมื่อเทียบกับวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่แล้ว พบว่าวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ร้อยละ 52 มีเพื่อนที่เคยอดเสพยา ส่วนวัยรุ่นที่ไม่เคยสูบบุหรี่มีเพียงร้อยละ 19.1 เท่านั้นที่มีเพื่อนที่เคยอดเสพยาเสพติด (ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุภกร บัวสาย, 2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทุม, 2549)

2.3 โรงเรียน โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้เวลาเรียนรู้และศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาการใช้สารเสพติดของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาการศึกษา พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย พบว่า วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มักจะไม่ค่อยตั้งความหวังเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคตมากนักซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษาที่ต่ำ และยังมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการออกจากโรงเรียน หรือ ออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับก่อนกำหนด (ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุกกร บัวสาย, 2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทขุม, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยรูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน ชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนมีการประเมินความยากง่ายในการ กระทำพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ภายใต้ปัจจัยที่สนับสนุน ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของโรงเรียนที่ห้ามสูบบุหรี่ ว่านักเรียนสามารถช่วยสนับสนุนในการป้องกันการสูบบุหรี่ได้ใน ระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก (วรรณชนก จันทขุม, 2547)

2.4 สังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมอื่นๆ ก็มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน ตั้งแต่สังคมระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่นหรือชุมชน เช่น การกระทำตามกฎหมาย ระเบียบ บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม เป็นต้น สำหรับการศึกษาในประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นถึง ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในเรื่องของการห้าม จำหน่ายบุหรี่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี พบว่าในทางปฏิบัติยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก ดังผล การศึกษา ที่พบว่า เมื่อให้เด็กอายุ 15 ปีไปซื้อบุหรี่ ร้อยละ 96.7 สามารถซื้อบุหรี่ได้ โดยผู้ขายร้อยละ 86 ขายบุหรี่ให้เด็กทันที (ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุกกร บัวสาย, 2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทขุม, 2549) นอกจากนี้ การเลียนแบบบุคคลที่ชื่นชอบ เช่น ดารา การดูภาพยนตร์ หรือโฆษณาผ่านสื่อ ต่างๆ ก็มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนด้วยเช่นกัน

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่

ควันบุหรี่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้สู้อยู่ใกล้ชิด จึงทำให้เกิดมาตรการคุ้มครองสิทธิและสุขภาพ ของผู้ไม่สูบบุหรี่ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยไม่รบกวนสิทธิซึ่งกันและ กัน ซึ่งสิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่ มีดังนี้

- 1) สิทธิที่จะได้รับอากาศบริสุทธิ์ปราศจากควันบุหรี่ โดยที่สิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่ย่อมมา ก่อนสิทธิของผู้ที่สูบบุหรี่เสมอ แม้ว่าจะในขณะนั้นจะมีผู้สูบบุหรี่มากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ก็ตาม
- 2) สิทธิทางกฎหมาย ผู้ไม่สูบบุหรี่มีสิทธิฟ้องร้องผู้สูบบุหรี่ หากได้รับผลจากการสูบบุหรี่ ของผู้นั้นตามกฎหมาย

3) สิทธิในการร้องขอผู้ไม่สูบบุหรี่ที่มีสิทธิ ที่จะแสดงออกต่อผู้สูบบุหรี่อย่างสุภาพถึงความไม่พึงพอใจ และความเดือดร้อนที่ได้รับควันบุหรี่ และมีสิทธิที่จะคัดค้าน เมื่อมีการสูบบุหรี่โดยไม่ได้รับอนุญาต

4) สิทธิในการแสดงออก ที่จะกระทำการใด ๆ ทั้งโดยส่วนตัวหรือรูปของกลุ่มคน อันจะก่อให้เกิดมาตรการทางสังคม หรือกฎหมายเพื่อที่จะปกป้องผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ให้พ้นจากควันพิษที่เกิดจากบุหรี่

เพื่อคุ้มครองสิทธิและสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ คณะรัฐมนตรีได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญ คือ

มีการกำหนดประเภทของสถานที่ให้มีเขตสูบบุหรี่ เขตปลอดบุหรี่ หากเจ้าของสถานบริการที่มีได้มีการจัดส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมด เป็นเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือถ้ามิได้จัดเขตสูบบุหรี่ให้เป็นไปตามมาตรฐานลักษณะที่กฎหมายกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือสถานทีนั้น ๆ ไม่ได้มีเครื่องหมายในเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ก็ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท สำหรับผู้ที่สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ก็ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท เช่นเดียวกันสำหรับสถานที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในข่ายของกฎหมายฉบับนี้บังคับ ได้แบ่งสถานที่ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 : สถานที่ที่เป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด “ห้ามสูบบุหรี่โดยเด็ดขาด” ได้แก่ สถานที่สาธารณะ ดังต่อไปนี้

1. รถยนต์โดยสารประจำ ทางทั่วไป ทั้งปรับอากาศและไม่ปรับอากาศ
2. รถยนต์โดยสารรับจ้างทั่วไป ทั้งปรับอากาศและไม่ปรับอากาศ
3. ตู้รถโดยสารของการรถไฟ ส่วนที่มีการปรับอากาศ
4. เรือโดยสารประจำ ทาง และเรือโดยสารทั่วไป
5. เครื่องบินโดยสารภายในประเทศ
6. ลิฟต์โดยสาร
7. รถรับส่งนักเรียน
8. ห้องชมมหรสพ

ประเภทที่ 2: สถานที่ที่เป็นเขตปลอดบุหรี่เฉพาะช่วงเวลาเปิดทำการเท่านั้น ยกเว้น บริเวณห้องพักส่วนตัว และห้องทำงานส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่

1. โรงเรียน หรือสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และต่ำกว่า
2. อาคารจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์
3. ห้องสมุด
4. สถานที่รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน
5. เรือโดยสารปรับอากาศเฉพาะบริเวณปรับอากาศ

ประเภทที่ 3 : สถานที่สาธารณะที่จะต้องจัดให้มีบริเวณ “เขตปลอดบุหรี่” ได้แก่

1. สถานพยาบาล
2. อาคารของมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
3. ศูนย์การค้า และห้างสรรพสินค้า เฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ
4. อาคารแสดงสินค้า หรือนิทรรศการ เฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ
5. สนามกีฬาในร่ม
6. สถานที่ราชการและรัฐวิสาหกิจ เฉพาะบริเวณที่ประชาชนเข้าไปใช้บริการ
7. ธนาคารและสถาบันการเงิน เฉพาะบริเวณที่ประชาชนเข้าไปใช้บริการ
8. โรงแรมหรสพ เฉพาะบริเวณที่จัดไว้คอยเข้าชม ที่มีระบบปรับอากาศ
9. ที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง เฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ

สถานที่สาธารณะประเภทที่ 3 นี้ สามารถสูบบุหรี่ได้เฉพาะบริเวณที่กำหนดเป็น “เขตสูบบุหรี่” และห้องส่วนตัว หรือห้องทำงานส่วนตัว ของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่นั้นเท่านั้น

ประเภทที่ 4 : สถานที่สาธารณะ ซึ่งมีเพียงสองประเภท คือ

1. ตู้รถโดยสารทั่วไปของการรถไฟ
2. สถานที่จำหน่ายอาหาร และสถานที่จัดเลี้ยงเฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ

สถานที่สาธารณะทั้ง 4 ประเภทนี้ ตลอดเวลาเปิดทำการจะต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้นบริเวณที่จัดเป็น “เขตสูบบุหรี่” ซึ่งจะต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของสถานที่นี้

สำหรับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนจะได้รับโทษ พอสรุปได้ดังนี้

1. ใครฝ่าฝืนสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ ถูกปรับไม่เกิน 2,000 บาท
2. ร้านค้าหรือสถานที่สาธารณะใดฝ่าฝืน ไม่จัดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่หรือเขตสูบบุหรี่ตามกฎหมายที่กำหนด จะถูกปรับไม่เกิน 10,000 บาท
3. ร้านค้าหรือสถานที่สาธารณะใด ไม่จัดให้เขตสูบบุหรี่มีสภาพลักษณะมาตรฐานตามที่รัฐมนตรีกำหนด จะถูกปรับไม่เกิน 10,000 บาท

4. ร้านค้าหรือสถานที่สาธารณะใด ฝ่าฝืน ไม่จัดให้มี “เครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่” ตามหลักเกณฑ์ ต้องถูกปรับไม่เกิน 20,000 บาท

เพื่อให้มีการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะได้ครอบคลุมมากขึ้น กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 18 (ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535) เพื่อให้สถานที่สาธารณะที่จะต้องจัดให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่เพิ่มเติมจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 17) คือ

1. ผับ – บาร์ และสถานบริการอื่น ๆ โดยให้พื้นที่ส่วนที่ติดเครื่องปรับอากาศ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด และพื้นที่ส่วนที่ไม่ได้ติดเครื่องปรับอากาศ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้นพื้นที่ที่จัดไว้เป็นเขตสูบบุหรี่

2. ร้านอาหารที่ไม่ได้ติดเครื่องปรับอากาศ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้นพื้นที่ที่จัดไว้เป็นเขตสูบบุหรี่

3. ตลาดที่ไม่ได้ติดเครื่องปรับอากาศ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้นพื้นที่ที่จัดไว้เป็นเขตสูบบุหรี่

4. สถานที่ต่อไปนี้ ในส่วนที่ไม่เป็นพื้นที่ปรับอากาศ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่ ยกเว้นพื้นที่ที่จัดไว้เป็นเขตสูบบุหรี่

- สถานที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์สถาน หรือหอศิลป์
- ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานที่แสดงสินค้าหรือนิทรรศการ
- ร้านตัดผม ร้านตัดเสื้อ สถานเสริมความงาม
- สถานบริการคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ตู้เกมส์ หรือตู้คาราโอเกะ
- บริเวณโถงพักคอยของโรงแรม รีสอร์ท หอพัก ห้องเช่า อาคารชุด

คอนโดมิเนียม คอร์ท หรืออพาร์ทเมนต์

สำหรับสภาพและลักษณะของเขตสูบบุหรี่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 เขตสูบบุหรี่ต้องมีสภาพและลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่อยู่ในบริเวณที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่อยู่บริเวณข้างเคียง

2. ไม่อยู่ในบริเวณทางเข้า – ออกของสถานที่ให้มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

3. ไม่อยู่ในบริเวณที่เปิดเผยอันเป็นที่เห็นได้ชัดแก่ผู้มาใช้สถานที่นั้น

สำหรับสภาพและลักษณะของเขตปลอดบุหรี่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 เขตปลอดบุหรี่ต้องมีสภาพและลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องแสดงเครื่องหมายเขตปลอดบุหรี่ตามกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด
2. ไม่มีการสูบบุหรี่
3. ไม่มีอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการสูบบุหรี่

การจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ถูกต้องตามกฎหมาย หมายถึง มีเครื่องหมายแสดงเขตปลอดบุหรี่ได้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 และตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยติดที่

- 1) บริเวณทางเข้า-ออก (ประตู/รั้ว/ขอบเขตของสถานที่นั้นๆ)
- 2) บริเวณอื่นๆที่เห็นได้ชัดเจนภายในและภายนอกตัวอาคาร

4.2 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 มีสาระที่สำคัญ คือ

1. ห้ามขาย แลกเปลี่ยน ให้นุหรี่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท
2. ห้ามขายบุหรี่ด้วยเครื่องขาย เช่น เครื่องหยอดเหรียญ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท
3. ห้ามขายโดยการลด แลก แจก แถม ให้ แลกเปลี่ยน ให้นุหรี่หรือเสนอสิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ หากฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 20,000 บาท
4. ห้ามแจกนุหรี่เป็นตัวอย่าง/เพื่อให้แพร่หลาย (ยกเว้นให้ตามประเพณีนิยม) หากฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 20,000 บาท
5. ห้ามไม่ให้มีการโฆษณาในสื่อทุกทาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 200,000 บาท
6. ห้ามโฆษณาสินค้าที่ใช้ชื่อนุหรี่เป็นเครื่องหมายของสินค้านั้น หากฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 20,000 บาท
7. ห้ามผลิต นำเข้า โฆษณาสินค้าที่เลียนแบบนุหรี่ หากฝ่าฝืนปรับไม่เกิน 20,000 บาท
8. ผู้ผลิตหรือนำเข้า ต้องแจ้งรายการส่วนประกอบของนุหรี่ ให้กระทรวงสาธารณสุข หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท
9. ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ต้องแสดงฉลากที่ชองนุหรี่ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท
10. ห้ามผลิตนุหรี่ที่มีได้แสดงฉลาก หากฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

4.3 นโยบายสาธารณะ กฎหมาย และกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบในเยาวชน

4.3.1 นโยบายสาธารณะ

มาตรการทางกฎหมายเพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบแบบเบ็ดเสร็จ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการควบคุมการบริโภคยาสูบ ตั้งแต่ปี 2513 องค์การอนามัยโลกได้ลงมติเป็นชอบมาตรการที่ประสบผลสำเร็จและได้เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศสมาชิกยอมรับมาตรการทางกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาการระบาดของการบริโภคยาสูบ กระบวนการนี้ได้รวมอยู่ในกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO – FCTC) ซึ่งต้องการให้พันธมิตรดำเนินการตามความสามารถที่มีอยู่โดย “ยอมรับและดำเนินการมาตรการทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการด้านบริหารงาน หรือมาตรการอื่น ๆ ในการพัฒนานโยบายที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและลดการบริโภคยาสูบ ลดการติดนิโคตินและผู้ที่มีสัมผัสควันบุหรี่มือสอง” ในการใช้มาตรการทางกฎหมาย รัฐบาลจะต้องยอมรับว่าการบริโภคยาสูบเป็นปัญหาสาธารณสุขที่มีความสำคัญและรัฐบาลจะต้องริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดชุมชนปลอดบุหรี่

ธนาคารโลกและองค์การอนามัยโลกได้พิจารณาถึงคุณค่าที่เกี่ยวข้องของวิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่จะลดการระบาดของการบริโภคยาสูบในหมู่เยาวชน วิธีดำเนินการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มุ่งเน้นการลดความต้องการยาสูบ (Demand) และกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณสินค้าของยาสูบ (Supply) กลยุทธ์ที่ใช้เพื่อลดความต้องการยาสูบของเยาวชน แบ่งย่อยออกได้เป็นมาตรการทางราคา (ความพยายามที่จะเพิ่มราคาบุหรี่) และมาตรการที่ไม่เกี่ยวกับมาตรการทางราคา โดยทั่วไปวิธีเพื่อลดความต้องการยาสูบเป็นวิธีการที่ค่อนข้างจะประสบผลสำเร็จ

มาตรการอื่น ๆ จะรวมถึงการสนับสนุนด้านการวิจัยในการควบคุมการบริโภคยาสูบ การตั้งระบบ การเฝ้าระวังและการควบคุมกำกับ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับยาสูบและการควบคุมยาสูบ การพิจารณาถึงการฟ้องร้องเพื่อขอค่าใช้จ่ายในการดูแลการเจ็บป่วยที่เกิดจากการบริโภคยาสูบ การขัดขวางอุตสาหกรรม / บริษัทยาสูบและการสร้างกลไกการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อช่วยประเทศกำลังพัฒนา

นโยบายสาธารณะเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบในเยาวชน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่มุ่งเน้นการลดความต้องการยาสูบ (Demand) และกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณสินค้าของยาสูบ (Supply) ดังนี้

1) นโยบายสาธารณะทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีการลดความต้องการของเยาวชน (Demand)

ก. นโยบายมาตรการด้านราคา มีข้อมูลด้านวิชาการที่แสดงผลกระทบของมาตรการด้านราคาต่อการบริโภคยาสูบของเยาวชนซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- การเพิ่มราคายาสูบและผลิตภัณฑ์ยาสูบ ส่วนใหญ่โดยผ่านการเพิ่มภาษี ซึ่งเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่จะลดการบริโภคยาสูบของเยาวชนในระยะสั้น

- มาตรการด้านราคามีบทบาทสำคัญมากในการควบคุมจำนวนเยาวชนที่จะริเริ่มสูบบุหรี่ มาตรการนี้จะมีอิทธิพลต่อแนวโน้มของการบริโภคยาสูบในระยะยาว

- มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างภาษีบุหรี่และการบริโภคยาสูบ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่โดยทั่วไป พบว่าทุก ๆ 10 % ของการเพิ่มภาษีบุหรี่จะทำให้เกิดการลดการบริโภคยาสูบ ประมาณ 4%

- เยาวชน เด็ก และกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่มีรายได้น้อย จะสามารถเลิกบุหรี่หรือสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มสูบบุหรี่อื่น ๆ 2 - 3 เท่า หากราคานูหรีเพิ่มขึ้น ดังนั้นการมีนโยบายสาธารณะเพื่อเพิ่มราคานูหรีและผลิตภัณฑ์ยาสูบ จะคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงต่อการบริโภคยาสูบ

ข. นโยบายมาตรการที่ไม่เกี่ยวกับราคา ผลกระทบของมาตรการนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

- การมีกฎหมาย การห้ามการโฆษณา : การวิจัยจาก 102 ประเทศ ชี้ให้เห็นว่าการห้ามการโฆษณาแบบเบ็ดเสร็จจะลดการบริโภคยาสูบ 6 % (Jha P. & Chaloupka, J F., 2000 side in สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2550)

- นโยบายห้ามการบริโภคยาสูบในสถานที่สาธารณะ และสถานที่ประกอบการ ข้อมูลจากประเทศสหรัฐอเมริกา ชี้ให้เห็นว่านโยบายเหล่านี้สามารถลดการบริโภคยาสูบได้ 4 - 10 %

- การมีภาพคำเตือนสุขภาพบนซองบุหรี่ ในประเทศแคนาดา พบว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ตั้งใจที่จะเลิกบุหรี่หรือลดการสูบบุหรี่ เนื่องจากได้รับการจูงใจจากคำเตือนบนซองบุหรี่

2) นโยบายสาธารณะเพื่อลดปริมาณสินค้าของยาสูบ (Supply)

ก. การควบคุมการนำเข้าบุหรี่ที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุหรี่ชुरुส บุหรี่รสผลไม้ ซึ่งมุ่งตลาดในกลุ่มเยาวชน

ข. การห้ามและกวดขันการขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

4.3.2 มาตรการทางกฎหมายกับเยาวชนในประเทศไทย

จากการดำเนินงานควบคุมการบริโภคยาสูบอย่างต่อเนื่อง นโยบายนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายควบคุมการบริโภคยาสูบ แห่งชาติ (National Policies for Tobacco Control) ขึ้นในปี พ.ศ.2545 โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (หทัย ชิตานนท์, 2549)

- 1) ลดการริเริ่มการสูบบุหรี่ในเด็กและเยาวชน
- 2) ลดการบริโภคยาสูบ อัตราผู้สูบบุหรี่และปริมาณการบริโภคยาสูบต่อหัวต่อปี
- 3) ปกป้องสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่จากอันตรายของควันบุหรี่

สาระสำคัญของนโยบายทั้งสามประการ มีความเกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง และได้มีการเสนอมาตรการควบคุมระดับชาติ หลายประการด้วยกันคือ

- 1) การพัฒนาองค์ความรู้และการวิจัย
- 2) การจัดระบบสารสนเทศ การเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสาร
- 3) ดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจ เพื่อลดการบริโภคยาสูบ
- 4) ดำเนินมาตรการเชิงกฎหมาย
- 5) ศึกษาพัฒนาระบบและวิธีการฟ้องร้องทางกฎหมาย เมื่อได้รับความเสียหายจากการสูบบุหรี่
- 6) กระตุ้น ผลักดันและชี้แนะ (Advocacy) ให้ทุกส่วนของสังคมให้ตระหนักว่าการสูบบุหรี่ไม่ใช่พฤติกรรมปกติของสังคมและต้องช่วยกันลดการบริโภคยาสูบ
- 7) สร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อลดการบริโภคยาสูบ
- 8) การประเมินผลสัมฤทธิ์ในเชิงนโยบายและปฏิบัติการ
- 9) การส่งเสริมการใช้พลังเยาวชนในการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ ป้องกันควบคุมการบริโภคยาสูบในครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน และพัฒนาไปสู่เครือข่ายกลุ่มเยาวชนให้เกิดพลังลดการบริโภคยาสูบได้ในอนาคต

4.3.3 นโยบายสาธารณะทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรง ได้แก่

1) นโยบายสาธารณะที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ (Demand) และพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่

ก. นโยบายการเพิ่มภาษีและราคาของบุหรี่

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบุหรี่ซิการ์เรต เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้เพื่อการควบคุมยาสูบ โดยมุ่งหวังให้การขึ้นภาษีทำให้ราคานูหรีสูงขึ้นและส่งผลให้ยอดจำหน่ายนูหรีจะลดลง และอัตราการสูบบุหรีก็ลดลงด้วย เมื่อพิจารณาการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตนูหรีซิการ์เรตกับอัตราการสูบบุหรีตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ถึง พ.ศ.2547 พบข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

- ในปี พ.ศ. 2536 และ 2537 ภาษีนูหรีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 55 เป็น 60 ทำรัฐมีรายได้จากภาษีนูหรีเพิ่มขึ้นจาก 15,346 ล้านบาท เป็น 19,642 ล้านบาท ในขณะที่จำนวนนูหรีที่ขายได้ก็เพิ่มมากขึ้น ข้อมูลนี้ใช้เป็นหลักฐานชี้แจงแก่กระทรวงการคลังได้ว่าการขึ้นภาษีนูหรีไม่ได้ทำให้รัฐมีรายได้ลดลงแต่ประการใด

- ในปี พ.ศ.2540 – 2541 รัฐเพิ่มภาษีนูหรีขึ้นอีกร้อยละ 2 มีผลให้ยอดจำหน่ายนูหรีและรายได้จากการจัดเก็บภาษีในปี พ.ศ. 2541 ลดลงจากปี พ.ศ. 2540 ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2540 – 2541 เป็นช่วงที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ

- ในปี พ.ศ. 2542 – 2544 รัฐได้เพิ่มภาษีจากร้อยละ 70 เป็น 71.5 และ 5 ตามลำดับ กลับพบว่า ทำให้รัฐมีรายได้จากภาษีเพิ่มมากขึ้น แม้จำนวนนูหรีที่ขายได้จะลดลงในปี พ.ศ. 2544 นี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อขึ้นภาษีนูหรีถึงจุดหนึ่งรัฐจะมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถลดปริมาณนูหรีที่ประชาชนสูบลงได้ จากอัตราการสูบบุหรีร้อยละ 25.38 ในปี พ.ศ. 2539 เป็นร้อยละ 22.47, 19.47 และ 18.94 ในปี 2544, 2547 และ 2549 ตามลำดับ

- จากปี พ.ศ. 2544 – 2548 แม้ประเทศไทยจะสามารถแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจได้แล้ว และดูเหมือนจะเป็นช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น แต่รัฐบาลก็มิได้ขึ้นภาษีนูหรีตลอดระยะเวลา 5 ปี และพบว่ารัฐมีรายได้จากภาษีนูหรีเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งยอดจำหน่ายนูหรีก็เพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน นั่นหมายความว่าจำนวนนูหรีที่ประชาชนไทยสูบลงเพิ่มมากขึ้นตลอดช่วง 5 ปี

- ในปี พ.ศ. 2549 กระทรวงการคลังได้เพิ่มอัตราภาษีนูหรีเป็นร้อยละ 79 เป็นผลให้รายได้ภาษีที่จัดเก็บและยอดจำหน่ายนูหรีลดลงจากปี พ.ศ. 2547 และ 2548 แต่อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าการยอมรับของสังคมและผู้กำหนดนโยบายว่าการขึ้นภาษีนูหรีจะเป็นมาตรการหนึ่งที่มีประสิทธิผลในการควบคุมการสูบบุหรี โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ดังปรากฏในเอกสารของกระทรวงการคลังเป็นครั้งแรกถึงเหตุผลในการขึ้นภาษีนูหรีว่า “ การบริโภคยาสูบทำให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก และทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณในการดูแลรักษาเป็นจำนวน

มาก ไม่คุ้มกับค่าแอสมปียาสูบที่จัดเก็บได้ จึงเห็นควรรใช้มาตรการภาษีสรรพสามิตในการปรับเพิ่มค่าแอสมปียาสูบให้สูงขึ้น อันเป็นการสนับสนุนมาตรการลดการบริโภคยาสูบเพื่อสังคมอีกทางหนึ่ง” (ชลธาร วิศรุตวงศ์ และคณะ, 2550)

- เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเยาวชนอายุ 11 – 14 ปี 15 – 18 ปี และ 19 – 24 ปี พบว่า เมื่อภาษีบุหรี่เพิ่มขึ้นอัตราการสูบบุหรี่ก็มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเช่นกัน (แม้ในปี พ.ศ.2544 และ 2547 รัฐจะไม่ได้เพิ่มภาษีบุหรี่ แต่อัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนลดลงในทุกกลุ่มอายุ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวกระทรวงสาธารณสุขและฝ่ายสุขภาพได้มีมาตรการในการควบคุมยาสูบออกมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี พ.ศ. 2544 การขยายเขตพื้นที่สาธารณะปลอดบุหรี่ โดยเฉพาะในโรงเรียน การเพิ่มภาษีและราคาจำหน่ายบุหรี่ การห้ามโฆษณา การกำหนดให้มีภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ การระบุปริมาณทาร์และนิโคติน การห้ามส่งเสริมการขาย และการให้การอุปถัมภ์ของบริษัทบุหรี่ การห้ามตั้งแสดงบุหรี่ ณ จุดขาย รวมทั้งการรณรงค์สร้างความตื่นตัวในเรื่องการไม่สูบบุหรี่ตลอดจนการขยายภาคีการควบคุมยาสูบให้กว้างขวางมากขึ้นจากการหนุนเสริมด้านงบประมาณจาก สสส.

ข. การห้ามโฆษณาบุหรี่ การส่งเสริมการขายของบริษัทบุหรี่

มีงานวิจัยทางวิชาการที่แสดงให้เห็นว่า การโฆษณาทำให้การบริโภคยาสูบของเยาวชนเพิ่มสูงขึ้น เช่น

- ในกลุ่มเด็กอายุ 10 -11 ขวบ มากกว่าร้อยละ 80 เชื่อว่าการโฆษณาบุหรี่อาจกระตุ้นให้เด็กเริ่มสูบบุหรี่ (Fisher, D.& Magnus P., 1981)

- ในประเทศออสเตรเลีย การโฆษณาบุหรี่ยี่ห้อ Petre Jackson ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดของกลุ่มผู้สูบบุหรี่เพิ่มจาก 1% ในปี 2526 ขึ้นเป็น 27% เมื่อถึงปี 2529 (Baker, W., Homel, P., Flaherty, B. & Trebilco P., 1986)

- การโฆษณามีบทบาทสำคัญซึ่งก่อให้เกิดอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน (Richard, P., 1997)

- การโฆษณาโดยใช้ภาพพจน์ (Image ad) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ นายแบบ และนางแบบ (Human model) และการ์ตูนที่มีชื่อผลต่อการยอมรับภาพพจน์และการสูบบุหรี่ของเยาวชน เพราะว่าการรับรู้ผิด ๆ ต่อสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเสี่ยงทางจิตสังคม ในการเริ่มสูบบุหรี่ การโฆษณาจึงเพิ่มความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน (US Department of Health and Human Services, 1994)

ดังนั้น ประเทศไทยได้คำนึงถึงอิทธิพลของการโฆษณาที่มีผลต่อเยาวชน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ผลักดันเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบในสิ่งพิมพ์ ทางวิทยุกระจายเสียง

วิทย์ โทททัศน์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เป็นการประกอบกิจกรรมอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์ให้สาธารณชนเข้าใจว่าเป็นชื่อ หรือเครื่องหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทั้งนี้ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาทตามมาตรา 19 (กลุ่มควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, 2547)

ค. การมีฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่

คำเตือนบนซองบุหรี่ถือเป็นการให้ข้อมูล ความรู้แก่ประชาชนให้รับทราบถึงพิษภัยของบุหรี่ โดยที่กระทรวงสาธารณสุขไม่ต้องลงทุนในการดำเนินการดังกล่าว แต่ให้บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ทำหน้าที่นี้แทน

มีงานวิจัยในต่างประเทศ ที่ประเมินผลกระทบของการมีฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีผลต่อการยั้งคิดในการที่จะเริ่มสูบบุหรี่ และพยายามที่จะเลิกบุหรี่ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเริ่มต้นมาตั้งแต่ พ.ศ.2503 ที่พบว่ามีรัฐบาลในหลายประเทศเริ่มมีการออกคำสั่งให้ผู้ผลิตบุหรี่ต้องพิมพ์คำเตือนให้ผู้บริโภคทราบถึงพิษภัยของบุหรี่ เมื่อถึงปี พ.ศ.2534 มีจำนวนประเทศที่พิมพ์คำเตือนดังกล่าวถึง 77 ประเทศ ทำให้มีผลการศึกษาดังกล่าวถึงการบริโภคบุหรี่ในประชาชนในเวลาต่อมา เช่นในประเทศตุรกี ผลการวิจัยพบว่า คำเตือนเกี่ยวกับพิษภัยต่อสุขภาพช่วยให้การบริโภคบุหรี่ในตุรกีลดลงประมาณ ร้อยละ 8 ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา รวมถึงในแอฟริกาใต้ การติดคำเตือนภัยจากบุหรี่อย่างจริงจังในปี พ.ศ.2537 ทำให้ การบริโภคบุหรี่ยลดลงอย่างมากโดยร้อยละ 58 ของผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวว่า คำเตือนภัยทำให้เขาเลิกหรือลดการสูบบุหรี่ลงได้ และในออสเตรเลีย แคนาดา และโปแลนด์ ก็พบว่าคำเตือนดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลเช่นกัน (World Bank, 1999)

สำหรับพัฒนาการของการมีฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ในประเทศไทย นั้น พบว่า เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2517 โดยมีการพิมพ์ข้อความที่ว่า “การสูบบุหรี่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ” อยู่ด้านข้างของซองบุหรี่ โดยรัฐไม่ได้กำหนดขนาดและสีของคำเตือน ต่อมาในปี พ.ศ.2525 แพทย์สมาคมฯ ได้เสนอต่อรัฐบาลในสมัยนั้นให้มีการปรับเป็น “การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” เมื่อถึงปี พ.ศ.2532 ได้มีการกำหนดให้ฉลากคำเตือนมาอยู่ด้านหน้าของและขนาดตัวอักษรมีขนาดไม่เล็กกว่า 2 x 2 มิลลิเมตร ไม่กำหนดสี ทำให้โรงงานยาสูบพิมพ์คำเตือนด้วยสีที่กลมกลืนกับซอง ทำให้คำเตือนไม่สะดุดตา และเห็นไม่ชัด ต่อมาในปี พ.ศ.2535 ซึ่งมี พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้ฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่มีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 25 ของทั้งหน้าและหลังซองโดยใช้อักษรสีพระยาขนาด 16 พอยต์ เป็นตัวอักษรสีดำพื้นขาวกรอบดำหรือใช้อักษรสีขาวบนพื้นดำและอยู่ด้านล่างของซอง และปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน กำหนดให้ฉลากคำเตือนมีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 33.3 ของทั้งหน้าและหลังซอง ใช้ตัวอักษรสีพระยา สีขาวขนาด 20 พอยต์ บนพื้นสีดำ กรอบสีขาว และอยู่ด้าน

บนสุดของช่อง โดยต้องมีค่าเดือน 10 ข้อความสลับกันไป ต่อมา กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 8 พ.ศ.2547 เรื่องการพิมพ์ฉลากเป็นรูปภาพคำเตือนถึงพิษภัยของบุหรี่ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 กำหนดรายละเอียดของฉลากคำเตือนใหม่ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 25 มีนาคม พ.ศ.2548 เป็นต้นไป ดังนี้คือ ขนาดของฉลากต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ช่อง ให้ฉลากอยู่บริเวณด้านบนของซองบุหรี่ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง และฉลากเป็นรูปภาพ 4 สี ประกอบด้วยข้อความคำเตือน 6 แบบ ครอบคลุมไป และตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2549 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 11 ให้มีการเพิ่มภาพและคำเตือนจาก 6 ภาพ เป็น 9 ภาพ โดยให้มีผลบังคับใช้ในการพิมพ์ลงบนซองบุหรี่ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

จากการศึกษาของสำออง สืบสมาน และคณะ (2543) เกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นไทยต่อคำเตือนและสื่อข่าวสารที่ใช้ในการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ พบว่ามีผู้เคยพยายามเลิกบุหรี่จากผลกระทบจากทั้งคำเตือนบนซองบุหรี่และสื่ออื่น ๆ ที่ใช้ในการรณรงค์ถึงร้อยละ 65 สาเหตุจุดจูงใจที่สำคัญคือ เห็นอันตรายจากโทษของบุหรี่ และคำเตือนบนซองบุหรี่ที่มีผลต่อความเชื่อมากที่สุดคือ บุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด

งานวิจัยของชูชัย สุภวงศ์ และ สุภกร บัวสาย (2539) อ้างถึงในวรรณชนก จันทชุม, 2549) พบว่าคำเตือนบนซองบุหรี่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน กล่าวคือ กลุ่มเยาวชนที่ทำการศึกษาระดับอายุ 15 ปี และ 22 ปี ทั้งชายและหญิงกว่าร้อยละ 80 สังเกตเห็นคำเตือนบนซองบุหรี่ ในกลุ่มเยาวชนที่สูบบุหรี่ ประมาณร้อยละ 30 ระบุว่าเกิดความลังเลในการสูบบุหรี่และร้อยละ 10 เห็นว่าทำให้ได้ความรู้ และในกลุ่มเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 42 ทำให้ไม่อยากลองสูบ และร้อยละ 31.5 บอกว่าทำให้ได้ความรู้

ง. สถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่โดยเฉพาะในโรงเรียน

เนื่องจากควันบุหรี่เป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้สูบและไม่สูบบุหรี่ที่อยู่ใกล้เคียงหลายประการ เช่น อาจทำให้เกิดมะเร็งปอด และอวัยวะอื่น ๆ โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ อีกทั้งควันบุหรี่ยังทำให้โรคบางโรค เช่น โรคหอบหืด หรือโรคภูมิแพ้มีอาการกำเริบขึ้น นอกจากนั้นยังพิสูจน์ได้ว่าคนที่สูบบุหรี่ต้องสูดควันบุหรี่ซึ่งผู้อื่นสูบเข้าไป เป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้นั้น เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้สูบบุหรี่เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้สูดควันบุหรี่ยุคนั้นเป็นเด็ก สมควรที่จะคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่มิให้ต้องรับควันบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ โดยการห้ามสูบบุหรี่ในบางสถานที่หรือการจัดเขตให้สูบบุหรี่โดยเฉพาะ จึงได้มีการตรา พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 ขึ้น

สำหรับสถานที่สาธารณะที่กำหนดในประกาศกระทรวงสาธารณสุข ที่ออกตาม พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 และเกี่ยวข้องกับปกป้องสุขภาพของเยาวชนจากการไม่ริเริ่มสูบบุหรี่ และควันบุหรี่มือสองนั้น พบว่ามีการกำหนดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปี พ.ศ.2549 โดยได้มีการขยายพื้นที่สาธารณะที่ห้ามสูบบุหรี่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ราชการ และสถานศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2549)

2) นโยบายที่มีผลต่อการลดอุปทาน (Supply) ของเยาวชน ประกอบด้วย

ก. การห้ามจำหน่ายบุหรี่ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

การควบคุมการขายบุหรี่แก่เยาวชนปรากฏใน พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 โดยมีสาระสำคัญคือการห้ามจำหน่ายบุหรี่ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี กับการห้ามขายบุหรี่โดยใช้เครื่องขาย ซึ่งปรากฏในมาตรา 4 และ 5 ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว ทั้งนี้หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายได้กำหนดบทลงโทษในมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

จากงานวิจัยของนิรุจน์ อุทธา และกนกวรรณ แก้วปา (2542) พบว่า การใช้สัญลักษณ์ทางกฎหมายควบคุมการขายบุหรี่ของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมีการซื้อบุหรี่ยี่สิบลง ร้อยละ 45 จำนวนเด็กและเยาวชนที่สูบบุหรี่ยี่สิบลงร้อยละ 41.7 ปริมาณการสูบบุหรี่เฉลี่ยลดลง 1 มวนต่อวัน นอกจากนี้การใช้สัญลักษณ์ทางกฎหมาย ยังทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ทัศนคติ แรงจูงใจและความคาดหวังต่อการไม่สูบบุหรี่

ข. การห้ามผลิต นำเข้า และจำหน่ายบุหรี่ที่มีฉลากว่า "ไมล์ และไลท์"

ปัจจุบันประชาชนรับรู้ในพิษภัยของบุหรี่มากขึ้น และเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ลดและเลิกสูบบุหรี่กันมากขึ้น ดังนั้นบริษัทบุหรี่ได้ใช้คำที่หลอกลวงให้คนเชื่อว่า "มีอันตรายน้อยลง" และไม่มีควมจำเป็นต้องเลิกสูบบุหรี่ เพียงแต่ให้รู้จักสูบอย่างเหมาะสม บริษัทบุหรี่จึงผลิตบุหรี่โดยใช้คำว่า "ไลท์" และ "ไมล์ด" (Light & mild) อุลตราไลท์ (Ultra light) สลิม (Slim) และซูเปอร์สลิม (Supper slim) และการปรุงแต่ง รูป รส กลิ่นและสี เป็นส่วนหนึ่งของชื่อยี่ห้อและสื่อเพื่อการตลาด เพื่อให้สาธารณชนเข้าใจว่าบุหรี่ประเภท "รสอ่อน" (Light) หรือ "น้ำมันดินต่ำ" (Low Tar) หรือบุหรี่ซูรส มีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป เพื่อแสดงว่าบริษัทบุหรี่ได้พยายามลดความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพลงแล้ว

จากการรายงานของสถาบันมะเร็งแห่งชาติ พบว่า ผู้สูบบุหรี่ที่หันมาสูบบุหรี่ที่มีน้ำมันดินน้อย (Low Tar) จะสูบในปริมาณมากขึ้นเพื่อให้ได้ปริมาณนิโคตินเท่ากับที่เคยได้รับเดิม ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วในบุหรี่ทุกชนิด อัตราส่วนระหว่างน้ำมันดินและนิโคตินไม่

แตกต่างกัน เพราะผู้สูบบุหรี่จะปรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ให้สูบลดลงและสูบน้อยลงขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าจะสูบบุหรี่ชนิดใด ความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอดจะมีเท่ากัน

ผลจากการสำรวจนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร (Thet Lyar Myint, 2005) พบว่า ร้อยละ 15.2 เคยสูบบุหรี่ และร้อยละ 67.9 ของผู้สูบบุหรี่ เคยสูบบุหรี่ไลต์และไมลด์ และร้อยละ 52.8 เคยสูบบุหรี่รสผลไม้

ค. การกำหนดสถานที่จำหน่ายบุหรี่เพื่อปกป้องเยาวชน

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เผยผลสำรวจเรื่อง “โครงการวิจัยเพื่อเฝ้าระวังรักษาคุณภาพเยาวชนไทยกับปัจจัยเสี่ยงต่ออบายมุขและสิ่งเสพติดรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษาตัวอย่างนักเรียน นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าถึงระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” พบว่า แหล่งอบายมุข สิ่งเสพติด และแหล่งจำหน่ายเหล้าบุหรี่ในบริเวณสถานบันการศึกษา ระยะไม่เกิน 500 เมตร 5 อันดับแรก คือ สถานที่จำหน่ายบุหรี่ สุรา หรือสิ่งมีนเมา สถานที่รับเล่นพนัน/สล็อตเกอร์/จำหน่ายสลาก สถานบันเทิง เช่น ผับ/เชค/คาราโอเกะ และสถานที่จำหน่ายสิ่งเสพติด และพบว่านักเรียนนักศึกษาที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.3 สามารถซื้อบุหรี่สูบได้ง่ายจากบริเวณที่ใกล้เคียงกับสถานบันการศึกษาห่างกันไม่เกิน 500 เมตร (มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2548)

เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย กระทรวงการคลังโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงออกกฎกระทรวงฉบับที่ 28 (พ.ศ.2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติสูบ พ.ศ.2509 ให้เพิ่มข้อกำหนดข้อ4/1 เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตชนิดบุหรี่ชิกาแรต มีข้อความที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ดังต่อไปนี้

- สถานที่ขายยาสูบต้องไม่ตั้งอยู่ในสถานศึกษาและให้รวมตลอดถึงบริเวณที่ซึ่งใช้สำหรับสถานศึกษานั้นด้วย ไม่ว่าจะม็วี่ล้อมหรือไม่กี่ตาม รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับสถานศึกษา

- สถานที่ขายยาสูบต้องไม่ตั้งอยู่ในศาสนสถานและให้รวมตลอดถึงบริเวณที่ซึ่งใช้สำหรับศาสนสถานนั้นด้วย ไม่ว่าจะม็วี่ล้อมหรือไม่กี่ตาม รวมทั้งบริเวณต่อเนื่องติดกับศาสนสถาน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

อนงค์ คำชู (2540) ได้ศึกษาถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย 359 คน และนักเรียนหญิง 34 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่ทำให้พฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมแตกต่างกัน ได้แก่ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่างกัน และในการค้นหาตัวพยากรณ์เพื่อทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมและรายด้าน มีตัวแปรทั้งสิ้น 12 ตัว จากตัวแปรทั้งสิ้น 16 ตัว ได้แก่ ด้านปริมาณการสูบ ด้านเวลาที่สูบ และด้านสถานที่สูบ พบว่า ตัวแปรระดับชั้น ม.2 ม.5 ม.1 ม.4 ม.3 เพศ อายุ ระเบียบวินัยของโรงเรียน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ สถานภาพการสมรสของบิดามารดา บรรยากาศการเรียนการสอน และการอบรมเลี้ยงดูสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมและรายด้านได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีอำนาจในการทำนายโดยรวม ร้อยละ 34.17 ด้านปริมาณการสูบ ร้อยละ 22.07 ด้านเวลาที่สูบ ร้อยละ 34.00 และด้านสถานที่สูบ ร้อยละ 31.88 โดยพบว่า ตัวแปรระดับชั้น ม.2 เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในทุก ๆ ด้าน

จันทนา จันทรไพจิตร (2541 : ออนไลน์) ได้ศึกษาเหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุในการสูบบุหรี่ของนักเรียนในระดับมากคือ สูบเพราะอยากทดลองสูบ ในระดับปานกลาง คือ สูบเพื่อผ่อนคลายความเครียด ความวิตกกังวล สูบเพราะเพื่อนชวนให้สูบ สูบเพื่อเข้าสังคมกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ และต้องการการยอมรับจากเพื่อน โดยเริ่มสูบบุหรี่อยู่ระหว่าง 13-16 ปี ใช้เวลาหลังเลิกเรียนและพักกลางวันสูบในห้องน้ำของโรงเรียน สูบได้ทุกที่ที่ไม่ใครเห็นมากที่สุด ใต้อาคารใต้ต้นไม้ ถ้าเป็นสถานที่นอกโรงเรียนก็เป็นห้องน้ำสาธารณะ บ้านเพื่อนที่ใกล้เคียง และที่บ้าน

อัจฉราวรรณ ศรี้อยทอง (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น เป็นการศึกษาระบบ cross-sectional study มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ความรู้ ทักษะคติเกี่ยวกับบุหรี่ และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวม 10 แห่ง (โรงเรียนในภาคเหนือ อีสาน ใต้ กลาง และกรุงเทพมหานคร) ระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม 2541 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ stratified random sampling จำนวนตัวอย่างที่ศึกษา 2,243 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า อัตราการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นเท่ากับร้อยละ 17.6 โดยเป็นกลุ่ม ที่เคยสูบบุหรี่ร้อยละ 11.6 และกลุ่มที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ร้อยละ 6.0 กลุ่มสูบบุหรี่พบว่า เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุเฉลี่ย 10-14 ปี และพบว่ากลุ่มสูบบุหรี่และ

กลุ่มเคยสูบบุหรี่มีพฤติกรรมต่างๆ ของการสูบบุหรี่ได้แก่ ระยะเวลาการสูบบุหรี่ ช่วงเวลาของการสูบบุหรี่ ลักษณะการสูบบุหรี่ ปริมาณการสูบบุหรี่ และค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ระหว่างกลุ่มสูบบุหรี่กับกลุ่มไม่สูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่พบว่ากลุ่มสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ มีทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้แก่ เพศ ภาค การสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา การเป็นนักกีฬา การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การมีบุคคลใกล้ชิดสูบบุหรี่ การมีปัญหาหรือเรื่องกลุ่มใจ จากผลการศึกษานี้พบว่า ในการรณรงค์เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่แต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ควรจะทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนความเชื่อหรือทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ด้วย

โกลด์เบอร์เกอร์ (2542 : ออนไลน์ อ้างถึงใน วรรณชนก จันทชุม , 2549) ได้สำรวจแบบแผนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นอายุ 14-17 ปี จากโรงเรียนทั่วกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,338 คน พบว่า วัยรุ่นชายร้อยละ 38 และวัยรุ่นหญิงร้อยละ 20 เคยทดลองสูบบุหรี่มาแล้วอย่างน้อย คนละ 1 ครั้ง วัยรุ่นชายร้อยละ 33 และวัยรุ่นหญิงร้อยละ 14 เคยสูบบุหรี่มาแล้ว คนละอย่างน้อย 1 มวน โดยในกลุ่มที่มีอายุ 14-15 ปี มีแนวโน้มว่าวัยรุ่นชายจะ “ทดลอง” หรือเป็นผู้สูบบุหรี่ภายในระยะเวลา 1 ปีมากกว่าวัยรุ่นหญิง และมีแนวโน้มสูงขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นชายอายุ 16-17 ปี วัยรุ่นชายร้อยละ 32 และหญิงร้อยละ 12 มีเพื่อนเป็นผู้สูบบุหรี่อย่างน้อย 1 คน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 มีเพื่อนสูบบุหรี่ ร้อยละ 37 มีบิดาเป็นผู้สูบบุหรี่ ร้อยละ 5 มีมารดาเป็นผู้สูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 37 นิยมสูบบุหรี่ยี่ห้อมาร์ลโบโล และร้อยละ 33 นิยมสูบบุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์ เมื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ 3 พฤติกรรม พบแบบแผนความสัมพันธ์ ดังนี้ 1) พฤติกรรมการทดลองสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการทดลองสูบบุหรี่ในวันบุหรี่ (อาจจะไม่หมดทั้งมวน) 2) พฤติกรรมการสูบบุหรี่จริงมีความสัมพันธ์กับการเคยสูบบุหรี่อย่างน้อย 1 มวนในอดีต และ 3) ความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ในวันข้างหน้ามีความสัมพันธ์เป็นอย่างมากกับการได้สูบบุหรี่ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

ธนพงศ์ จันทชุม และคณะ (2542) ได้ศึกษาถึงแบบแผนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนอายุ 15-24 ปี ในชุมชนรอบหนองบ่อ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีผู้สูบบุหรี่ที่ยังคง สูบหรือเคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 43.2 สาเหตุแรกที่สูบคือตามเพื่อน รองลงมาเพื่อคลายเครียดและอยากลอง โดยสูบบุหรี่มากกว่า 10 มวนขึ้นไป ยี่ห้อที่นิยมสูบคือกรองทิพย์ รองลงมาคือสายฝน ยาเส้น และมาร์ลโบโล ค่าบุหรี่ต่อเดือนโดยเฉลี่ย 408.19 บาท นิยการสูบบุหรี่ส่วนใหญ่สูบทุกวัน และมีการอัดควันบุหรี่เข้าปอด มักจะสูบบุหรี่เมื่อดื่มสุรา รองลงมาเมื่ออยู่กับเพื่อน เมื่อรู้สึกเครียดไปเที่ยวตามสถานเริงรมย์ และก่อนหรือหลังรับประทานอาหาร ตามลำดับ สถานที่สูบบุหรี่

ส่วนใหญ่เป็นสถานเริงรมย์ รองลงมาในห้องน้ำ และสถานที่ใดก็ได้ที่อยากสูบ การปฏิบัติตนเป็นอันดับแรกก่อนหยิบบุหรี่ขึ้นมาสูบ คือ จะมองดูคนรอบข้างก่อนว่ามีผู้ที่สูบบุหรี่หรือไม่ เมื่อจำแนกตามความพยายามในการเลิกสูบบุหรี่ พบว่า ร้อยละ 56.2 ไม่เคยพยายามเลิกสูบ เนื่องจาก ยังไม่คิดจะเลิก ดิบบุหรี่แล้ว ขัดเพื่อน ไม่ได้ สำหรับกลุ่มที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ พบว่ามีเพียง ร้อยละ 19.6 เท่านั้นที่เลิกได้สำเร็จ สาเหตุที่เลิกไม่สำเร็จ เนื่องจากใจไม่แข็งพอ เคยชินกับการสูบบุหรี่ และเพื่อนชวนดื่มในวงเหล้า อย่างไรก็ตาม มีถึงร้อยละ 78.6 คาดว่าจะไม่สูบบุหรี่ในอนาคต เนื่องจาก กลัวเป็นอันตรายต่อสุขภาพตนเองและบุคคลใกล้ชิด แต่สำหรับกลุ่มที่จะยังคงสูบต่อไป ให้เหตุผลว่าไม่สามารถเลิกสูบได้ เนื่องจากติดแล้ว และยังไม่พร้อมที่จะเลิก

อนุภาพ ทองอยู่ (2547) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 385 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง และปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนแตกต่างกัน ได้แก่ ระดับชั้น ค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ การรับรู้ผลกระทบการสูบบุหรี่ ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งซื้อ การเอาแบบอย่างตามกลุ่ม และการยอมรับของสังคม

วรรณชนก จันทชุม (2547) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดขอนแก่น พบว่าการขาดทักษะต่างๆ ของเด็ก เช่น ทักษะในการปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวน ทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมีผลทักษะในการจัดการกับความเครียด เป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ จากการสนทนากลุ่มในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนเชื่อว่าความสามารถหรือทักษะในการปฏิเสธเพื่อนเมื่อถูกชวนให้สูบบุหรี่ เป็นสิ่งสำคัญค่อนข้างมากในการทำให้ตนสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ ซึ่งนักเรียนบางคนเล่าว่า “เคยถูกเพื่อนชักชวนให้ลองสูบบุหรี่ แต่ตนคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดีจึงพยายามบ่ายเบี่ยง และหลีกเลี่ยงออกจากเหตุการณ์”

กิตติพงษ์ ทองเหลือ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ทักษะการตัดสินใจ การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ใจชื่น ตะเกาพงษ์ (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 300 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับสูง ผลการทดสอบค่าสถิติที (t-test) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เพศ

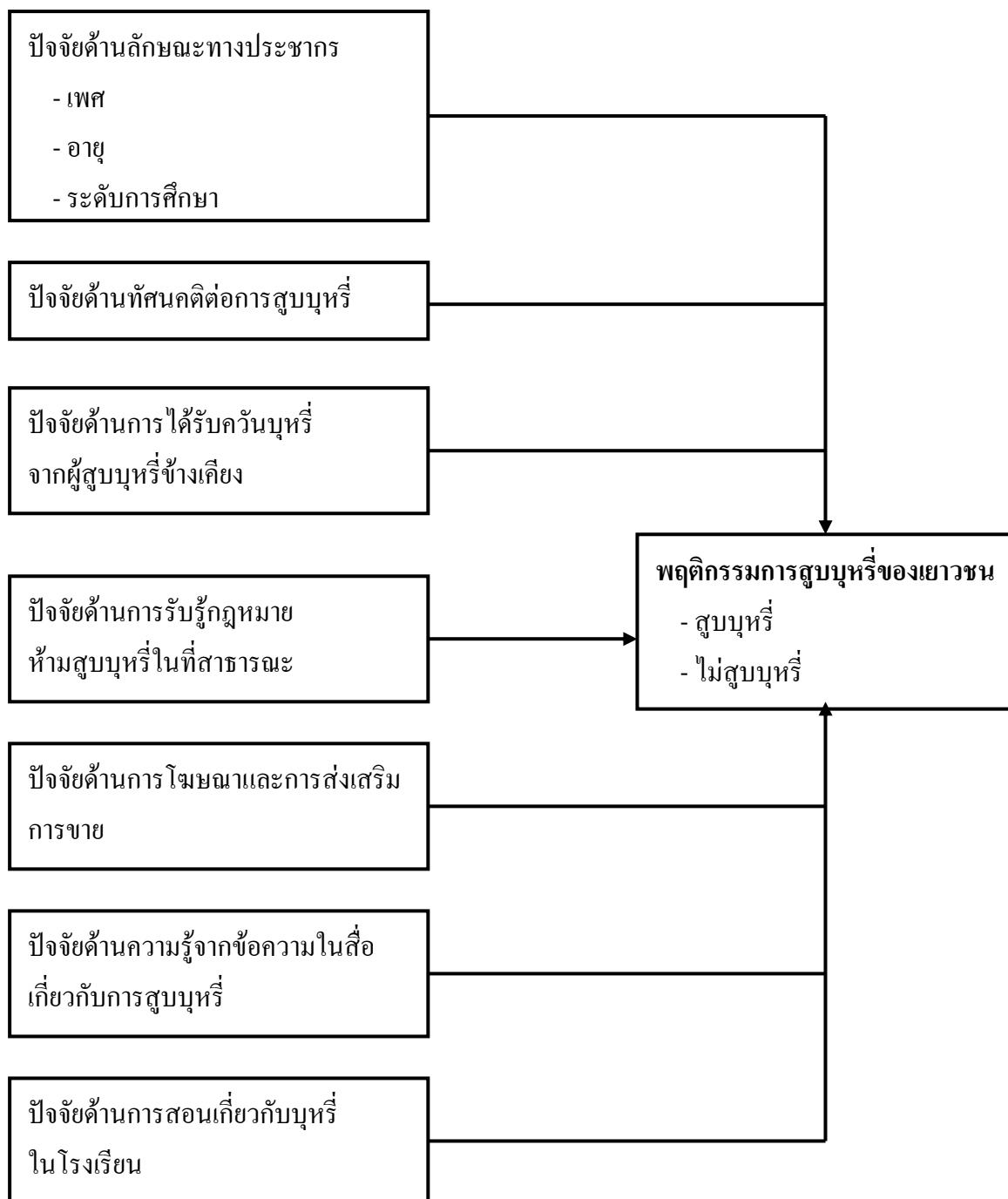
ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้จากผู้ปกครอง ความรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ และค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

เสาวนีย์ อินมั่งคง (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนหญิง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ ได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และได้รับตัวแทนทางสังคมมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ แต่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเองและทราบถึงผลกระทบของการสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สำหรับนักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่วนมากจะสูบเป็นประจำ สัปดาห์ละ 1 – 3 มวน เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุ 15 – 16 ปี โดยได้บุหรี่มาสูบด้วยวิธีการซื้อและเพื่อให้ สถานที่ที่เลือกสูบนอกโรงเรียนมากที่สุด คือ ที่บ้านหรือที่พัก ส่วนสถานที่ที่นักเรียนหญิงสูบในโรงเรียนมากที่สุด คือ ในห้องน้ำ ช่วงเวลาที่สูบมากที่สุดคือหลังเลิกเรียนตอนเย็น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บุคคลส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก เพราะอยากลอง เพื่อนชวน และเพื่อคลายเครียด และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่ามีทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง เช่น ความเชื่อหรือทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ อารมณ์หรือความเครียดกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น และปัจจัยภายนอก เช่น ปัจจัยด้านครอบครัวและคนใกล้ชิดที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนและการอยากเข้ากลุ่มกับเพื่อน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ด้านสังคม มีผลทำให้เยาวชนมีการสูบบุหรี่มากขึ้น

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยกำหนดกรอบการวิจัยอยู่บนพื้นฐานของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัย (Research Design)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การสุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

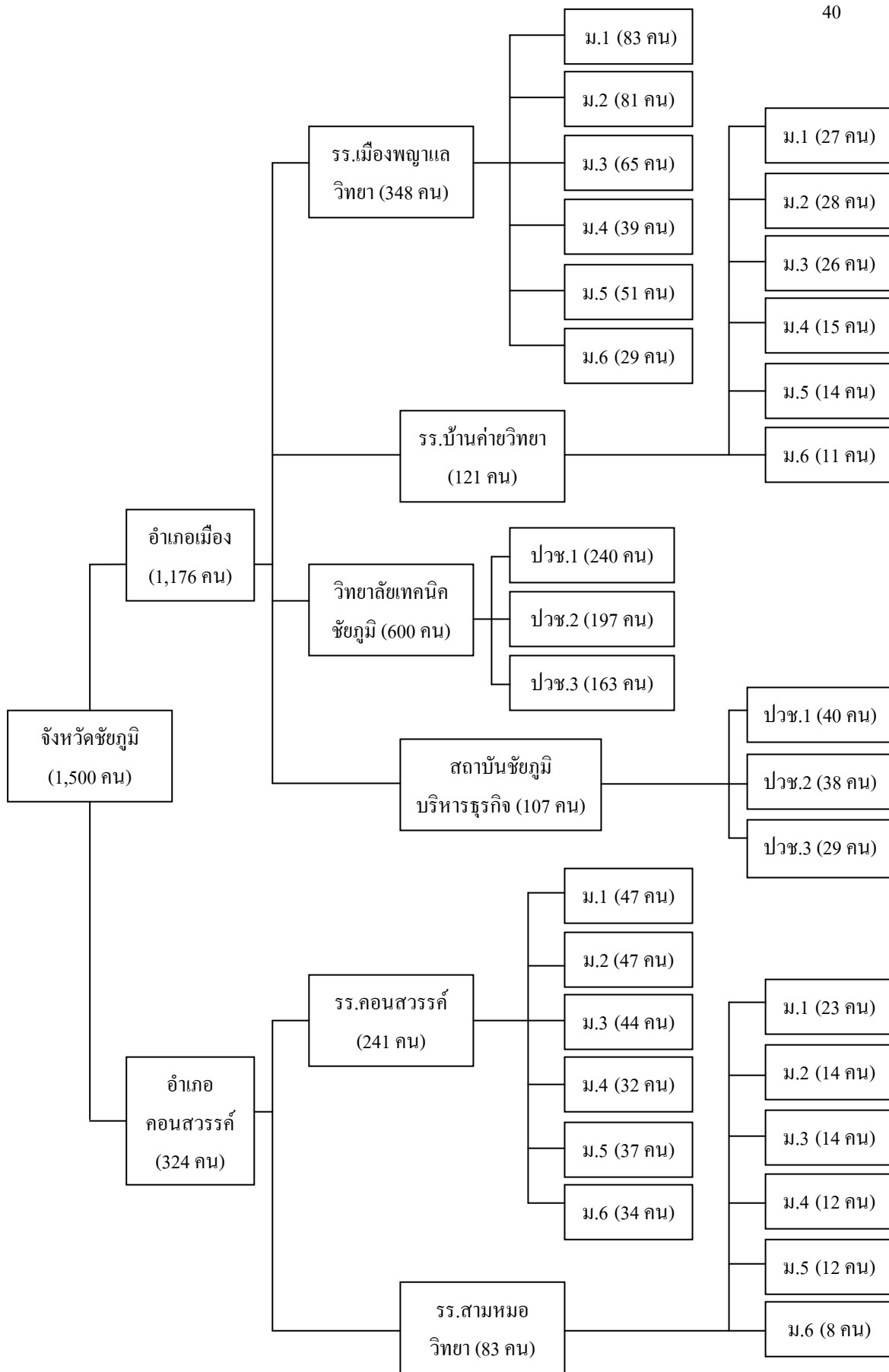
1) คัดเลือกอำเภอ โดยจำแนกอำเภอออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ อำเภอเมือง และไม่ใช่อำเภอเมือง โดยกลุ่มที่ไม่ใช่อำเภอเมือง สุ่มเลือกมา 1 อำเภอ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับสลาก

2) สุ่มตัวอย่างโรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับสลาก โดยแต่ละอำเภอให้จำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดย อำเภอเมืองสุ่มเลือกระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2 แห่ง สำหรับ อำเภอที่ไม่ใช่อำเภอเมือง สุ่มเลือกระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 แห่ง

3) คัดเลือกห้องเรียน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกห้องเรียนในแต่ละชั้นที่มีจำนวนนักเรียน ตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น ซึ่งได้จากการเทียบบัญชีรายชื่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,500 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 และแผนผังที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ สถานศึกษา และระดับชั้น

อำเภอ	สถานศึกษา	ระดับชั้น	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
1. เมือง	1. โรงเรียนเมืองพญาแลวิทยา	ม.1	400	83		
		ม.2	388	81		
		ม.3	312	65		
		ม.4	188	39		
		ม.5	244	51		
		ม.6	141	29		
	2. โรงเรียนบ้านค่ายวิทยา	ม.1	130	27		
		ม.2	135	28		
		ม.3	124	26		
		ม.4	70	15		
		ม.5	68	14		
		ม.6	54	11		
	3. วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ	ปวช.1	1,156	240		
		ปวช.2	947	197		
		ปวช.3	787	164		
	4. สถาบันชัยภูมิบริหารธุรกิจ	ปวช.1	195	41		
		ปวช.2	183	38		
		ปวช.3	138	29		
	2. คอนสวรรค์	1. โรงเรียนคอนสวรรค์	ม.1	224	47	
			ม.2	224	47	
ม.3			213	44		
ม.4			156	32		
ม.5			177	37		
ม.6			164	34		
2. โรงเรียนสามหมอวิทยา		ม.1	109	23		
		ม.2	67	14		
		ม.3	69	14		
		ม.4	58	12		
		ม.5	58	12		
		ม.6	41	9		
		รวม			7,220	1,500

แผนผังที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างโดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ซึ่งพัฒนามาจากแบบสอบถามการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนของโลกในโครงการเฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก (Global Youth Tobacco Survey – GYTS) และแบบสอบถามโครงการสำรวจความคิดเห็นของวัยรุ่นต่อภาพคำเตือนบนซองบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยศูนย์วิจัยเอแบคค้นคว้าทางสังคม การจัดการและธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ประกอบด้วย คำถามที่เกี่ยวกับการเคยอดสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน มีจำนวน 14 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 – 14

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการใช้ยาสูบรูปแบบอื่น จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 15 มี 6 ข้อย่อย ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวกับการใช้ยาสูบรูปแบบอื่น นอกเหนือจากบุหรี่ ได้แก่ เคี้ยวยาเส้น จุกยาสูบขี้ผึ้ง แก้วสูบซิการ์ สูบบุหรี่มวนเอง สูบไปป์ และสูบสุกการ์/บาราเก้

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ประกอบด้วย คำถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดกับเยาวชน มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 16 – 18

ส่วนที่ 4 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 19 – 21

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 22 – 34 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกรับหลายข้อ (Multiple Choice) การประเมินค่าคะแนนโดยปรับฐานการให้ค่านำหนักคำถามเกี่ยวกับทัศนคติแต่ละข้อ เป็น 1 คะแนน ซึ่งมีการประเมินค่าคะแนน ดังนี้

ข้อ 22 สอบถามทัศนคติเรื่องการสูบบุหรี่ถ้าเพื่อนสนิทชวนให้สูบบุหรี่

ไม่สูบอย่างแน่นอน	ได้	0.25 คะแนน
อาจจะไม่สูบ	ได้	0.50 คะแนน
อาจจะสูบ	ได้	0.75 คะแนน
สูบอย่างแน่นอน	ได้	1 คะแนน

ข้อ 23 สอบถามทัศนคติต่อการเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่

ไม่เลิกคบ	ได้	1 คะแนน
เลิกคบบางคน	ได้	0.75 คะแนน
เลิกคบเป็นส่วนใหญ่	ได้	0.50 คะแนน
เลิกคบทั้งหมด	ได้	0.25 คะแนน

ข้อ 24 - 27 สอบถามทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนชายและหญิง

มากกว่า ใต้ 1 คะแนน

ไม่แตกต่าง ใต้ 0.67 คะแนน

น้อยกว่า ใต้ 0.33 คะแนน

ข้อ 28 สอบถามทัศนคติเรื่องความรู้สึกก่อนกลายเมื่อสูบบุหรี่

มากกว่า ใต้ 1 คะแนน

ไม่แตกต่าง ใต้ 0.67 คะแนน

น้อยกว่า ใต้ 0.33 คะแนน

ข้อ 29 สอบถามทัศนคติเกี่ยวกับผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก

น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ใต้ 0.33 คะแนน

ไม่แตกต่างกัน ใต้ 0.67 คะแนน

น้ำหนักตัวลดลง ใต้ 1 คะแนน

ข้อ 30 – 31 สอบถามทัศนคติต่อผู้ชายและผู้หญิงที่สูบบุหรี่

โง่ ใต้ 0.17 คะแนน

เป็นผู้ล้มเหลว ใต้ 0.33 คะแนน

ขาดความมั่นใจ ใต้ 0.50 คะแนน

เป็นผู้มีประสบการณ์มาก ใต้ 0.67 คะแนน

ฉลาดหลักแหลม ใต้ 0.83 คะแนน

เป็นผู้ประสบความสำเร็จ ใต้ 1 คะแนน

ข้อ 32 สอบถามทัศนคติเกี่ยวกับอันตรายต่อสุขภาพของการสูบบุหรี่

ไม่อันตรายอย่างแน่นอน ใต้ 1 คะแนน

อาจจะไม่อันตราย ใต้ 0.75 คะแนน

อาจจะอันตราย ใต้ 0.50 คะแนน

อันตรายอย่างแน่นอน ใต้ 0.25 คะแนน

ข้อ 33 สอบถามทัศนคติเรื่องความยากในการเลิกสูบบุหรี่ถ้าคิดจะเลิก

ไม่ยากอย่างแน่นอน ใต้ 1 คะแนน

อาจจะไม่ยาก ใต้ 0.75 คะแนน

อาจจะยาก ใต้ 0.50 คะแนน

ยากอย่างแน่นอน ใต้ 0.25 คะแนน

ข้อ 34 สอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ภายใน 1 – 2 ปี ทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น

ไม่ได้อย่างแน่นอน	ได้	1 คะแนน
อาจจะไม่ได้	ได้	0.75 คะแนน
อาจจะได้	ได้	0.50 คะแนน
ได้อย่างแน่นอน	ได้	0.25 คะแนน

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยเพื่อการแปลผลและอธิบายตัวแปรจากคำถาม โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (สำเร็จ จันทรสุวรรณ และ สุวรรณ บัวทวน, 2544)

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

สำหรับการให้ความหมายกำกับค่านำหน้าหนักคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้การประเมินทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ โดยกำหนดเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ยไว้ ดังนี้

- ข้อที่ 22 – 23, 32 – 34

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
0.25 – 0.62	มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่
0.63 – 1.00	มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่

- ข้อที่ 24 – 29

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
0.33 – 0.67	มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่
0.68 – 1.00	มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่

- ข้อที่ 30 – 31

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
0.17 – 0.58	มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่
0.59 – 1.00	มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่

- กำหนดเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ยรวมด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
3.57 – 8.28	มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่
8.29 – 13.00	มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่

ส่วนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับทัศนคติ ต่อการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน ข้อที่ 35 – 38 และคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกสูบแล้ว ข้อที่ 39 – 40

ส่วนที่ 7 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 41 ประกอบด้วย คำถาม 10 ข้อย่อย เลือกตอบแบบทราบบ – ไม่ทราบบ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาสถานที่ในแต่ละข้อว่าทราบบหรือไม่ว่าสถานที่นั้น ๆ เป็นสถานที่ห้ามสูบบุหรี่ โดยการประเมินค่าคะแนน คือ

ตอบทราบบ ได้ 1 คะแนน

ตอบไม่ทราบบ ได้ 0 คะแนน

การแปลผลโดยแบ่งระดับคะแนนการประเมินตามเกณฑ์ของ Bloom (1971) เป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่มาก หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 60-79

รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่น้อย หมายถึง ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60

ส่วนที่ 8 คำถามเกี่ยวกับการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 42 – 48 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบหลายข้อ (Multiple Choice) มีการประเมินค่าคะแนน ดังนี้

ข้อ 42 – 46 สอบถามการพบเห็นการโฆษณาและการส่งเสริมการขายในสื่อประเภทต่าง ๆ และงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ

พบเห็นบ่อยมาก ได้ 3 คะแนน

พบเห็นบางครั้ง ได้ 2 คะแนน

ไม่เคยพบเห็นเลย และ ไม่เคยชม / พบเห็น / ไปงานดังกล่าว

ได้ 1 คะแนน

ข้อ 47 การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่

มี ได้ 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ / ไม่ทราบบ ได้ 2 คะแนน

ไม่มี ได้ 1 คะแนน

ข้อ 48 การได้รับแจกบุหรี่ฟรี หรือตัวอย่างบุหรี่จากตัวแทนบริษัทบุหรี่

เคย ได้ 3 คะแนน

ไม่เคย ได้ 1 คะแนน

การแปลผลโดยแบ่งระดับคะแนนการประเมินตามเกณฑ์ของ Bloom (1971) เป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายระดับมาก หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายระดับปานกลาง หมายถึง ได้คะแนน ร้อยละ 60-79

รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายระดับน้อย หมายถึง ได้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 60

ส่วนที่ 9 ความรู้จากข้อความในสื่อและการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ยุติในโรงเรียน มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 49 – 54 ประกอบด้วย

- คำถามเกี่ยวกับการได้รับความรู้ในสื่อ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 49 – 50 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบหลายข้อ (Multiple Choice) มีการประเมินค่าคะแนน ดังนี้

ข้อ 49 การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการณรงค์ห้ามการสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ

พบมาก	ได้	3 คะแนน
พบน้อย	ได้	2 คะแนน
ไม่พบเลย	ได้	1 คะแนน

ข้อ 50 การพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ

พบเห็นบ่อยมาก	ได้	3 คะแนน
พบเห็นบางครั้ง	ได้	2 คะแนน
ไม่เคยพบเห็นเลยไม่เคยไปงานดังกล่าว	ได้	1 คะแนน

การแปลผลโดยแบ่งระดับคะแนนการประเมินตามเกณฑ์ของ Bloom (1971) เป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

การได้รับความรู้จากสื่อมาก หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

การได้รับความรู้จากสื่อปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 60-79

การได้รับความรู้จากสื่อน้อย หมายถึง ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60

- การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ปในโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 51 – 54 เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกตอบหลายข้อ (Multiple Choice) มีการประเมินค่าคะแนน ดังนี้

ข้อ 51 – 53 การได้รับการสอนและอภิปรายเกี่ยวกับบุหรี่ปในโรงเรียน

ได้รับ ได้ 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ ได้ 2 คะแนน

ไม่ได้รับ ได้ 1 คะแนน

ข้อ 54 ครั้งล่าสุดที่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ปและสุขภาพในห้องเรียน

ภาคการเรียนนี้ ได้ 3 คะแนน

ปีการศึกษาที่ผ่านมา ได้ 2 คะแนน

ไม่เคยมีการอภิปราย ได้ 1 คะแนน

การแปลผลโดยแบ่งระดับคะแนนการประเมินตามเกณฑ์ของ Bloom (1971) เป็น 3 ระดับได้ดังนี้

การได้รับความรู้จากการสอนมาก หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

การได้รับความรู้จากการสอนปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนร้อยละ 60-79

การได้รับความรู้จากการสอนน้อย หมายถึง ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60

ส่วนที่ 10 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 55 – 57 ประกอบด้วย อายุ เพศ และระดับการศึกษา

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1 จัดทำโครงร่างการวิจัย เสนอศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

4.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเป้าหมาย

4.3 ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการฯ และรายละเอียดของแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูล โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามในชั้นเรียน

4.4 รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด เพื่อทราบลักษณะการกระจายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง และบรรยายลักษณะของข้อมูลแต่ละตัวแปร

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้อมูล 2 ตัวแปร ใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง จำนวน 1,500 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 ผลการวิจัยเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 1 คุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 52.9 เพศหญิงร้อยละ 47.1 มีอายุตั้งแต่ 11 – 18 ปี โดยกลุ่มอายุ 13 – 15 ปี และ 16 – 18 ปี ใกล้เคียงกัน คิดเป็น ร้อยละ 45.7 และ 47.3 ตามลำดับ อายุเฉลี่ย 15.3 ปี และกำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 47.1 รองลงมากำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 33.3 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (1,500)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	794	52.9
	หญิง	706	47.1
อายุ	ต่ำกว่า 13 ปี	105	7.0
	13 – 15 ปี	685	45.7
	16 – 18 ปี	710	47.3
	(อายุเฉลี่ย 15.3 ปี, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.7 ปี, อายุต่ำสุด 11 ปี, สูงสุด 18 ปี)		

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (1,500)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	499	33.3
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	294	19.6
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	707	47.1

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

2.1 ความชุกของการสูบบุหรี่

เยาวชนเคยลองสูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 30.3 โดยเยาวชนที่ยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบัน ร้อยละ 24.0 และเยาวชนส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะสูบบุหรี่อย่างแน่นอนในอีก 12 เดือน และ 5 ปี ข้างหน้า ร้อยละ 71.7 และ 71.5 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า เยาวชนในอำเภอเมืองเคยลองสูบบุหรี่สูงกว่า เยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง คือ ร้อยละ 34.2 และ 16.4 ตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันเยาวชนในอำเภอเมืองยังคงสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 26.6 ส่วนเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง ยังคงสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 14.5 สำหรับความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 12 เดือน ข้างหน้า พบว่า เยาวชนในอำเภอเมือง และเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 69.0 และ 81.8 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน และความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 5 ปี ข้างหน้า พบว่า เยาวชนในอำเภอเมือง และเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 69.6 และ 78.4 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชาย ร้อยละ 48.0 เคยลองสูบบุหรี่ ซึ่งปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่อยู่ถึง ร้อยละ 37.8 ส่วนเยาวชนหญิง เคยลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 10.5 และยังคงสูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 8.5 สำหรับความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 12 เดือน ข้างหน้า พบว่า เยาวชนชาย และเยาวชนหญิง ร้อยละ 57.9 และ 87.3 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน และความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 5 ปี ข้างหน้า พบว่า เยาวชนชาย และเยาวชนหญิง ร้อยละ 58.9 และ 85.7 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนที่เคยลองสูบบุหรี่และสูบบุหรี่ในปัจจุบันมากที่สุด คือ เยาวชนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยเคยลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 40.6 และปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่อยู่ ร้อยละ 33.1 สำหรับความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 12 เดือน ข้างหน้า พบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ร้อยละ 81.2, 77.6 และ 62.7 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน และความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในอีก 5 ปี ข้างหน้า พบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ร้อยละ 77.2, 76.2 และ 65.6 ตามลำดับ ไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอน

ดังแสดงในตารางที่ 3, 4 และ ตารางที่ 5

ตารางที่ 3 ความชุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์

ความชุกของการสูบบุหรี่	สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (1,500)	
	อ.เมือง (1,176)		นอกเขต อำเภอเมือง (324)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการสูบบุหรี่ (เคยลองสูบ แม้เพียง 1 – 2 ครั้ง)	402	34.2	53	16.4	455	30.3
ผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (สูบใน 30 วัน)	313	26.6	47	14.5	360	24.0
ความคิดที่จะสูบบุหรี่ ในอีก 12 เดือนข้างหน้า						
ไม่สูบอย่างแน่นอน	811	69.0	265	81.8	1,076	71.7
อาจจะไม่สูบ	222	18.9	38	11.7	260	17.3
อาจจะสูบ	105	8.9	16	4.9	121	8.1
สูบอย่างแน่นอน	30	2.5	4	1.2	34	2.3
ไม่ตอบ	8	0.7	1	0.3	9	0.6
ความคิดที่จะสูบบุหรี่ ในอีก 5 ปีข้างหน้า						
ไม่สูบอย่างแน่นอน	819	69.6	254	78.4	1,073	71.5
อาจจะไม่สูบ	208	17.7	39	12.0	247	16.5
อาจจะสูบ	114	9.7	23	7.1	137	9.1
สูบอย่างแน่นอน	24	2.0	6	1.9	30	2.0
ไม่ตอบ	11	0.9	2	0.6	13	0.9

ตารางที่ 4 ความชุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามเพศ

ความชุกของการสูบบุหรี่	เพศ				รวม (1,500)	
	ชาย (794)		หญิง (706)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประวัติการสูบบุหรี่ (เคยลองสูบ แม้เพียง 1 – 2 ครั้ง)	381	48.0	74	10.5	455	30.3
ผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (สูบใน 30 วัน)	300	37.8	60	8.5	360	24.0
ความคิดที่จะสูบบุหรี่ ในอีก 12 เดือนข้างหน้า						
ไม่สูบอย่างแน่นอน	460	57.9	616	87.3	1,076	71.7
อาจจะไม่สูบ	205	25.8	55	7.8	260	17.3
อาจจะสูบ	92	11.6	29	4.1	121	8.1
สูบอย่างแน่นอน	29	3.7	5	0.7	34	2.3
ไม่ตอบ	8	1.0	1	0.1	9	0.6

ตารางที่ 4 ความซุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ความซุกของการสูบบุหรี่		เพศ				รวม (1,500)	
		ชาย (794)		หญิง (706)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ความคิดที่จะสูบบุหรี่	ไม่สูบอย่างแน่นอน	468	58.9	605	85.7	1,073	71.5
ในอีก 5 ปีข้างหน้า	อาจจะไม่สูบ	187	23.6	60	8.5	247	16.5
	อาจจะสูบ	103	13.0	34	4.8	137	9.1
	สูบอย่างแน่นอน	27	3.4	3	0.4	30	2.0
	ไม่ตอบ	9	1.1	4	0.6	13	0.9

ตารางที่ 5 ความซุกของการสูบบุหรี่ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความซุกของการสูบบุหรี่		ระดับการศึกษา						รวม (1,500)	
		ม.ต้น (499)		ม.ปลาย (294)		ปวช. (707)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ประวัติการสูบบุหรี่ (เคยลองสูบ แม้เพียง 1 – 2 ครั้ง)		84	16.8	84	28.6	287	40.6	455	30.3
ผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (สูบใน 30 วัน)		68	13.6	58	19.7	234	33.1	360	24.0
ความคิดที่จะสูบบุหรี่	ไม่สูบอย่างแน่นอน	405	81.2	228	77.6	443	62.7	1,076	71.7
ในอีก 12 เดือนข้างหน้า	อาจจะไม่สูบ	57	11.4	49	16.7	154	21.8	260	17.3
	อาจจะสูบ	26	5.2	13	4.4	82	11.6	121	8.1
	สูบอย่างแน่นอน	8	1.6	4	1.4	22	3.1	34	2.3
	ไม่ตอบ	3	0.6	0	0	6	0.8	9	0.6
	ความคิดที่จะสูบบุหรี่	ไม่สูบอย่างแน่นอน	385	77.2	224	76.2	464	65.6	1,073
ในอีก 5 ปีข้างหน้า	อาจจะไม่สูบ	58	11.6	53	18.0	136	19.2	247	16.5
	อาจจะสูบ	42	8.4	13	4.4	82	11.6	137	9.1
	สูบอย่างแน่นอน	9	1.8	4	1.4	17	2.4	30	2.0
	ไม่ตอบ	5	1.0	0	0	8	1.1	13	0.9

2.2 ประวัติการสูบบุหรี่

เยาวชนที่เคยอดสูบบุหรี่อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเฉลี่ย 14.5 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 13 – 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 62.2 รองลงมา คือ อายุ 10 – 12 ปี ร้อยละ 20.2 เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า เยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง มากกว่าร้อยละ 90 เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกตั้งแต่อายุ 7 – 15 ปี ซึ่งสูงกว่าเยาวชนในอำเภอเมือง ซึ่งมีร้อยละ 83.7

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชายเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกตั้งแต่อายุยังน้อยกว่าเยาวชนหญิง โดยร้อยละ 82.7 ของเยาวชนชาย เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 10 – 15 ปี และร้อยละ 94.6 ของเยาวชนหญิง เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 13 – 18 ปี

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกตั้งแต่อายุยังน้อยกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งพบว่า ครึ่งหนึ่งของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 10 – 12 ปี สำหรับเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีอัตราของอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกใกล้เคียงกัน

ดังแสดงในตารางที่ 6, 7 และ ตารางที่ 8

ตารางที่ 6 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์

ประวัติการสูบบุหรี่	สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (455)		
	อ.เมือง (402)		นอกเขตอำเภอเมือง (53)		จำนวน	ร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก	7 – 9 ปี	9	2.2	1	1.9	10	2.2
	10 – 12 ปี	85	21.1	7	13.2	92	20.2
	13 – 15 ปี	243	60.4	40	75.5	283	62.2
	16 – 18 ปี	61	15.2	5	9.4	66	14.5
	ไม่ตอบ	4	1.0	0	0.0	4	0.9
(อายุเฉลี่ย 14.5 ปี , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.2 ปี, อายุต่ำสุด 7 ปี, อายุสูงสุด 18 ปี)							

ตารางที่ 7 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ

ประวัติการสูบบุหรี่		เพศ				รวม (455)	
		ชาย (381)		หญิง (74)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก	7 – 9 ปี	10	2.6	0	0.0	10	2.2
	10 – 12 ปี	88	23.1	4	5.4	92	20.2
	13 – 15 ปี	227	59.6	56	75.7	283	62.2
	16 – 18 ปี	52	13.6	14	18.9	66	14.5
	ไม่ตอบ	4	1.0	0	0.0	4	0.9
(อายุเฉลี่ย 14.5 ปี , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.2 ปี, อายุต่ำสุด 7 ปี, อายุสูงสุด 18 ปี)							

ตารางที่ 8 ประวัติการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามระดับการศึกษา

ความชุกของการสูบบุหรี่		ระดับการศึกษา						รวม (455)	
		ม.ต้น (84)		ม.ปลาย (84)		ปวช. (287)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก	7 – 9 ปี	1	1.2	2	2.4	7	2.4	10	2.2
	10 – 12 ปี	42	50.0	10	11.9	40	13.9	92	20.2
	13 – 15 ปี	39	46.4	56	66.7	188	65.5	283	62.2
	16 – 18 ปี	0	0.0	15	17.9	51	17.8	66	14.5
	ไม่ตอบ	2	2.4	1	1.2	1	0.3	4	0.9
(อายุเฉลี่ย 14.5 ปี , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.2 ปี, อายุต่ำสุด 7 ปี, อายุสูงสุด 18 ปี)									

2.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน

เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน สูบบุหรี่ทุกวัน ร้อยละ 36.4 ซึ่งร้อยละ 34.7 จะสูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน โดยซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 33.1 ซึ่งเยาวชนสามารถสูบบุหรี่ยี่ห้อใดก็ได้ ร้อยละ 42.5 สำหรับเยาวชนที่ระบุนี่ห้อบุหรี่ที่สูบได้ ส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์ รองลงมาคือสายฝน เยาวชนไม่ได้ซื้อบุหรี่เองหรือไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง ร้อยละ 48.9 สำหรับเยาวชนที่ซื้อบุหรี่ทั้งซองซื้อบุหรี่ในราคาเฉลี่ย 47.2 โดยเยาวชนไม่ได้จ่ายเงินเอง ร้อยละ 33.1 เยาวชนที่สูบบุหรี่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 1,926.4 บาท โดยได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือน 1,000 – 1,999 บาท ร้อยละ 30.0 สถานที่ที่เยาวชนสูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ คือ ที่บ้าน รองลงมา คือ บ้านเพื่อน ร้อยละ 31.4 และ 28.9 ตามลำดับ โดยเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า ร้อยละ 55.8 สำหรับการปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด พบว่า มีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด ร้อยละ 30.8

เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า ชาวชนในอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง สูบบุหรี่ทุกวันในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 36.4 และ 36.2 ตามลำดับ โดยร้อยละ 35.5 ของชาวชนในอำเภอเมืองจะสูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน ส่วนชาวชนนอกเขตอำเภอเมือง มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.2) สูบบุหรี่วันละ 1 มวนหรือน้อยกว่า ส่วนใหญ่ซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อและร้านขายของชำเช่นเดียวกัน ซึ่งชาวชนในอำเภอเมืองมีอัตราของการสูบบุหรี่ยี่ห้อใดก็ได้สูงกว่านอกเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 4.8 ชาวชนทั้งในอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง ซื้อบุหรี่ในราคา 45 – 55 บาท/ซองในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งชาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้จ่ายเงินซื้อบุหรี่เอง และจ่ายเงินซื้อเองไม่ถึง 200 บาท/เดือนในอัตราที่พอ ๆ กัน คือ อำเภอเมือง ร้อยละ 76.4 และนอกเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 76.6 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า ชาวชนนอกเขตอำเภอเมืองมีอัตราการได้รับเงินเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน น้อยกว่าชาวชนในอำเภอเมือง สำหรับสถานที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ของชาวชนในอำเภอเมือง คือที่บ้าน ร้อยละ 31.0 ชาวชนนอกเขตอำเภอเมือง คือที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 38.3 ซึ่งชาวชนในอำเภอเมืองมีพฤติกรรมการเคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้าเป็นบางครั้งสูงกว่านอกเขตอำเภอเมือง ประมาณ ร้อยละ 15 สำหรับการปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด พบว่า ชาวชนในอำเภอเมืองมีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดสูงกว่านอกเขตอำเภอเมือง และชาวชนนอกเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 38.3 ไม่ได้ซื้อบุหรี่เอง ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ชาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน	สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (360)		
	อ.เมือง (313)		นอกเขตอำเภอเมือง (47)				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
จำนวนวันที่สูบบุหรี่	1 - 2 วัน	96	30.7	15	31.9	111	30.8
ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา	3 - 5 วัน	36	11.5	4	8.5	40	11.1
	6 - 9 วัน	29	9.3	5	10.6	34	9.4
	10 - 19 วัน	20	6.4	0	0.0	20	5.6
	20 - 29 วัน	18	5.8	6	12.8	24	6.7
	ทุกวัน	114	36.4	17	36.2	131	36.4

ตารางที่ 9 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (360)	
		อ.เมือง (313)		นอกเขตอำเภอเมือง (47)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปริมาณการสูบบุหรี่	น้อยกว่า 1 มวน/วัน	70	22.4	11	23.4	81	22.5
ต่อวัน	1 มวน/วัน	85	27.2	14	29.8	99	27.5
	2 - 5 มวน/วัน	11	3.5	0	0.0	11	3.1
	6 - 10 มวน/วัน	111	35.5	14	29.8	125	34.7
	11 - 20 มวน/วัน	26	8.3	5	10.6	31	8.6
	21 มวนขึ้นไป	9	2.9	0	0.0	9	2.5
	ไม่ตอบ	1	0.3	3	6.4	4	1.1
	การได้บุหรี่มาสูบ	ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ	105	33.5	14	29.8	119
ซื้อจากร้านขายของชำ		71	22.7	9	19.1	80	22.2
ขอจากผู้อื่น		50	16.0	10	21.3	60	16.7
ผู้อื่นให้บุหรี่		36	11.5	8	17.0	44	12.2
ซื้อจากห้างสรรพสินค้า		24	7.7	4	8.5	28	7.8
ฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน		21	6.7	1	2.1	22	6.1
ซื้อจากเครื่องขายบุหรี่							
อัตโนมัติ		4	1.3	0	0.0	4	1.1
ไม่ตอบ		2	0.6	1	2.1	3	0.8
ยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ	ยี่ห้อใดก็ได้	135	43.1	18	38.3	153	42.5
	กรองทิพย์	57	18.2	10	21.3	67	18.6
	สายฝน	43	13.7	7	14.9	50	13.9
	LM	32	10.2	1	2.1	33	9.2
	กรุงทอง	7	2.2	0	0.0	7	1.9
	มาโบโร่	6	1.9	0	0.0	6	1.7
	999	3	1.0	0	0.0	3	0.8
	85	2	0.6	0	0.0	2	0.6
	กาแลม	3	1.0	0	0.0	3	0.8
	วันเดอร์	1	0.3	0	0.0	1	0.3
	ไม่ทราบยี่ห้อ	15	4.8	7	14.9	22	6.1
	ไม่ตอบ	9	2.9	4	8.5	13	3.6

ตารางที่ 9 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (360)	
		อ.เมือง (313)		นอกเขต อำเภอเมือง (47)			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 45 บาท	12	3.8	3	6.4	15	4.2
ชนิด 1 ซอง / บุหรี่	45 ถึง 55 บาท	135	43.1	21	44.7	156	43.3
20 มวน	75 ถึง 140 บาท	6	1.9	0	0.0	6	1.7
	ไม่ได้ซื้อ/ไม่ได้ซื้อทั้งซอง	154	49.2	22	46.8	176	48.9
	ไม่ตอบ	6	1.9	1	2.1	7	1.9
(เฉลี่ย 47.21 บาท/ซอง, มัธยฐาน 45 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.79 บาท, ต่ำสุด 30 บาท, สูงสุด 140 บาท)							
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 100 บาท	95	30.4	11	23.4	106	29.4
ใน 30 วันที่ผ่านมา	100 ถึง 199 บาท	39	12.5	11	23.4	50	13.9
	200 ถึง 299 บาท	15	4.8	1	2.1	16	4.4
	300 ถึง 399 บาท	25	8.0	3	6.4	28	7.8
	400 ถึง 499 บาท	3	1.0	0	0.0	3	0.8
	500 บาทขึ้นไป	23	7.3	4	8.5	27	7.5
	ไม่เคยจ่ายเงินเอง	105	33.5	14	29.8	119	33.1
	ไม่ตอบ	8	2.6	3	6.4	11	3.1
(เฉลี่ย 186.1 บาท, มัธยฐาน 100 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 255.7 บาท, ต่ำสุด 5 บาท, สูงสุด 1,500 บาท)							
จำนวนเงินที่ได้รับ	ต่ำกว่า 1,000 บาท	52	16.6	21	44.7	73	20.3
เป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน	1,000 – 1,999 บาท	94	30.0	14	29.8	108	30.0
	2,000 – 2,999 บาท	78	24.9	3	6.4	81	22.5
	3,000 – 3,999 บาท	52	16.6	1	2.1	53	14.7
	4,000 – 4,999 บาท	8	2.6	0	0.0	8	2.2
	5,000 บาทขึ้นไป	14	4.5	2	4.3	16	4.4
	ไม่ตอบ	15	4.8	6	12.8	21	5.8
(เฉลี่ย 1,926.4 บาท, มัธยฐาน 1,500 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,734.7 บาท, ต่ำสุด 100 บาท, สูงสุด 15,000 บาท)							

ตารางที่ 9 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์ (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (360)	
		อ.เมือง (313)		นอกเขต อำเภอเมือง (47)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
สถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่	บ้าน	97	31.0	16	34.0	113	31.4
	บ้านเพื่อน	86	27.5	18	38.3	104	28.9
	ที่สาธารณะ	63	20.1	6	12.8	69	19.2
	โรงเรียน	25	8.0	5	10.6	30	8.3
	ในงานสังคม	20	6.4	2	4.3	22	6.1
	หอพัก	16	5.1	0	0.0	16	4.4
	ไม่ตอบ	6	1.9	0	0.0	6	1.7
พฤติกรรมการเคยสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า	ไม่เคย	169	54.0	32	68.1	201	55.8
	เคยบางครั้ง	107	34.2	9	19.1	116	32.2
	เคยเป็นประจำ	30	9.6	6	12.8	36	10.0
	ไม่ตอบ	7	2.2	0	0.0	7	1.9
การปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด	ถูกปฏิเสธทุกครั้ง	43	13.7	6	12.8	49	13.6
	ถูกปฏิเสธบางครั้ง	75	24.0	9	19.1	84	23.3
	มีผู้ขายให้โดยไม่ดูอายุ	97	31.0	14	29.8	111	30.8
	ไม่เคยซื้อเอง	90	28.8	18	38.3	108	30.0
	ไม่ตอบ	8	2.6	0	0.0	8	2.2

เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ร้อยละ 40.7 ของเยาวชนชาย สูบบุหรี่ทุกวัน ส่วนเยาวชนหญิงสูบ 1 – 2 วัน ร้อยละ 53.3 โดยร้อยละ 35.7 ของเยาวชนชายจะสูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน ส่วนเยาวชนหญิง มากกว่าครึ่งหนึ่ง คิดเป็น ร้อยละ 65.0 สูบบุหรี่วันละ 1 มวนหรือน้อยกว่า ซึ่งการได้บุหรี่มาสูบของเยาวชนชายคือซื้อจากร้านสะดวกซื้อมากกว่าเยาวชนหญิง ส่วนเยาวชนหญิงจะขอจากผู้อื่น ซึ่งเยาวชนหญิงมีอัตราของการสูบบุหรี่ที่หือใดก็ได้สูงกว่าเยาวชนชายอยู่ร้อยละ 5.0 เยาวชนหญิงส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อ/ไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง และไม่เคยจ่ายเงินซื้อบุหรี่เอง ส่วนเยาวชนชายร้อยละ 30.3 จ่ายเงินซื้อบุหรี่ต่ำกว่า 100 บาท เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า ร้อยละ 53.6 ของเยาวชนชายได้รับเงินค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 2,000 บาท ซึ่งได้รับน้อยกว่าเยาวชนหญิง คือ ร้อยละ 60.0 ของเยาวชนหญิงได้รับเงินค่าใช้จ่าย 1,000 – 3,999 บาท สำหรับสถานที่สูบบุหรี่

ส่วนใหญ่ของเยาวชนชาย คือที่บ้าน ร้อยละ 33.7 เยาวชนหญิง คือที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 35.0 ซึ่งเยาวชนทั้งชายและหญิงไม่เคยสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า ร้อยละ 53.7 และ 66.7 ตามลำดับ สำหรับการปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด พบว่า เยาวชนชายและหญิงมีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด ร้อยละ 29.3 และ 38.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน	เพศ				รวม (360)		
	ชาย (300)		หญิง (60)		จำนวน	ร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
จำนวนวันที่สูบบุหรี่	1 - 2 วัน	79	26.3	32	53.3	111	30.8
ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา	3 - 5 วัน	32	10.7	8	13.3	40	11.1
	6 - 9 วัน	26	8.7	8	13.3	34	9.4
	10 - 19 วัน	18	6.0	2	3.3	20	5.6
	20 - 29 วัน	23	7.7	1	1.7	24	6.7
	ทุกวัน	122	40.7	9	15.0	131	36.4
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน	น้อยกว่า 1 มวน/วัน	62	20.7	19	31.7	81	22.5
	1 มวน/วัน	79	26.3	20	33.3	99	27.5
	2 - 5 มวน/วัน	9	3.0	2	3.3	11	3.1
	6 - 10 มวน/วัน	107	35.7	18	30.0	125	34.7
	11 - 20 มวน/วัน	30	10.0	1	1.7	31	8.6
	21 มวนขึ้นไป	9	3.0	0	0	9	2.5
	ไม่ตอบ	4	1.3	0	0	4	1.1
การได้บุหรี่มาสูบ	ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ	107	35.7	12	20.0	119	33.1
	ซื้อจากร้านขายของชำ	64	21.3	16	26.7	80	22.2
	ขอจากผู้อื่น	43	14.3	17	28.3	60	16.7
	ผู้อื่นให้บุหรี่	35	11.7	9	15.0	44	12.2
	ซื้อจากห้างสรรพสินค้า	26	8.7	2	3.3	28	7.8
	ฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน	18	6.0	4	6.7	22	6.1
	ซื้อจากเครื่องขายบุหรี่						
	อัตโนมัติ	4	1.3	0	0	4	1.1
ไม่ตอบ	3	1.0	0	0	3	0.8	

ตารางที่ 10 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		เพศ				รวม (360)	
		ชาย (300)		หญิง (60)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ	ยี่ห้อใดก็ได้	125	41.7	28	46.7	153	42.5
	กรองทิพย์	56	18.7	11	18.3	67	18.6
	สายฝน	45	15.0	5	8.3	50	13.9
	LM	23	7.7	10	16.7	33	9.2
	กรงทอง	7	2.3	0	0	7	1.9
	มาโบโร่	6	2.0	0	0	6	1.7
	999	3	1.0	0	0	3	0.8
	85	2	0.7	0	0	2	0.6
	กาแลม	1	0.3	2	3.3	3	0.8
	วันเดอร์	1	0.3	0	0	1	0.3
	ไม่ทราบยี่ห้อ	18	6.0	4	6.7	22	6.1
	ไม่ตอบ	13	4.3	0	0	13	3.6
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 45 บาท	11	3.7	4	6.7	15	4.2
ชนิด 1 ซอง / บุหรี่	45 ถึง 55 บาท	135	45.0	21	35.0	156	43.3
20 มวน	75 ถึง 140 บาท	6	2.0	0	0	6	1.7
	ไม่ได้ซื้อ/ไม่ได้ซื้อทั้งซอง	141	47.0	35	58.3	176	48.9
	ไม่ตอบ	7	2.3	0	0.0	7	1.9
(เฉลี่ย 47.21 บาท/ซอง, มัธยฐาน 45 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.79 บาท, ต่ำสุด 30 บาท, สูงสุด 140 บาท)							
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 100 บาท	91	30.3	15	25.0	106	29.4
ใน 30 วันที่ผ่านมา	100 ถึง 199 บาท	45	15.0	5	8.3	50	13.9
	200 ถึง 299 บาท	11	3.7	5	8.3	16	4.4
	300 ถึง 399 บาท	28	9.3	0	0	28	7.8
	400 ถึง 499 บาท	3	1.0	0	0	3	0.8
	500 บาทขึ้นไป	24	8.0	3	5.0	27	7.5
	ไม่เคยจ่ายเงินเอง	87	29.0	32	53.3	119	33.1
	ไม่ตอบ	11	3.7	0	0	11	3.1
(เฉลี่ย 186.1 บาท, มัธยฐาน 100 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 255.7 บาท, ต่ำสุด 5 บาท, สูงสุด 1,500 บาท)							

ตารางที่ 10 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		เพศ				รวม (360)	
		ชาย (300)		หญิง (60)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
จำนวนเงินที่ได้รับ	ต่ำกว่า 1,000 บาท	67	22.3	6	10.0	73	20.3
เป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน	1,000 – 1,999 บาท	94	31.3	14	23.3	108	30.0
	2,000 – 2,999 บาท	59	19.7	22	36.7	81	22.5
	3,000 – 3,999 บาท	43	14.3	10	16.7	53	14.7
	4,000 – 4,999 บาท	6	2.0	2	3.3	8	2.2
	5,000 บาทขึ้นไป	12	4.0	4	6.7	16	4.4
	ไม่ตอบ	19	6.3	2	3.3	21	5.8
	(เฉลี่ย 1,926.4 บาท, มัธยฐาน 1,500 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,734.7 บาท, ต่ำสุด 100 บาท, สูงสุด 15,000 บาท)						
สถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่	บ้าน	101	33.7	12	20.0	113	31.4
	บ้านเพื่อน	83	27.7	21	35.0	104	28.9
	ที่สาธารณะ	58	19.3	11	18.3	69	19.2
	โรงเรียน	27	9.0	3	5.0	30	8.3
	ในงานสังคม	20	6.7	2	3.3	22	6.1
	หอพัก	7	2.3	9	15.0	16	4.4
	ไม่ตอบ	4	1.3	2	3.3	6	1.7
พฤติกรรมเคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกใน	ไม่เคย	161	53.7	40	66.7	201	55.8
	เคยบางครั้ง	103	34.3	13	21.7	116	32.2
	เคยเป็นประจำ	31	10.3	5	8.3	36	10.0
	ไม่ตอบ	5	1.7	2	3.3	7	1.9
การปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด	ถูกปฏิเสธทุกครั้ง	47	15.7	2	3.3	49	13.6
	ถูกปฏิเสธบางครั้ง	74	24.7	10	16.7	84	23.3
	มีผู้ขายให้โดยไม่ดูอายุ	88	29.3	23	38.3	111	30.8
	ไม่เคยซื้อเอง	84	28.0	24	40.0	108	30.0
	ไม่ตอบ	7	2.3	1	1.7	8	2.2

เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีอัตราการสูบบุหรี่ทุกวันสูงกว่าเยาวชนมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ร้อยละ 43.1 และ 40.2 ตามลำดับ และยังพบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพสูบบุหรี่ในปริมาณที่มากกว่าเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ สูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน ร้อยละ 41.4 และ 38.5 ตามลำดับ ส่วนเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สูบบุหรี่ วันละ 1 มวนหรือน้อยกว่า ร้อยละ 73.5 ซึ่งร้อยละ 37.9 ของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ร้อยละ 35.9 ของเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อ ส่วนร้อยละ 20.6 ของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะขอจากผู้อื่น ซึ่งเยาวชนทุกระดับชั้นสามารถสูบบุหรี่ที่ห่อใดก็ได้เช่นเดียวกัน เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและประกาศนียบัตรวิชาชีพส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อ/ไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง ส่วนเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซื้อในราคา 45 – 55 บาท/ซอง และยังพบว่าเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายไม่เคยจ่ายเงินซื้อบุหรี่เองสูงกว่าเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อยู่ร้อยละ 19.4 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่าเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพได้รับเงินค่าใช้จ่ายต่อเดือนสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและตอนต้น สำหรับสถานที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษา คือที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 41.2 เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือที่บ้าน ร้อยละ 44.8 และเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ คือที่บ้าน ร้อยละ 31.6 ซึ่งเยาวชนทุกระดับชั้นส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า สำหรับการปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด พบว่า เยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดสูงที่สุด คือ ร้อยละ 31.6 ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		ระดับการศึกษา						รวม (360)	
		ม.ต้น (68)		ม.ปลาย (58)		ปวช. (234)			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนวันที่สูบบุหรี่	1 - 2 วัน	32	47.1	15	25.9	64	27.4	111	30.8
ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา	3 - 5 วัน	15	22.1	3	5.2	22	9.4	40	11.1
	6 - 9 วัน	3	4.4	7	12.1	24	10.3	34	9.4
	10 - 19 วัน	3	4.4	3	5.2	14	6.0	20	5.6
	20 - 29 วัน	3	4.4	5	8.6	16	6.8	24	6.7
	ทุกวัน	12	17.6	25	43.1	94	40.2	131	36.4

ตารางที่ 11 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		ระดับการศึกษา						รวม (360)	
		ม.ต้น (68)		ม.ปลาย (58)		ปวช. (234)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน	น้อยกว่า 1 มวน/วัน	23	33.8	13	22.4	45	19.2	81	22.5
	1 มวน/วัน	27	39.7	13	22.4	59	25.2	99	27.5
	2 - 5 มวน/วัน	1	1.5	2	3.4	8	3.4	11	3.1
	6 - 10 มวน/วัน	11	16.2	24	41.4	90	38.5	125	34.7
	11 - 20 มวน/วัน	2	2.9	4	6.9	25	10.7	31	8.6
	21 มวนขึ้นไป	2	2.9	1	1.7	6	2.6	9	2.5
	ไม่ตอบ	2	2.9	1	1.7	1	0.4	4	1.1
	การได้บุหรี่มาสูบ	ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ	13	19.1	22	37.9	84	35.9	119
ซื้อจากร้านขายของชำ		11	16.2	10	17.2	59	25.2	80	22.2
ขอจากผู้อื่น		14	20.6	13	22.4	33	14.1	60	16.7
ผู้อื่นให้บุหรี่		13	19.1	6	10.3	25	10.7	44	12.2
ซื้อจากห้างสรรพสินค้า		7	10.3	4	6.9	17	7.3	28	7.8
ฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน		6	8.8	3	5.2	13	5.6	22	6.1
ซื้อจากเครื่องขายบุหรี่									
อัตโนมัติ		1	1.5	0	0.0	3	1.3	4	1.1
ไม่ตอบ	3	4.4	0	0.0	0	0.0	3	0.8	
ยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ	ยี่ห้อใดก็ได้	27	39.7	21	36.2	105	44.9	153	42.5
	กรองทิพย์	11	16.2	12	20.7	44	18.8	67	18.6
	สายฝน	11	16.2	8	13.8	31	13.2	50	13.9
	LM	1	1.5	5	8.6	27	11.5	33	9.2
	กรุงทอง	1	1.5	2	3.4	4	1.7	7	1.9
	มาโบโร่	0	0.0	3	5.2	3	1.3	6	1.7
	999	0	0.0	2	3.4	1	0.4	3	0.8
	85	0	0.0	0	0.0	2	0.9	2	0.6
	กาแลม	1	1.5	0	0.0	2	0.9	3	0.8
	วันเดอร์	1	1.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
	ไม่ทราบยี่ห้อ	8	11.8	4	6.9	10	4.3	22	6.1
	ไม่ตอบ	7	10.3	1	1.7	5	2.1	13	3.6

ตารางที่ 11 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		ระดับการศึกษา						รวม (360)	
		ม.ต้น (68)		ม.ปลาย (58)		ปวช. (234)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 45 บาท	3	4.4	4	6.9	8	3.4	15	4.2
ชนิด 1 ซอง / บุหรี่	45 ถึง 55 บาท	21	30.9	30	51.7	105	44.9	156	43.3
20 มวน	75 ถึง 140 บาท	1	1.5	0	0.0	5	2.1	6	1.7
	ไม่ได้ซื้อ/ไม่ได้ซื้อทั้งซอง	39	57.4	24	41.4	113	48.3	176	48.9
	ไม่ตอบ	4	5.9	0	0.0	3	1.3	7	1.9
(เฉลี่ย 47.21 บาท/ซอง, มัธยฐาน 45 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.79 บาท, ต่ำสุด 30 บาท, สูงสุด 140 บาท)									
จำนวนเงินที่ซื้อบุหรี่	ต่ำกว่า 100 บาท	19	27.9	19	27.9	67	28.6	106	29.4
ใน 30 วันที่ผ่านมา	100 ถึง 199 บาท	8	11.8	8	11.8	35	15.0	50	13.9
	200 ถึง 299 บาท	0	0.0	0	0.0	12	5.1	16	4.4
	300 ถึง 399 บาท	3	4.4	3	4.4	22	9.4	28	7.8
	400 ถึง 499 บาท	0	0.0	0	0.0	3	1.3	3	0.8
	500 บาทขึ้นไป	0	0.0	0	0.0	22	9.4	27	7.5
	ไม่เคยจ่ายเงินเอง	33	48.5	33	48.5	68	29.1	119	33.1
	ไม่ตอบ	5	7.4	5	7.4	5	2.1	11	3.1
(เฉลี่ย 186.1 บาท, มัธยฐาน 100 บาท, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 255.7 บาท, ต่ำสุด 5 บาท, สูงสุด 1,500 บาท)									
จำนวนเงินที่ได้รับ	ต่ำกว่า 1,000 บาท	32	47.1	21	36.2	20	8.5	73	20.3
เป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือน	1,000 – 1,999 บาท	24	35.3	22	37.9	62	26.5	108	30.0
	2,000 – 2,999 บาท	4	5.9	5	8.6	72	30.8	81	22.5
	3,000 – 3,999 บาท	1	1.5	5	8.6	47	20.1	53	14.7
	4,000 – 4,999 บาท	1	1.5	1	1.7	6	2.6	8	2.2
	5,000 บาทขึ้นไป	1	1.5	2	3.4	13	5.6	16	4.4
	ไม่ตอบ	5	7.4	2	3.4	14	6.0	21	5.8
(เฉลี่ย 1,926.4 บาท, มัธยฐาน 1,500 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,734.7 บาท, ต่ำสุด 100 บาท, สูงสุด 15,000 บาท)									

ตารางที่ 11 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามระดับการศึกษา (ต่อ)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน		ระดับการศึกษา						รวม (360)	
		ม.ต้น (68)		ม.ปลาย (58)		ปวช. (234)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
สถานที่ที่สูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่	บ้าน	13	19.1	26	44.8	74	31.6	113	31.4
	บ้านเพื่อน	28	41.2	18	31.0	58	24.8	104	28.9
	ที่สาธารณะ	11	16.2	8	13.8	50	21.4	69	19.2
	โรงเรียน	7	10.3	4	6.9	19	8.1	30	8.3
	ในงานสังคม	6	8.8	2	3.4	14	6.0	22	6.1
	หอพัก	1	1.5	0	0.0	15	6.4	16	4.4
	ไม่ตอบ	2	2.9	0	0.0	4	1.7	6	1.7
พฤติกรรมการเคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า	ไม่เคย	54	79.4	31	53.4	116	49.6	201	55.8
	เคยบางครั้ง	11	16.2	21	36.2	84	35.9	116	32.2
	เคยเป็นประจำ	2	2.9	6	10.3	28	12.0	36	10.0
	ไม่ตอบ	1	1.5	0	0.0	6	2.6	7	1.9
การปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด	ถูกปฏิเสธทุกครั้ง	7	10.3	6	10.3	36	15.4	49	13.6
	ถูกปฏิเสธบางครั้ง	10	14.7	14	24.1	60	25.6	84	23.3
	มีผู้ขายให้โดยไม่ดูอายุ	20	29.4	17	29.3	74	31.6	111	30.8
	ไม่เคยซื้อเอง	28	41.2	21	36.2	59	25.2	108	30.0
	ไม่ตอบ	3	4.4	0	0.0	5	2.1	8	2.2

2.4 การใช้ยาสูบรูปแบบอื่น

เยาวชนร้อยละ 13.6 มีการใช้ยาสูบรูปแบบอื่น รูปแบบของยาสูบที่เป็นที่นิยมของเยาวชนคือ บุหรี่มวนเอง ร้อยละ 10.7 รองลงมาคือ ซิการ์ ร้อยละ 2.7 เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า เยาวชนในอำเภอเมืองมีอัตราการใช้ยาสูบรูปแบบอื่น ร้อยละ 15.5 ซึ่งสูงกว่าเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง คิดเป็น ร้อยละ 6.8 โดยเยาวชนชายมีการใช้ยาสูบรูปแบบอื่นมากกว่าเยาวชนหญิง คือ ร้อยละ 23.3 และ 2.7 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการใช้ยาสูบรูปแบบอื่นมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ร้อยละ 18.5, 11.2 และ 8.0 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 12, 13 และ 14

ตารางที่ 12 การใช้ยาสูบรูปแบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามสภาพทางภูมิศาสตร์

การใช้ยาสูบรูปแบบอื่น	สภาพทางภูมิศาสตร์				รวม (1,500)	
	อ.เมือง (1,176)		นอกเขต อำเภอเมือง (324)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ยาสูบรูปแบบอื่น	182	15.5	22	6.8	204	13.6
รูปแบบของยาสูบ *						
บุหรี่ปริมาณเอง	143	12.2	17	5.2	160	10.7
ซิการ์	35	3.0	5	1.5	40	2.7
เคี้ยวยาเส้น	26	2.2	3	0.9	29	1.9
ไปป์	19	1.6	3	0.9	22	1.5
สุกการ์ / บาราเก้	13	1.1	3	0.9	16	1.1
จุกยาสูบข้างแก้ม	15	1.3	0	0.0	15	1.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 13 การใช้ยาสูบรูปแบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามเพศ

การใช้ยาสูบรูปแบบอื่น	เพศ				รวม (1,500)	
	ชาย (794)		หญิง (706)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ยาสูบรูปแบบอื่น	185	23.3	19	2.7	204	13.6
รูปแบบของยาสูบ *						
บุหรี่ปริมาณเอง	146	18.4	14	2.0	160	10.7
ซิการ์	37	4.7	3	0.4	40	2.7
เคี้ยวยาเส้น	27	3.4	2	0.3	29	1.9
ไปป์	19	2.4	3	0.4	22	1.5
สุกการ์ / บาราเก้	13	1.6	3	0.4	16	1.1
จุกยาสูบข้างแก้ม	14	1.8	1	0.1	15	1.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 14 การใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่นของเยาวชน จำแนกตามระดับการศึกษา

การใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่น	ระดับการศึกษา						รวม (1,500)	
	ม.ต้น (499)		ม.ปลาย (294)		ปวช. (707)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่น	40	8.0	33	11.2	131	18.5	204	13.6
รูปแบบของยาสูบ *								
บุหรีี่มวนเอง	35	7.0	26	8.8	99	14.0	160	10.7
ซีการ์	5	1.0	11	3.7	24	3.4	40	2.7
เคี่ยวยาเส้น	6	1.2	4	1.4	19	2.7	29	1.9
ไปป์	1	0.2	4	1.4	17	2.4	22	1.5
สุกการ์ / บาราเก้	1	0.2	3	1.0	12	1.7	16	1.1
จุกยาสูบข้างแก้ม	2	0.4	1	0.3	12	1.7	15	1.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.5 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด

การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวในปัจจุบัน ร้อยละ 58.4 มีคนในครอบครัวของเยาวชนสูบบุหรี่ โดยร้อยละ 52.8 ของเยาวชนมีจำนวนคนสูบบุหรี่ในครอบครัว 1 – 2 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือ เป็นพ่อของเยาวชน ร้อยละ 43.5 และเป็นพี่ชาย/น้องชายของเยาวชน ร้อยละ 10.9 สำหรับการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวของเยาวชนที่สูบบุหรี่ พบว่า ร้อยละ 63.9 มีคนในครอบครัวของเยาวชนสูบบุหรี่ ซึ่งส่วนใหญ่มีคนที่สูบบุหรี่ 1 – 2 คน และเป็นเพศชาย คือ เป็นพ่อ/พี่ชาย/น้องชายของเยาวชน เช่นเดียวกัน

สำหรับการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด พบว่า ร้อยละ 48.5 ของเยาวชนมีพ่อที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 29.6 ของเยาวชนมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และเยาวชนส่วนใหญ่มีแม่ที่ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 93.7 สำหรับเยาวชนที่สูบบุหรี่ พบว่า มีพ่อที่สูบบุหรี่ใกล้เคียงกับเยาวชนทั้งหมด แต่มีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มากถึง ร้อยละ 69.4 ดังแสดงในตารางที่ 15 และ 16

ตารางที่ 15 การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว		เยาวชนทั้งหมด (1,500)		เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (360)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน	ไม่มีคนสูบบุหรี่ในบ้าน	618	41.2	127	35.3
	มีคนสูบบุหรี่ในบ้าน	876	58.4	230	63.9
	- 1 – 2 คน	792	52.8	205	56.9
	- 3 – 4 คน	77	5.1	22	6.1
	- 5 – 6 คน	7	0.5	3	0.8
	ไม่ตอบ	6	0.4	3	0.8
ความสัมพันธ์กับคนที่สูบบุหรี่ในครอบครัว*	พ่อ	652	43.5	156	43.3
	แม่	5	0.3	0	0.0
	พี่ชาย/น้องชาย	163	10.9	55	15.3
	พี่สาว/น้องสาว	5	0.3	2	0.6
	ลุง/ป้า/น้า/อา	162	10.8	39	10.8
	ปู่/ย่า/ตา/ยาย	157	10.5	34	9.4
การพูดถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว	มี	1,159	77.3	290	80.6
	ไม่มี	335	22.3	68	18.9
	ไม่ตอบ	6	0.4	2	0.6

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 16 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การสูบบุหรี่ของ	เยาวชนทั้งหมด (1,500)						เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (360)					
	สูบบุหรี่		เคยสูบบุหรี่แต่เลิกแล้ว		ไม่สูบบุหรี่		สูบบุหรี่		เคยสูบบุหรี่แต่เลิกแล้ว		ไม่สูบบุหรี่	
คนใกล้ชิด	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พ่อ	728	48.5	232	15.5	460	30.7	174	48.3	58	16.1	100	27.8
แม่	9	0.6	10	0.7	1,406	93.7	3	0.8	3	0.8	327	90.8
เพื่อนสนิท	444	29.6	78	5.2	686	45.7	250	69.4	28	7.8	42	11.7

ตอนที่ 3 ทักษะดีต่อการสูบบุหรี่ ทักษะดีต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

3.1 ทักษะดีต่อการสูบบุหรี่

เยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะดีที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่คือ ร้อยละ 93.1 (ค่าเฉลี่ย 6.81) ซึ่งทักษะดีที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน 3 ลำดับแรก คือ ความคิดเห็นต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และ ความคิดเห็นต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ ส่วนทักษะดีที่ดีต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน 3 ลำดับแรก คือ บุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง เด็กผู้ชายสูบบุหรี่มีมากกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่ และการไม่เลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชายที่มีทักษะดีที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีส่วนสูงกว่าเยาวชนหญิงประมาณสองเท่า คือ ร้อยละ 9.1 และ 4.5 ตามลำดับ เยาวชนหญิงคิดว่าจะไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอนถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทชวนให้สูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนชาย มากถึงร้อยละ 27.9 ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่ทั้งหญิงและชายคิดว่าจะไม่เลิกคบหรือเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่เพียงบางคน เยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ ร้อยละ 69.1 แต่คิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่มีน้อยกว่าไม่สูบ ร้อยละ 81.4 โดยคิดว่าเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจน้อยกว่าไม่สูบ ร้อยละ 66.8 และ 82.4 ตามลำดับ และคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้อายุสั้นลงน้อยกว่าไม่สูบ ร้อยละ 44.8 สำหรับผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก ร้อยละ 72.4 ของเยาวชนคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง ส่วนความคิดต่อผู้ชายและผู้หญิงที่สูบบุหรี่ทั้งเยาวชนชายและหญิงมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน คือ คิดว่าเป็นคนโง่ ขาดความมั่นใจ และ เป็นผู้ล้มเหลว เยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างแน่นอน ร้อยละ 88.1 เยาวชนหญิงคิดว่าอาจจะไม่ยากหากคิดจะเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนชาย และเยาวชนหญิงคิดว่าชีวิตอาจจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ ภายใน 1 – 2 ปี ร้อยละ 49.4 แต่เยาวชนชายคิดว่าชีวิตยืนยาวได้อย่างแน่นอนหากเลิกสูบบุหรี่ ภายใน 1 – 2 ปีนี้ ร้อยละ 40.4

ดังแสดงในตารางที่ 17 และ 18

ตารางที่ 17 ระดับทักษะดีต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ

ระดับทักษะดีต่อการสูบบุหรี่	เพศ				รวม (1,449)	
	ชาย (762)		หญิง (687)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มีทักษะดีที่ดีต่อการสูบบุหรี่	69	9.1	31	4.5	100	6.9
มีทักษะดีที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่	693	90.9	656	95.5	1,349	93.1

(ค่าเฉลี่ย 6.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95, ค่าต่ำสุด 4.49 และ ค่าสูงสุด 11.24)

ตารางที่ 18 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ

ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่		เพศ				รวม (1,500)		ระดับ		แปลผล
		ชาย (794)		หญิง (706)		จำนวน	ร้อยละ	ทัศนคติ		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			\bar{X}	S.D.	
ความคิดต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่	โง่	503	63.4	445	63.0	948	63.2	0.27	0.17	ไม่ดี
	ขาดความมั่นใจ	99	12.5	91	12.9	190	12.7			
	เป็นผู้ล้มเหลว	121	15.2	134	19.0	255	17.0			
	มีประสบการณ์มาก	47	5.9	29	4.1	76	5.1			
	ประสบความสำเร็จ	9	1.1	3	0.4	12	0.8			
	ฉลาดหลักแหลม	5	0.6	1	0.1	6	0.4			
	ไม่ตอบ	10	1.3	3	0.4	13	0.9			
การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	ไม่อันตรายแน่นอน	46	5.8	19	2.7	65	4.3	0.31	0.17	ไม่ดี
	อาจจะไม่อันตราย	24	3.0	5	0.7	29	1.9			
	อาจจะอันตราย	58	7.3	19	2.7	77	5.1			
	อันตรายแน่นอน	659	83.0	662	93.8	1,321	88.1			
	ไม่ตอบ	7	0.9	1	0.1	8	0.5			
ความคิดต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่	โง่	383	48.2	404	57.2	787	52.5	0.32	0.19	ไม่ดี
	ขาดความมั่นใจ	165	20.8	120	17.0	285	19.0			
	เป็นผู้ล้มเหลว	133	16.8	130	18.4	263	17.5			
	มีประสบการณ์มาก	77	9.7	44	6.2	121	8.1			
	ประสบความสำเร็จ	13	1.6	3	0.4	16	1.1			
	ฉลาดหลักแหลม	13	1.6	0	0.0	13	0.9			
	ไม่ตอบ	10	1.3	5	0.7	15	1.00			
ถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทชวนสูบบุหรี่	ไม่สูบอย่างแน่นอน	434	54.7	583	82.6	1,017	67.8	0.39	0.23	ไม่ดี
	อาจจะไม่สูบ	138	17.4	58	8.2	196	13.1			
	อาจจะสูบ	142	17.9	42	5.9	184	12.3			
	สูบอย่างแน่นอน	70	8.8	16	2.3	86	5.7			
	ไม่ตอบ	10	1.3	7	1.0	17	1.1			

ตารางที่ 18 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่		เพศ				รวม (1,500)		ระดับ		แปลผล
		ชาย (794)		หญิง (706)		จำนวน	ร้อยละ	ทัศนคติ		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			\bar{X}	S.D.	
เด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่	มากกว่า	47	5.9	31	4.4	78	5.2	0.41	0.18	ไม่ดี
คุณ่าสนใจมากกว่า	น้อยกว่า	628	79.1	608	86.1	1,236	82.4			
หรือน้อยกว่าที่	ไม่แตกต่างกัน	111	14.0	66	9.3	177	11.8			
ไม่สูบบุหรี่	ไม่ตอบ	8	1.0	1	0.1	9	0.6			
เด็กผู้หญิงสูบบุหรี่	มากกว่า	67	8.4	46	6.5	113	7.5	0.42	0.20	ไม่ดี
มากกว่าหรือน้อย	น้อยกว่า	642	80.9	579	82.0	1,221	81.4			
กว่าไม่สูบบุหรี่	ไม่แตกต่างกัน	77	9.7	79	11.2	156	10.4			
	ไม่ตอบ	8	1.0	2	0.3	10	0.7			
ชีวิตจะยืนยาวหาก	ไม่ได้แน่นอน	69	8.7	37	5.2	106	7.1	0.46	0.22	ไม่ดี
เลิกสูบบุหรี่ได้	อาจจะไม่ได้	90	11.3	62	8.8	152	10.1			
ภายใน 1 – 2 ปี	อาจจะได้	303	38.2	349	49.4	652	43.5			
	ได้อย่างแน่นอน	321	40.4	254	36.0	575	38.3			
	ไม่ตอบ	11	1.4	4	0.6	15	1.0			
เด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่	มากกว่า	95	12.0	66	9.3	161	10.7	0.48	0.23	ไม่ดี
คุณ่าสนใจมากกว่า	น้อยกว่า	468	58.9	534	75.6	1,002	66.8			
หรือน้อยกว่าที่ไม่	ไม่แตกต่างกัน	224	28.2	104	14.7	328	21.9			
สูบบุหรี่	ไม่ตอบ	7	0.9	2	0.3	9	0.6			
การสูบบุหรี่ทำให้	มากกว่า	235	29.6	181	25.6	416	27.7	0.61	0.28	ไม่ดี
ผ่อนคลายมากกว่า	น้อยกว่า	320	40.3	352	49.9	672	44.8			
หรือน้อยกว่า	ไม่แตกต่างกัน	229	28.8	171	24.2	400	26.7			
ไม่สูบบุหรี่	ไม่ตอบ	10	1.3	2	0.3	12	0.8			
สามารถเลิกสูบบุหรี่	ได้อย่างแน่นอน	242	30.5	132	18.7	374	24.9	0.67	0.25	ดี
ได้ถ้าคิดจะเลิก	อาจจะได้	235	29.6	253	35.8	488	32.5			
	อาจจะไม่ได้	204	25.7	220	31.2	424	28.3			
	ไม่ได้แน่นอน	106	13.4	99	14.0	205	13.7			
	ไม่ตอบ	7	0.9	2	0.3	9	0.6			

ตารางที่ 18 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน จำแนกตามเพศ (ต่อ)

ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่		เพศ				รวม (1,500)		ระดับ		แปล ผล
		ชาย (794)		หญิง (706)		จำนวน	ร้อยละ	ทัศนคติ		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			\bar{X}	S.D.	
การเลิกคบกับเพื่อน ที่สูบบุหรี่	ไม่เลิกคบ	297	37.4	230	32.6	527	35.1	0.73	0.26	ดี
	เลิกคบบางคน	297	37.4	247	35.0	544	36.3			
	เลิกคบส่วนใหญ่	90	11.3	115	16.3	205	13.7			
	เลิกคบทั้งหมด	103	13.0	113	16.0	216	14.4			
	ไม่ตอบ	7	0.9	1	0.1	8	0.5			
เด็กผู้ชายสูบบุหรี่ มากกว่าหรือน้อย กว่าไม่สูบบุหรี่	มากกว่า	504	63.5	533	75.5	1,037	69.1	0.86	0.24	ดี
	น้อยกว่า	133	16.8	62	8.8	195	13.0			
	ไม่แตกต่างกัน	150	18.9	108	15.3	258	17.2			
	ไม่ตอบ	7	0.9	3	0.4	10	0.7			
การสูบบุหรี่ทำให้ น้ำหนักเพิ่มหรือ ลดลง	เพิ่มขึ้น	34	4.3	20	2.8	54	3.6	0.90	0.18	ดี
	ลดลง	561	70.7	525	74.4	1,086	72.4			
	ไม่เปลี่ยนแปลง	191	24.1	157	22.2	348	23.2			
	ไม่ตอบ	8	1.0	4	0.6	12	0.8			

3.2 ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่

3.2.1 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน

ร้อยละ 64.7 ของเยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบันคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ในตอนนี้ โดยร้อยละ 77.2 เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งร้อยละ 62.6 ของเยาวชนที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ น้อยกว่า 5 ครั้ง และคิดว่าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ ถ้าต้องการจะเลิก ร้อยละ 89.6 สำหรับการได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่ พบว่า ร้อยละ 31.7 ของเยาวชนที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชายเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว มากที่สุด คือ ร้อยละ 34.6 ส่วนเยาวชนหญิงเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากเพื่อน มากที่สุด คือ ร้อยละ 31.9 ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศ

ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่		เพศ				รวม (360)	
		ชาย (300)		หญิง (60)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ทัศนคติที่จะเลิกสูบบุหรี่ในปัจจุบัน	คิดจะเลิก	190	63.3	43	71.7	233	64.7
	ไม่คิดจะเลิก	103	34.3	15	25.0	118	32.8
	ไม่ตอบ	7	2.3	2	3.3	9	2.5
ความพยายามเลิกสูบบุหรี่ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	เคยพยายามเลิก	231	77.0	47	78.3	278	77.2
	ไม่เคยพยายามเลิก	61	20.3	11	18.3	72	20.0
	ไม่ตอบ	8	2.7	2	3.3	10	2.8
จำนวนครั้งที่พยายามเลิกสูบบุหรี่ (ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา) *	น้อยกว่า 5 ครั้ง	143	61.9	31	66.0	174	62.6
	5 ถึง 9 ครั้ง	31	13.4	7	14.9	38	13.7
	10 ถึง 14 ครั้ง	24	10.4	4	8.5	28	10.1
	15 ถึง 20 ครั้ง	20	8.7	4	8.5	24	8.6
	ไม่ระบุจำนวนครั้ง	13	5.6	1	2.1	14	5.0
ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ของตนเอง *	คิดว่าเลิกได้	204	88.3	45	95.7	249	89.6
	คิดว่าเลิกไม่ได้	25	10.8	2	4.3	27	9.7
	ไม่ตอบ	2	0.9	0	0.0	2	0.7
การได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่ *	จากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญ	39	16.9	3	6.4	42	15.1
	จากเพื่อน	26	11.3	15	31.9	41	14.7
	จากบุคคลในครอบครัว	80	34.6	8	17.0	88	31.7
	จากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญและจากเพื่อนหรือบุคคลในครอบครัว	50	21.6	12	25.5	62	22.3
	ไม่เคยได้รับ	33	14.3	9	19.1	42	15.1
	ไม่ตอบ	3	1.3	0	0	3	1.1

* ร้อยละจากผู้ที่เคยพยายามเลิก (278 คน)

3.2.2 เยาวชนที่เคยสูบบุหรี่ และปัจจุบันเลิกสูบแล้ว

ระยะเวลาที่เลิกสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า เยาวชนเลิกสูบมาแล้ว 3 ปี หรือนานกว่านั้น ร้อยละ 38.2 รองลงมา คือ เลิกสูบมา 1 – 3 เดือน ร้อยละ 25.8 เมื่อเปรียบเทียบกับเพศ พบว่า เยาวชนชายที่เลิกสูบบุหรี่มาแล้ว 3 ปี หรือนานกว่านั้น มีมากกว่าเยาวชนหญิง คือ ร้อยละ 40.7 และ 7.1 ซึ่งเยาวชนหญิงส่วนใหญ่เลิกสูบบุหรี่มาเพียง 1 – 3 เดือน มากถึงร้อยละ 42.9 โดยเหตุผลหลักที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ คือ สุขภาพ ร้อยละ 60.7 รองลงมาคือ ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่ ร้อยละ 14.6 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนชาย คือ สุขภาพ รองลงมา คือครอบครัวไม่ชอบ ร้อยละ 59.3 และ 16.0 ตามลำดับ ส่วนเหตุผลหลักในการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนหญิง คือ สุขภาพ รองลงมาคือ เพื่อนไม่ชอบ ร้อยละ 42.9 และ 21.4 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ของเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่และปัจจุบันเลิกแล้ว จำแนกตามเพศ

ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่		เพศ				รวม (95)	
		ชาย (81)		หญิง (14)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ระยะเวลาที่เลิกสูบบุหรี่	1 - 3 เดือน	17	21.0	6	42.9	23	24.2
	4 - 11 เดือน	10	12.3	2	14.3	12	12.6
	1 ปี	8	9.9	2	14.3	10	10.5
	2 ปี	5	6.2	1	7.1	6	6.3
	3 ปี หรือนานกว่านั้น	33	40.7	1	7.1	34	35.8
	ไม่ตอบ	8	9.9	2	14.3	10	10.5
เหตุผลหลักในการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่	สุขภาพ	48	59.3	6	42.9	54	56.8
	ครอบครัวไม่ชอบ	13	16.0	0	0.0	13	13.7
	ประหยัดเงิน	6	7.4	1	7.1	7	7.4
	เพื่อนไม่ชอบ	4	4.9	3	21.4	7	7.4
	บทลงโทษของโรงเรียน	2	2.5	1	7.1	3	3.2
	การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่	0	0.0	1	7.1	1	1.1
	ไม่ตอบ	8	9.9	2	14.3	10	10.5

3.3 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

ร้อยละ 82.5 เยาวชนคิดว่าการได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายอย่างแน่นอน สำหรับการมีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้เยาวชน พบว่า ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา ไม่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้าน ร้อยละ 43.1 รองลงมาคือ มีทุกวัน ร้อยละ 32.8 และมีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้ตัวเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากบ้าน ทุกวัน ร้อยละ 36.8 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนหญิงคิดว่าการได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายอย่างแน่นอนสูงกว่า เยาวชนชาย ร้อยละ 5.4 ซึ่งเยาวชนหญิงมีอัตราการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ในบ้านทุกวันสูงกว่า เยาวชนชายเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 1.2) แต่เยาวชนชายมีอัตราการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ใกล้ตัว ในสถานที่อื่นนอกจากบ้าน ทุกวันสูงกว่าเยาวชนหญิงมากถึง ร้อยละ 16.3 ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง จำแนกตามเพศ

การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง (บุหรี่มือสอง)		เพศ				รวม (1,500)	
		ชาย (794)		หญิง (706)			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อันตรายจากการได้รับ ควันบุหรี่	ไม่อันตรายแน่นอน	37	4.7	14	2.0	51	3.4
	อาจจะไม่อันตราย	19	2.4	12	1.7	31	2.1
	อาจจะอันตราย	95	12.0	74	10.5	169	11.3
	อันตรายแน่นอน	635	80.0	603	85.4	1,238	82.5
	ไม่ตอบ	8	1.0	3	0.4	11	0.7
มีผู้สูบบุหรี่ในบ้าน ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา	ไม่มี	340	42.8	306	43.3	646	43.1
	1-2วัน	98	12.3	100	14.2	198	13.2
	3-4วัน	61	7.7	49	6.9	110	7.3
	5-6วัน	28	3.5	11	1.6	39	2.6
	มีทุกวัน	256	32.2	236	33.4	492	32.8
	ไม่ตอบ	11	1.4	4	0.6	15	1.0
มีผู้สูบบุหรี่ใกล้ตัว ในสถานที่อื่นในช่วง 7 วัน ที่ผ่านมา	ไม่มี	148	18.6	165	23.4	313	20.9
	1-2วัน	166	20.9	220	31.2	386	25.7
	3-4วัน	86	10.8	89	12.6	175	11.7
	5-6วัน	32	4.0	29	4.1	61	4.1
	มีทุกวัน	353	44.5	199	28.2	552	36.8
	ไม่ตอบ	9	1.1	4	0.6	13	0.9

3.4 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

เยาวชนครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 50.1 รับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก โดยเยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ในอัตราที่ต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ ประมาณร้อยละ 5.6 สำหรับสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ โรงเรียน รถประจำทาง / รถสาธารณะ และสนามเด็กเล่น คิดเป็นร้อยละ 90.1, 87.1 และ 80.4 และสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่น้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ บริเวณตลาดสด / ตลาดนัด ร้านอาหารที่ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ และสถานบันเทิง (ผับ บาร์) คิดเป็นร้อยละ 49.9, 58.0 และ 60.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 22 และ 23

ตารางที่ 22 ระดับการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ ในที่สาธารณะ	พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,489)	
	สูบ (358)		ไม่สูบ (1,131)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มาก	177	49.5	569	50.3	746	50.1
ปานกลาง	90	25.1	338	29.9	428	28.7
น้อย	91	25.4	224	19.8	315	21.2

(ค่าเฉลี่ย 7.22, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.32, ค่าต่ำสุด 0 และ ค่าสูงสุด 10)

ตารางที่ 23 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบในที่สาธารณะของเยาวชน จำแนกตามสถานที่ห้ามสูบบุหรี่

สถานที่ห้ามสูบบุหรี่	เยาวชนที่รู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ (1,500)	
	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียน	1,351	90.1
รถประจำทาง / รถสาธารณะ	1,306	87.1
สวนสาธารณะ	1,206	80.4
สนามเด็กเล่น	1,194	79.6
ศาสนสถาน	1,179	78.6
สถานีขนส่ง	1,081	72.1
โรงยิมเนเซียม / สถานกีฬา	915	61.0
สถานบันเทิง (ผับ บาร์)	905	60.3
ร้านอาหารที่ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ	870	58.0
บริเวณตลาดสด / ตลาดนัด	748	49.9

3.5 การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา เยาวชนส่วนใหญ่รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 85.7 เยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายในระดับมาก ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 2.3 และ 0.2 ตามลำดับ สำหรับการพบเห็นการโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน พบว่า ร้อยละ 59.9 ของเยาวชน พบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่เมื่อชมโทรทัศน์ วิดีโอ หรือภาพยนตร์เป็นบางครั้ง และร้อยละ 56.1 ของเยาวชน ไม่เคยพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ในรายการแข่งขันกีฬา หรือรายการอื่น ๆ ทางโทรทัศน์เลย ส่วนการพบเห็นการโฆษณาบุหรี่บนแผ่นป้ายโฆษณา เยาวชนตอบว่าพบเห็นบางครั้ง ร้อยละ 39.7 และเยาวชนไม่เคยพบเห็นการโฆษณาบุหรี่หรือส่งเสริมการขายบุหรี่ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และไม่เคยพบเห็นเมื่อไปงานแข่งขันกีฬา งานเทศกาลต่าง ๆ คอนเสิร์ต หรืองานชุมนุมเลย คิดเป็น ร้อยละ 57.5 และ 54.0 ตามลำดับ

สำหรับการมีสิ่งของเครื่องใช้เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งของเครื่องใช้ที่มียี่ห้อติดอยู่ ร้อยละ 82.7 สำหรับเยาวชนที่มีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้า ไม่ระบุว่าป็นยี่ห้อใด รองลงมาคือระบุว่าป็นยี่ห้อ LM และสายฝน และเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่จากตัวแทนบริษัทบุหรี่ ร้อยละ 94.6

ดังแสดงในตารางที่ 24, 25 และ 26

ตารางที่ 24 ระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย	พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,491)	
	สูบ (358)		ไม่สูบ (1,133)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มาก	8	2.3	2	0.2	10	0.7
ปานกลาง	60	16.9	139	12.5	199	13.6
น้อย	287	80.8	968	87.3	1,255	85.7

(ค่าเฉลี่ย 10.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.17, ค่าต่ำสุด 7 และ ค่าสูงสุด 18)

ตารางที่ 25 การพบเห็นการโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน

การโฆษณา จากสื่อต่าง ๆ	การพบเห็นการโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ (1,500)									
	บ่อยมาก		บางครั้ง		ไม่พบ		ไม่เคย เห็นสื่อ		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การพบเห็นนักแสดง สูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ	233	15.5	898	59.9	283	18.9	61	4.1	25	1.7
การพบเห็นชื่อยี่ห้อ บุหรี่ทางโทรทัศน์	110	7.3	485	32.3	842	56.1	39	2.6	24	1.6
การโฆษณาบนแผ่น ป้ายโฆษณา	206	13.7	596	39.7	583	38.9	91	6.1	24	1.6
การโฆษณาในสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	80	5.3	368	24.5	862	57.5	166	11.1	24	1.6
การโฆษณาในงาน สังคม / ชุมชนต่าง ๆ	82	5.5	460	30.7	810	54.0	125	8.3	23	1.5

ตารางที่ 26 การส่งเสริมการขายบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การส่งเสริมการขาย		พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,500)	
		สูบ (360)		ไม่สูบ (1,140)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การมีสิ่งของเครื่องใช้	มี	21	5.8	13	1.1	34	2.3
เสื้อผ้า ที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่	ไม่มี	279	77.5	961	84.3	1240	82.7
	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	56	15.6	139	12.2	195	13.0
	ไม่ตอบ	4	1.1	27	2.4	31	2.1
ยี่ห้อบุหรี่ที่ติดอยู่บนสิ่งของ เครื่องใช้ เสื้อผ้า	LM	5	1.4	1	0.1	6	0.4
	สายฝน	1	0.3	3	0.3	4	0.3
	มาโบโร่	1	0.3	1	0.1	2	0.1
	กรองทิพย์	0	0.0	2	0.2	2	0.1
	ยี่ห้ออื่น ๆ	2	0.6	1	0.1	3	0.2
	จำไม่ได้	3	0.8	0	0.0	3	0.2
	ไม่ตอบ	9	2.5	5	0.4	14	0.9

ตารางที่ 26 การส่งเสริมการขายบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน (ต่อ)

การส่งเสริมการขาย	พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,500)		
	สูบ (360)		ไม่สูบ (1,140)		จำนวน	ร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
เคยได้รับแจกบุหรี่ฟรี หรือ ตัวอย่างบุหรี่	เคยได้รับ	42	11.7	15	1.3	57	3.8
	ไม่เคยได้รับ	317	88.1	1,102	96.7	1,419	94.6
	ไม่ตอบ	1	0.3	23	2.0	24	1.6

3.6 ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา เยาวชนได้รับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 66.3 อัตราการได้รับความรู้ของเยาวชนที่สูบและไม่สูบบุหรี่ใกล้เคียงกัน ซึ่งพบว่าร้อยละ 68.8 ของเยาวชนเคยพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ บ่อยมาก และพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต งานชุมนุมหรืองานสังคมเพียงบางครั้ง ร้อยละ 57.9

สำหรับภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ พบว่า ภาพคำเตือนที่ทำให้เยาวชนไม่อยากสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สูบแล้วเป็นมะเร็งช่องปาก คว้นบุหรี่นำชีวิตสู่ความตาย และคว้นบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด คิดเป็น ร้อยละ 36.3, 15.7 และ 13.1

ดังแสดงในตารางที่ 27, 28 และ 29

ตารางที่ 27 ระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,442)	
	สูบ (350)		ไม่สูบ (1,092)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มาก	230	65.7	726	66.5	956	66.3
ปานกลาง	93	26.6	278	25.5	371	25.7
น้อย	27	7.7	88	8.1	115	8.0

(ค่าเฉลี่ย 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89, ค่าต่ำสุด 2 และ ค่าสูงสุด 6)

ตารางที่ 28 การได้รับความรู้จากสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การได้รับความรู้จากสื่อ	การพบเห็นข้อความสื่อต่าง ๆ (1,500)									
	บ่อยมาก		บางครั้ง		ไม่พบ		ไม่เคยเห็นสื่อ		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้ามการสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ	1,032	68.8	378	25.2	43	2.9	0	0.0	47	3.1
การพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / ชุมชนต่าง ๆ	380	25.3	869	57.9	84	5.6	142	9.5	25	1.7

ตารางที่ 29 ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่	พฤติกรรมการสูบบุหรี่				รวม (1,500)	
	สูบ (360)		ไม่สูบ (1,140)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ภาพคำเตือนบนซอง สูบแล้วเป็นมะเร็งช่องปาก	109	30.3	435	38.2	544	36.3
บุหรี่ที่ทำให้ไม่อยาก ควันบุหรี่นำชีวิตสู่ความตาย	70	19.4	165	14.5	235	15.7
สูบบุหรี่มากที่สุด ควันบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด	43	11.9	153	13.4	196	13.1
สูบแล้วเป็นมะเร็งกล่องเสียง	53	14.7	138	12.1	191	12.7
ควันบุหรี่ทำร้ายผู้ใกล้ชิด	17	4.7	53	4.6	70	4.7
สูบแล้วถุงลมพองตาย	20	5.6	47	4.1	67	4.5
สูบแล้วปากเหม็นกลิ่นบุหรี่	15	4.2	38	3.3	53	3.5
ควันบุหรี่ทำให้หัวใจวายตาย	9	2.5	44	3.9	53	3.5
ควันบุหรี่ทำให้เส้นเลือดสมองแตก	7	1.9	27	2.4	34	2.3
ไม่ตอบ	17	4.7	40	3.5	57	3.8

3.7 การสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียน

เยาวชนได้รับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 43.0 และ 37.0 ตามลำดับ เยาวชนหญิงมีอัตราการได้รับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สูงกว่าเยาวชนชาย ร้อยละ 13.0 ซึ่งในปีการศึกษาที่แล้ว เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี ร้อยละ 73.3 และ 66.7 ตามลำดับ และมีการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรีของเยาวชนเพียง ร้อยละ 34.2 และพบว่า ไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรีและสุขภาพในห้องเรียนเลยมากถึง ร้อยละ 40.1

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ในปีการศึกษาที่แล้ว เยาวชนหญิงได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรีและการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรีมากถึง ร้อยละ 79.3 และ 75.9 ตามลำดับ ส่วนเยาวชนชายได้รับเพียง ร้อยละ 67.9 และ 58.6 ตามลำดับ สำหรับการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรีของเยาวชน พบว่า ทั้งเยาวชนชายและหญิงมีอัตราการอภิปรายในห้องเรียนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 32.9 และ 35.7 ตามลำดับ และพบว่า ทั้งเยาวชนชายและหญิงไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรีและสุขภาพในห้องเรียนเลยมากถึง ร้อยละ 44.0 และ 35.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษาที่แล้ว เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรีมากที่สุด ร้อยละ 82.3 และ 75.2 ตามลำดับ รองลงมาคือเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 62.7 และ 67.1 ตามลำดับ สำหรับการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรีของเยาวชนพบว่า เยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการอภิปรายในห้องเรียนมากที่สุด ร้อยละ 37.1 รองลงมาคือเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 35.7 และพบว่า เยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรีและสุขภาพในห้องเรียนเลยในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 44.1 และ 41.3 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 30, 31 และ 32

ตารางที่ 30 ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียน จำแนกตามเพศ

ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียน	เพศ				รวม (1,467)	
	ชาย (773)		หญิง (694)		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
มาก	285	36.9	346	49.9	631	43.0
ปานกลาง	306	39.6	237	34.1	543	37.0
น้อย	182	23.5	111	16.0	293	20.0

(ค่าเฉลี่ย 8.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.80, ค่าต่ำสุด 4 และ ค่าสูงสุด 12)

ตารางที่ 31 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน จำแนกตามเพศ

การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน		เพศ				รวม (1,500)	
		ชาย (794)		หญิง (706)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับ	ได้รับ	539	67.9	560	79.3	1,099	73.3
อันตรายจากการสูบบุหรี่	ไม่ได้รับ	103	13.0	48	6.8	151	10.1
ในปีการศึกษาที่แล้ว	ไม่แน่ใจ	147	18.5	94	13.3	241	16.1
	ไม่ตอบ	5	0.6	4	0.6	9	0.6
การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับ	ได้รับ	465	58.6	536	75.9	1,001	66.7
ผลกระทบจากการสูบบุหรี่	ไม่ได้รับ	116	14.6	49	6.9	165	11.0
ในปีการศึกษาที่แล้ว	ไม่แน่ใจ	208	26.2	117	16.6	325	21.7
	ไม่ตอบ	5	0.6	4	0.6	9	0.6
การอภิปรายในห้องเรียน	มี	261	32.9	252	35.7	513	34.2
เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของ	ไม่มี	279	35.1	227	32.2	506	33.7
เยาวชนในปีการศึกษาที่แล้ว	ไม่แน่ใจ	248	31.2	223	31.6	471	31.4
	ไม่ตอบ	6	0.8	4	0.6	10	0.7
การอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพ	ไม่เคยมีการอภิปราย	349	44.0	252	35.7	601	40.1
ครั้งล่าสุด	ภาคการเรียนนี้	152	19.1	106	15.0	258	17.2
	ภาคการเรียนที่ 1 ปีที่แล้ว	106	13.4	125	17.7	231	15.4
	ภาคการเรียนที่ 2 ปีที่แล้ว	66	8.3	94	13.3	160	10.7
	มากกว่า 1 ปี	103	13.0	118	16.7	221	14.7
	ไม่ตอบ	18	2.3	11	1.6	29	1.9

ตารางที่ 32 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ปนโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ปนโรงเรียน		ระดับการศึกษา						รวม (1,500)	
		ม.ต้น (499)		ม.ปลาย (294)		ปวช. (707)		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การสอนในห้องเรียน	ได้รับ	360	72.1	242	82.3	497	70.3	1,099	73.3
เกี่ยวกับอันตรายจากการ	ไม่ได้รับ	49	9.8	21	7.1	81	11.5	151	10.1
สูบบุหรี่ปนปีการศึกษา	ไม่แน่ใจ	87	17.4	29	9.9	125	17.7	241	16.1
ที่แล้ว	ไม่ตอบ	3	0.6	2	0.7	4	0.6	9	0.6
การสอนในห้องเรียน	ได้รับ	335	67.1	221	75.2	445	62.9	1,001	66.7
เกี่ยวกับผลกระทบจาก	ไม่ได้รับ	52	10.4	19	6.5	94	13.3	165	11.0
การสูบบุหรี่ปนปีการ	ไม่แน่ใจ	110	22.0	51	17.3	164	23.2	325	21.7
ศึกษาที่แล้ว	ไม่ตอบ	2	0.4	3	1.0	4	0.6	9	0.6
การอภิปรายในห้องเรียน	มี	146	29.3	105	35.7	262	37.1	513	34.2
เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ปนของ	ไม่มี	184	36.9	87	29.6	235	33.2	506	33.7
เยาวชนในปีการศึกษา	ไม่แน่ใจ	167	33.5	99	33.7	205	29.0	471	31.4
ที่แล้ว	ไม่ตอบ	2	0.4	3	1.0	5	0.7	10	0.7
การอภิปรายเกี่ยวกับ	ไม่เคยมีการอภิปราย	206	41.3	83	28.2	312	44.1	601	40.1
การสูบบุหรี่ปนและสุขภาพ	ภาคการเรียนนี้	79	15.8	82	27.9	97	13.7	258	17.2
ครั้งล่าสุด	ภาคการเรียนที่ 1 ปีที่แล้ว	85	17.0	43	14.6	103	14.6	231	15.4
	ภาคการเรียนที่ 2 ปีที่แล้ว	68	13.6	24	8.2	68	9.6	160	10.7
	มากกว่า 1 ปี	53	10.6	56	19.0	112	15.8	221	14.7
	ไม่ตอบ	8	1.6	6	2.0	15	2.1	29	1.9

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

4.1 ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า

1) เพศ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย เยาวชนชายสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนหญิง ถึง 4.4 เท่า

2) อายุ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย เยาวชนที่มีอายุ 16 – 18 ปี ร้อยละ 32.5 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า

3) ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย เยาวชนที่ศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ประมาณ 2 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ลักษณะทางประชากร	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p – value*	
		จำนวน	ร้อยละ		
เพศ	ชาย	794	300	37.8	< 0.001
	หญิง	706	60	8.5	
อายุ	ต่ำกว่า 13 ปี	105	5	4.8	< 0.001
	13 – 15 ปี	685	124	18.1	
	16 – 18 ปี	710	231	32.5	
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	499	68	13.6	< 0.001
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	294	58	19.7	
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	707	234	33.1	

* p – value โดยการใช้การทดสอบไคสแควร์

4.2 ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า การสูบบุหรี่ของพ่อและแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชน แต่การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$ และ 0.011 ตามลำดับ)ซึ่งเยาวชนที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่จะสูบบุหรี่มากกว่าคนที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ถึง 7.2 เท่า สำหรับเยาวชนที่มีคนในครอบครัวสูบบุหรี่ พบว่าสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ไม่มีคนในครอบครัวสูบบุหรี่ 1.3 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด		จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p – value*
			จำนวน	ร้อยละ	
พ่อ	สูบ	728	174	23.9	0.865
	เคยสูบ แต่เลิกแล้ว	232	58	25.0	
	ไม่สูบ / ไม่ทราบ	513	119	23.2	
แม่	สูบ	9	3	33.3	0.710
	เคยสูบ แต่เลิกแล้ว	10	3	30.0	
	ไม่สูบ / ไม่ทราบ	1,427	337	23.6	
เพื่อนสนิท	สูบ	444	250	56.3	< 0.001
	เคยสูบ แต่เลิกแล้ว	78	28	35.9	
	ไม่สูบ / ไม่ทราบ	936	73	7.8	
คนในครอบครัว	มี	876	230	26.3	0.011
	ไม่มี	618	127	20.6	

* p – value โดยใช้การทดสอบไคสแควร์

4.3 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) กล่าวคือ เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ มากถึง 3.3 เท่า โดย เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ ร้อยละ 67.0 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		Chi - square	df	p - value*
		จำนวน	ร้อยละ			
มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่	100	67	67.0	191.473	2	< 0.001
มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่	1,349	278	20.6			

* p - value โดยการใช้การทดสอบไคสแควร์

4.4 ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.045$) โดย เยาวชนที่รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะน้อยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนที่รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมาก ดังแสดงในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับการรับรู้กฎหมาย ห้ามสูบในที่สาธารณะ	จำนวนตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p - value*
		จำนวน	ร้อยละ	
มาก	746	177	23.7	0.045
ปานกลาง	428	90	21.0	
น้อย	315	91	28.9	

* p - value โดยการใช้การทดสอบไคสแควร์

4.5 ปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

จากการศึกษา พบว่า การโฆษณาและการส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) กล่าวคือ เยาวชนที่มีระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายมาก มีการสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนที่มีระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายน้อย มากถึงเกือบ 4 เท่า โดยพบว่า การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ ($p < 0.001$) การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์ ($p = 0.018$) การโฆษณานูหรี่ในงานสังคม/งานชุมชนต่าง ๆ ($p = 0.002$) การมีสิ่งของเครื่องใช้/เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ ($p < 0.001$) และการได้รับแจกนูหรี่ฟรีหรือตัวอย่างนูหรี่ ($p < 0.001$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับปัจจัยด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขายที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การพบเห็นโฆษณาบุหรี่บนแผ่นป้ายโฆษณา การโฆษณาบุหรี่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 37 และ 38

ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p – value*
		จำนวน	ร้อยละ	
มาก	10	8	80.0	< 0.001
ปานกลาง	199	60	30.2	
น้อย	1,255	287	22.9	

* p – value โดยการใช้การทดสอบไคสแควร์

ตารางที่ 38 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขายกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย		จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p – value*
			จำนวน	ร้อยละ	
การพบเห็นนักแสดง สูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ	บ่อยมาก	233	79	33.9	< 0.001
	บางครั้ง ไม่พบ / ไม่เคยดูสื่อ	898 344	214 66	23.8 19.2	
การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ ทางโทรทัศน์	บ่อยมาก	110	39	35.5	0.018
	บางครั้ง ไม่พบ/ไม่เคยดูโทรทัศน์	485 881	114 206	23.5 23.4	
การโฆษณาบนแผ่นป้าย โฆษณา	บ่อยมาก	206	45	21.8	0.164
	บางครั้ง ไม่พบ/ไม่เคยเห็นแผ่นป้าย	596 674	134 179	22.5 26.6	
การโฆษณาในสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	บ่อยมาก	80	27	33.8	0.074
	บางครั้ง ไม่พบ / ไม่เคยเห็นสื่อ	368 1,028	95 237	25.8 23.1	

ตารางที่ 38 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขายกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน (ต่อ)

การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p - value*	
		จำนวน	ร้อยละ		
การโฆษณาในงานสังคม / งานชุมนุมต่าง ๆ	บ่อยมาก	82	33	40.2	0.002
	บางครั้ง	460	104	22.6	
	ไม่พบ / ไม่เคยไปงาน	935	222	23.7	
การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่	มี	34	21	61.8	< 0.001
	ไม่มี / ไม่ทราบ	1,435	335	23.3	
การได้รับแจกบุหรี่ฟรี หรือตัวอย่างบุหรี่	เคยได้รับ	57	42	73.7	< 0.001
	ไม่เคยได้รับ	1,419	317	22.3	

* p - value โดยใช้ในการทดสอบไคสแควร์

4.6 ปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

การได้รับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ดังแสดงในตารางที่ 39 และ 40

ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

ระดับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับ การสูบบุหรี่	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p - value*
		จำนวน	ร้อยละ	
มาก	956	230	24.1	0.909
ปานกลาง	371	93	25.1	
น้อย	115	27	23.5	

* p - value โดยใช้ในการทดสอบไคสแควร์

ตารางที่ 40 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชน

ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี่		p - value*	
		จำนวน	ร้อยละ		
การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับ	พบมาก	1,032	246	23.8	0.056
การรณรงค์ห้ามการสูบบุหรี่	พบน้อย	378	88	23.3	
ในสื่อประเภทต่าง ๆ	ไม่พบเลย	43	17	39.5	
การพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม/ งานชุมชน	บ่อยมาก	380	107	28.2	0.130
บ้างครั้ง	บางครั้ง	869	201	23.1	
ต่าง ๆ	ไม่พบ/ไม่เคยไปงาน	226	51	22.6	

* p - value โดย ใช้การทดสอบไคสแควร์

4.7 ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนกับ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่า ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนไม่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยกลับพบว่า การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ และการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจาก การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.001$) โดย เยาวชนที่ไม่ได้รับการสอนเกี่ยวกับอันตรายและผลกระทบจากการสูบบุหรี่มีพฤติกรรมการ สูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการสอน แต่ในทางกลับกันจากผลการศึกษา พบว่า การอภิปราย เกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับสุขภาพครั้งล่าสุดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.016$) ในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เยาวชนที่มีการอภิปรายเกี่ยวกับ การสูบบุหรี่กับสุขภาพในภาคการเรียนนี้ก็กลับมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่มีการอภิปรายในปี ที่ผ่าน ๆ มา และไม่มี การอภิปรายเลย

สำหรับปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ใน โรงเรียนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ สูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน ดังแสดงใน ตารางที่ 41 และ 42

ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรีของเยาวชน

ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี ในโรงเรียน	จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี		p – value*
		จำนวน	ร้อยละ	
มาก	631	136	21.6	0.187
ปานกลาง	543	141	26.0	
น้อย	293	73	25.0	

* p – value โดยใช้ในการทดสอบไคสแควร์

ตารางที่ 42 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรีในโรงเรียนกับพฤติกรรมการสูบบุหรีของเยาวชน

ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี		จำนวน ตัวอย่าง	เยาวชนที่สูบบุหรี		p – value*
			จำนวน	ร้อยละ	
การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับ อันตรายจากการสูบบุหรี	ได้รับ	1,099	235	21.4	< 0.001
	ไม่แน่ใจ	241	69	28.6	
	ไม่ได้รับ	151	54	35.8	
การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับ ผลกระทบจากการสูบบุหรี	ได้รับ	1,001	195	19.5	< 0.001
	ไม่แน่ใจ	325	99	30.5	
	ไม่ได้รับ	165	62	37.6	
การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับ การสูบบุหรีของเยาวชน	มี	513	137	26.7	0.068
	ไม่แน่ใจ	471	114	24.2	
	ไม่มี	506	104	20.6	
การอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี และสุขภาพ ครั้งล่าสุด	ภาคการเรียนนี้	258	79	30.6	0.016
	ปีการศึกษาที่ผ่านมา	612	142	23.2	
	ไม่เคยมีการอภิปราย	601	130	21.6	

* p – value โดยใช้ในการทดสอบไคสแควร์

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง จำนวน 1,500 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

1.1 เยาวชนเกือบหนึ่งในสามเคยลองสูบบุหรี่ และยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบันอยู่ ถึงร้อยละ 24.0 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และกำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มากที่สุด อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเฉลี่ย 14.5 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 13 – 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 62.2 สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราวรรณ ศรีอยทอง (2542) ที่พบว่าในกลุ่มวัยรุ่น เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุเฉลี่ย 10 – 14 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของ ยุวดี โกลโพธิ์ (2543) ที่พบว่า การเริ่มสูบบุหรี่พบมากในกลุ่มอายุ 12 – 14 ปี และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร ทองศรี (2543) ที่พบว่า อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ของนักเรียน เริ่มสูบบุหรี่ที่อายุ 13 – 15 ปี อายุเฉลี่ยคือ 13.24 และ นพมาศ ร่มเกตุ (2550) พบว่า นักเรียนที่สูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่ ช่วงอายุที่สูบบุหรี่เป็นครั้งแรก ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ในช่วงอายุ 11 – 14 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจาก วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ชอบเลียนแบบพฤติกรรมบุคคลใกล้ชิดและบุคคลที่ตนยอมรับ นอกจากนี้ ลักษณะทางสังคม ระบบการเรียนการสอนของนักศึกษา วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ทำให้มีอัตราความชุกของการสูบบุหรี่ในสายอาชีพมากกว่านักเรียนในสายสามัญศึกษา (สติเฟิน ฮาแมน, 2548)

1.2 เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน สูบบุหรี่ทุกวัน ร้อยละ 36.4 ซึ่งร้อยละ 34.7 จะสูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน โดยเยาวชนจะซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อมากที่สุด โดยร้อยละ 42.5 ของเยาวชนสามารถสูบบุหรี่ยี่ห้อใดก็ได้ สำหรับเยาวชนที่ระบุนิยี่ห้อบุหรี่ที่สูบได้ ส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์ รองลงมาคือ สายฝน ร้อยละ 48.9 ของเยาวชนไม่ได้ซื้อบุหรี่เองหรือไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง สำหรับเยาวชนที่ซื้อบุหรี่ทั้งซอง ซื้อบุหรี่ในราคาเฉลี่ย 47.2 โดยเยาวชนไม่ได้จ่ายเงินเอง ร้อยละ 33.1 เยาวชนที่สูบบุหรี่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 1,926.4 บาท โดยได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือน 1,000 –

1,999 บาท ร้อยละ 30.0 สถานที่ที่เยาวชนสูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ คือ ที่บ้าน รองลงมา คือ บ้านเพื่อน โดยเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า ร้อยละ 55.8 และมีผู้ขายบุหรี่ให้กับเยาวชนโดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด ร้อยละ 30.8 สำหรับการใช้จ่ายสูบบุหรี่แบบอื่นของเยาวชน พบว่า ร้อยละ 13.6 ของเยาวชนมีการใช้จ่ายสูบบุหรี่แบบอื่น ซึ่งรูปแบบของยาสูบที่ใช้มากที่สุดคือบุหรี่มวนเอง รองลงมาคือ ซิการ์ สอดคล้องกับการศึกษาของจิรวรรณ สดลาภา (2549) ที่พบว่าปริมาณการสูบบุหรี่ของนักศึกษาเท่ากับ 9.30 มวนต่อวัน ผู้สูบบุหรี่ครั้งแรกที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ระบุว่าสามารถหาซื้อบุหรี่ได้จากร้านค้าโดยทั่วไป เนื่องจากร้านค้าไม่ค่อยเข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่นเดียวกับการศึกษาของเสาวนีย์ อินมั่นคง (2551) ซึ่งแสดงว่าการเข้าถึงแหล่งซื้อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาจเป็นผลมาจากปัจจุบันบุหรี่ซึ่งถือเป็นสิ่งเสพติดที่ถูกกฎหมาย วางขายทั่วไปตามซูเปอร์มาร์เก็ต มินิมาร์ท ร้านค้า ร้านขายของชำทั่วไป โดยเฉพาะร้านมินิมาร์ทต่าง ๆ มีการเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง และร้านเหล่านี้จะมีบุหรี่จำหน่ายเกือบทุกยี่ห้อทั้งบุหรี่ไทยและบุหรี่ต่างประเทศในราคาที่ไม่ต่างกัน การศึกษาของสุภาพร ทองศรี (2543) พบว่า ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ของนักเรียนเฉลี่ยเดือนละ 10 – 250 บาท เช่นเดียวกับการศึกษาของวรรณชนก จันทุม (2549) ที่พบว่าอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่เท่ากับ 11.07 ปี ชนิดหรือยี่ห้อของบุหรี่ที่นักเรียนนิยมสูบ ได้แก่ สายฝน และกรองทิพย์ ตามลำดับ บุหรี่ส่วนใหญ่ได้มาจากการหาซื้อเอง ตามร้านค้าในหมู่บ้านหรือจากเพื่อน ปริมาณบุหรี่ที่สูบเฉลี่ยวันละ 4.18 มวน ค่าบุหรี่เฉลี่ย เดือนละ 91.64 บาท สอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ อินมั่นคง (2551) ที่พบว่า นักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่วนมากมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นประจำสัปดาห์ละ 1-3 มวน เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุ 15-16 ปี โดยได้บุหรี่มาสูบบ้างวิธีการซื้อและเพื่อนให้ สถานที่ที่นักเรียนหญิงเลือกสูบบุหรี่นอกโรงเรียนมากที่สุด คือ ที่บ้านหรือที่พักร และการศึกษาของนพมาศ ร่มเกตุ (2550) พบว่าชนิดของบุหรี่ที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสูบบุหรี่ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ซองยี่ห้อในประเทศ ร้อยละ 62.1 ของนักเรียนที่สูบและเคยสูบบุหรี่

จากผลการศึกษาข้างต้น เป็นที่น่าเป็นห่วงในพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่สูบบุหรี่ทุกวัน วันละ 6 – 10 มวน และยี่ห้อที่สูบส่วนใหญ่ คือ กรองทิพย์ รองลงมาคือสายฝน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเยาวชนที่สูบบุหรี่ได้เนื่องจาก เยาวชนมีการสูบเป็นประจำในปริมาณที่ค่อนข้างมาก และผลการวิเคราะห์ปริมาณสารน้ำมันดินและนิโคติน โดยฝ่ายวิจัยของโรงงานยาสูบในประเทศไทย พบว่า บุหรี่ยี่ห้อกรองทิพย์มีสารน้ำมันดินและนิโคตินอยู่ในปริมาณปานกลางถึงสูง และบุหรี่สายฝนมีสารน้ำมันดินและนิโคตินอยู่ในปริมาณที่สูงมาก (จุฑารัตน์ ไต้เมฆ, 2541)

1.3 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด พบว่า ปัจจุบันมีคนในครอบครัวของเยาวชนสูบบุหรี่ ร้อยละ 58.4 โดยร้อยละ 90.4 ของครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่ มีจำนวนคนสูบบุหรี่ 1 – 2 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือ เป็นพ่อของเยาวชน และเป็นพี่ชาย/น้องชายของเยาวชน โดยในครอบครัวของเยาวชนที่สูบบุหรี่มีอัตราการสูบบุหรี่คนในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวของเยาวชนทั้งหมดและพบว่าร้อยละ 48.5 ของเยาวชนมีพ่อที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 29.6 ของเยาวชนมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และเยาวชนส่วนใหญ่มีแม่ที่ไม่สูบบุหรี่ สำหรับเยาวชนที่สูบบุหรี่ พบว่า มีพ่อที่สูบบุหรี่ใกล้เคียงกับเยาวชนทั้งหมด แต่มีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มากถึง ร้อยละ 69.4

จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะมีบุคคลในครอบครัว และเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ด้วยเช่นกัน เนื่องมาจาก การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีคนสูบบุหรี่ทำให้เยาวชนมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่มวนแรกที่บ้านเพื่อน และมีแนวโน้มว่าจะสูบบุหรี่กับเพื่อน วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มักจะมีเพื่อนที่เคยลองเสพยาเสพติดเมื่อเทียบกับวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่แล้ว พบว่า วัยรุ่นที่สูบบุหรี่ร้อยละ 52 มีเพื่อนที่เคยลองเสพยา ส่วนวัยรุ่นที่ไม่เคยสูบบุหรี่มีเพียงร้อยละ 19.1 เท่านั้นที่มีเพื่อนที่เคยลองเสพยาเสพติด (ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุภกร บัวสาย, 2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทชุม, 2549)

2. ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัด ชัยภูมิ

2.1 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่

เยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะคิดที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่คือ ร้อยละ 93.1 (ค่าเฉลี่ย 6.81) ซึ่งทักษะคิดที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน 3 ลำดับแรก คือ ความคิดเห็นต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และ ความคิดเห็นต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ ส่วนทักษะคิดที่ดีต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชน 3 ลำดับแรก คือ บุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง เด็กผู้ชายสูบบุหรี่มีมากกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่ และการไม่เลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนชายที่มีทักษะคิดที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีส่วนสูงกว่าเยาวชนหญิงประมาณสองเท่า เยาวชนหญิงคิดว่า จะไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอนถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทชวนให้สูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนชาย ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าจะไม่เลิกคบหรือเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่เพียงบางคน โดยคิดว่าเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจน้อยกว่าไม่สูบ และคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้รู้สึกผ่อนคลายน้อยกว่าไม่สูบ สำหรับผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก ร้อยละ 72.4 ของเยาวชนคิดว่า

การสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง ส่วนความคิดต่อผู้ชายและผู้หญิงที่สูบบุหรี่ทั้งเยาวชนชายและหญิงมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน คือ คิดว่าเป็นคนโง่ ขาดความมั่นใจ และ เป็นผู้ล้มเหลว นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 88.1 ของเยาวชนคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพอย่างแน่นอน เยาวชนหญิงคิดว่าอาจจะไม่ยากหากคิดจะเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนชาย และเยาวชนหญิงคิดว่าชีวิตอาจจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ ภายใน 1 – 2 ปี ร้อยละ 49.4 แต่เยาวชนชายคิดว่าชีวิตยืนยาวได้อย่างแน่นอนหากเลิกสูบบุหรี่ ภายใน 1 – 2 ปีนี้ ร้อยละ 40.4

จะเห็นได้ว่า เยาวชนยังมีทัศนคติต่อการสูบบุหรี่บางอย่างที่ไม่เหมาะสม เช่น คิดว่าอาจจะไม่ยากถ้าผู้สูบบุหรี่ต้องการจะเลิกสูบบุหรี่ อาจเนื่องจากเยาวชนมีความเห็นว่า บุหรี่เป็นสารเสพติดที่มีอันตรายไม่มากเท่าสารเสพติดอื่น ๆ เช่น เฮโรอีน ยาบ้า กัญชา เป็นต้น เมื่อคิดแล้วสามารถเลิกได้ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะนิโคตินในบุหรี่จัดเป็นสารเสพติดซึ่งมีฤทธิ์ร้ายแรงเทียบเท่ากับเฮโรอีน ซึ่งส่งผลให้ผู้สูบบุหรี่เกิดอาการติดยาและไม่สามารถเลิกได้เมื่อต้องการ (บัญญัติ สุขศรีงาม, 2539 อ้างถึงในอรนุช หงษาชาติ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอรนุช หงษาชาติ (2542) ที่พบว่าทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ในระดับเห็นด้วย คือ คนที่ติดยาหรืออยากจะเลิกเมื่อใดก็ได้

ส่วนทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ที่เหมาะสม เช่น การสูบบุหรี่ไม่ได้ทำให้ดูน่าสนใจมากขึ้น การสูบบุหรี่ไม่ได้ทำให้เพื่อนคลายมากขึ้น และการมองว่าผู้ชายและผู้หญิงที่สูบบุหรี่เป็นคนโง่ ซึ่งสอดคล้องบางส่วนกับการศึกษาของ กนกพร สุขรื่องซำง ที่พบว่า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านลบ คือ บุหรี่ไม่สามารถช่วยลดความเครียด ไม่ช่วยสร้างความมั่นใจ หรือช่วยลดน้ำหนักได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของอรนุช หงษาชาติ (2542) ที่พบว่า นักเรียนร้อยละ 99.5 มีทัศนคติไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการสูบบุหรี่ และการศึกษาของอรรถย ลิมตระกูล (2534) ได้ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และระดับต่ำ หรือไม่ให้คุณค่ากับการสูบบุหรี่ โดยไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับทัศนคติที่ว่า ผู้หญิงทันสมัยต้องสูบบุหรี่ จะเห็นได้ว่าทัศนคติดังกล่าว ส่งผลให้เยาวชนคิดว่าผู้ชายหรือผู้หญิงที่สูบบุหรี่เป็นคนโง่ ซึ่งเป็นทัศนคติในทางลบต่อผู้สูบบุหรี่

2.2 ทัศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่

เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่คิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ในตอนนี้ ร้อยละ 64.7 โดยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ และคิดว่าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ถ้าต้องการจะเลิก ซึ่งเยาวชนที่สูบบุหรี่เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว สำหรับเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่ ปัจจุบันเลิกสูบบุหรี่มาแล้ว 3 ปี หรือนานกว่านั้น รองลงมา คือ เลิกสูบบุหรี่ 1 – 3 เดือน โดยวัตถุประสงค์หลักที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ส่วนใหญ่ คือ สุขภาพ

รองลงมาคือ ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของนพมาศ ร่มเกตุ (2550) นักเรียนที่สูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 41.4 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร ทองศรี (2543) ที่พบว่า ปัจจุบันนักเรียนมีความต้องการเลิกสูบบุหรี่มากกว่าไม่ต้องการ และจากการศึกษาของสุภาพร ทองศรี (2543) ที่พบว่าสาเหตุที่นักเรียนต้องการเลิกสูบบุหรี่เนื่องจากไม่อยากเสียเงินทำลายสุขภาพของตนเองอีกต่อไป

จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เยาวชนส่วนใหญ่ทั้งที่สูบบุหรี่อยู่ในปัจจุบัน มีความคิดและพยายามเลิกสูบบุหรี่ อาจเนื่องจากเยาวชนเริ่มมองเห็นอันตรายจากการสูบบุหรี่ รวมทั้งค่านิยมในการสูบบุหรี่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปทำให้ไม่อยากเลิกสูบบุหรี่ แสดงให้เห็นว่า เยาวชนพอจะทราบว่าการสูบบุหรี่ทำลายสุขภาพ แต่อาจจะยังขาดทักษะในการเลิกสูบบุหรี่ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่กับสุขภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือให้ผู้เชี่ยวชาญมากให้ความช่วยเหลือเยาวชนที่สูบบุหรี่

2.3 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

ร้อยละ 82.5 เยาวชนคิดว่า การได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายอย่างแน่นอน ซึ่งในช่วง 7 วันที่ผ่านมา ไม่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้าน ร้อยละ 43.1 รองลงมาคือ มีทุกวัน ร้อยละ 32.8 และมีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้ตัวเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากบ้านทุกวัน ร้อยละ 36.8 โดยเยาวชนชายมีอัตราการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ใกล้ตัวในสถานที่อื่นนอกจากบ้านทุกวันสูงกว่าเยาวชนหญิงมาก ถึง ร้อยละ 16.3 จากสถานการณ์การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง (บุหรี่มือสอง) ของเยาวชน เป็นที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งเพราะเยาวชนประมาณหนึ่งในสามได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ทั้งในและนอกบ้านอยู่ทุกวัน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าควันบุหรี่ในบรรยากาศ หรือ ควันบุหรี่มือสอง มีสารพิษมากกว่า 250 ชนิด และกว่า 50 ชนิด ที่เป็นสารพิษที่วงการแพทย์ระบุว่า เป็นสารก่อมะเร็ง โดยผู้ที่ได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้าน หรือที่ทำงาน วันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไป จะเสี่ยงต่อการเป็นโรคหัวใจเพิ่มขึ้นร้อยละ 25-30 เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอดเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20-30 จะมีอัตราการเป็นโรคมะเร็งที่ต่ำกว่าคนที่ไม่ได้รับควันบุหรี่ 3 เท่า และเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งอื่น ๆ มากกว่าคนปกติถึง 2 เท่า โดยควันบุหรี่มือสองก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเลือดหัวใจทันทีที่ได้รับควันบุหรี่มือสอง

2.4 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

เยาวชนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.1) รับรู้ว่า มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก โดยเยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้ว่า มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับปานกลางถึงมากในอัตราที่ต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ ประมาณร้อยละ 5.6 สำหรับสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่า มี

กฎหมายห้ามสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ โรงเรียน รถประจำทาง / รถสาธารณะ และ สนามเด็กเล่น และสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่น้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ บริเวณตลาดสด / ตลาดนัด ร้านอาหารที่ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ และสถานบันเทิง (ผับ บาร์) จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อโฆษณาและสื่อบุคคล ทำให้ประชาชนรับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะทั่วถึงมากขึ้น สำหรับสถานที่ที่เยาวชนยังรับรู้ว่าเป็นสถานที่ห้ามสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ที่เพิ่งจะประกาศให้เป็นสถานที่ห้ามสูบ (ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 18 เริ่มบังคับใช้ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2551) จึงอาจทำให้เยาวชนยังไม่รับทราบข้อมูลข่าวสาร

2.5 การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

ร้อยละ 85.7 ของเยาวชนรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายในระดับน้อย โดยเยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายในระดับมากและปานกลางในอัตราที่สูงกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนยังคงพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่เมื่อชมโทรทัศน์ วิดีโอ หรือภาพยนตร์เป็นบางครั้ง พบเห็นการโฆษณาบุหรี่บนแผ่นป้ายโฆษณาเป็นบางครั้ง ส่วนการโฆษณาที่เยาวชนให้ข้อมูลว่าไม่เคยพบเห็นเลย ได้แก่ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ในรายการแข่งขันกีฬา หรือรายการอื่น ๆ ทางโทรทัศน์ การโฆษณาบุหรี่หรือส่งเสริมการขายบุหรี่ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และไม่เคยพบเห็นเมื่อไปงานแข่งขันกีฬา งานเทศกาลต่าง ๆ คอนเสิร์ต หรืองานชุมนุม สำหรับการส่งเสริมการขาย พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งของเครื่องใช้ที่มียี่ห้อติดอยู่ และเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่จากตัวแทนบริษัทบุหรี่

เนื่องจากประเทศไทยได้มี พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 มาตรา 8 ที่ห้ามโฆษณาบุหรี่ในทุกรูปแบบ และในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงสาธารณสุขยังได้กำหนดให้มีการห้ามตั้งโชว์บุหรี่ ณ จุดขาย ทำให้การพบเห็นการโฆษณาและการส่งเสริมการขายของบริษัทบุหรี่ในรูปแบบต่าง ๆ ถูกจำกัด จึงทำให้เยาวชนมีโอกาสพบเห็นได้น้อยหรือไม่พบเห็นเลย แต่อาจจะมีการละเมิดกฎหมาย และลักลอบในการโฆษณาและการส่งเสริมการขายแบบแอบแฝง สอดคล้องกับการศึกษาของอรนุช หงษาชาติ (2542) ที่พบว่า การเห็นภาพการสูบบุหรี่ผ่านสื่อต่าง ๆ ก็อาจส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ได้ สื่อที่สำคัญที่นักเรียนพบเห็นการสูบบุหรี่ได้บ่อยครั้ง คือ สื่อโทรทัศน์ ในปัจจุบันแม้จะมีการแพร่ภาพการสูบบุหรี่ในบทละครของผู้แสดงละครน้อยลง แต่ก็ยังพอจะพบได้ในสื่อวิดีโอ

2.6 ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ร้อยละ 66.3 ของเยาวชนได้รับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่เคยพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ บ่อยมาก และพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต งานชุมนุมหรืองานสังคมเพียงบางครั้ง สำหรับภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ พบว่า ภาพคำเตือนที่ทำให้เยาวชนไม่ยอมสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สูบแล้วเป็นมะเร็งช่องปาก ควันบุหรี่นำชีวิตสู่ความตาย และควันบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด จะเห็นได้ว่าภาพที่มีประสิทธิภาพสูงสุดส่วนใหญ่เป็นภาพคำเตือนที่นำเสนอความน่ากลัว (Fear Appeal) ที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคและการเจ็บป่วยที่รุนแรงและถึงขั้นนำชีวิตสู่ความตายได้ สอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพของภาพคำเตือนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในหลายกลุ่ม ที่พบว่า ภาพที่มีประสิทธิภาพสูงต่อการรับรู้ความรุนแรงของบุหรี่คือ “ควันบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด” (พรรณราย เจริญชาติศรี, 2550)

2.7 การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน

เยาวชนได้รับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ซึ่งในปีการศึกษาที่แล้ว เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ แต่มีการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนเพียง ร้อยละ 34.2 และพบว่า ไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพในห้องเรียน มากถึง ร้อยละ 40.1 จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายและผลกระทบจากการสูบบุหรี่ แต่การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับบุหรี่ยังมีน้อยทำให้เยาวชนไม่ได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงบทบาทในการที่จะควบคุมการสูบบุหรี่ของเพื่อน ๆ ในสถานศึกษา จึงทำให้ยังมีความชุกของการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาสูงอยู่ (ร้อยละ 24.0) ดังนั้นสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีการสอนตามหลักสูตรแล้ว ควรให้เยาวชนมีการอภิปราย และแสดงความคิดเห็นในการที่จะควบคุมการสูบบุหรี่ของเยาวชนด้วย หรืออาจจะนำหลักสูตร “โรงเรียนปลอดบุหรี่” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสู่การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเพื่อการไม่สูบบุหรี่และศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

3.1 ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร

ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ

1) เพศ เพศชายมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง อาจเนื่องจากการสูบบุหรี่ในสังคมไทยส่วนใหญ่จะสูบกันในกลุ่มเพศชาย ซึ่งแสดงถึงความเป็นเพศชาย ถือว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องปกติ และเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมักจะมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน ดังนั้นเมื่อเพื่อนผู้ชายที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันก็มักจะสูบบุหรี่เหมือนกันด้วย

2) อายุ เยาวชนที่มีอายุมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น จะเห็นได้ว่า เยาวชนที่เริ่มลองสูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะลองเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น แต่อาจจะมีบางส่วนที่เลิกสูบบุหรี่ไป แต่กลุ่มที่สูบบุหรี่เป็นประจำในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นที่มีอายุมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชาชน ใน พ.ศ.2539 ที่พบว่า จุดเริ่มต้นของการเป็นผู้สูบบุหรี่เริ่มตั้งแต่วัยอยู่ในช่วงที่เป็นเยาวชน โดยผู้สูบบุหรี่เป็นประจำ ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 15 - 19 ปี และยังคงสูบบุหรี่ต่อไปจนถึงช่วงวัยรุ่นตอนปลาย

3) ระดับการศึกษา เยาวชนที่ศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนที่ศึกษาในสายสามัญศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ลักษณะทางสังคม ระบบการเรียนการสอนของนักศึกษา วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ทำให้มีอัตราความชุกของการสูบบุหรี่ในสายอาชีวะมากกว่านักเรียนในสายสามัญศึกษา (สติเฟิน ฮาแมน, 2548)

3.2 ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด

ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการมีคนในครอบครัวสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 บางส่วน กล่าวคือ

1) การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท เยาวชนที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า การคบเพื่อนสนิทของเยาวชนส่วนใหญ่จะคบเพื่อนที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งคล้ายคลึงกันเพื่อต้องการให้เพื่อน ยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น เยาวชนที่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่ก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้วยเช่นเดียวกัน ประกอบกับการขาดทักษะต่างๆ ของเยาวชน เช่น ทักษะในการปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวน ทักษะในการตัดสินใจ

อย่างมีเหตุมีผล ทักษะในการจัดการกับความเครียด เป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ อินมั่งคง (2551) ที่พบว่านักเรียนหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิราพร สุวรรณธีรางกูร (2542) ที่พบว่า การมีเพื่อนสูบบุหรี่ โอกาสที่จะสูบเพิ่มขึ้น 3.74 เท่า การศึกษาของจันทนา จันทรไพจิตร (2541) พบว่า เพื่อนชวนให้สูบเพื่อเข้าสังคมกับเพื่อนที่สูบบุหรี่และต้องการการยอมรับจากเพื่อน เช่นเดียวกับการศึกษาของกิตติพงษ์ ทองเหลือ (2550) พบว่า จำนวนเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนการศึกษาของยุวลักษณ์ ชันอาสา (2541) ซึ่งได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการศึกษาของชูชัย สุภวงค์, สุภกร บัวสาย และนวลอนันต์ ดันติเกตุ (2540) อ้างถึงในฐิติทิพย์ ยิ้มพลอย, 2543) พบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนมากที่สุด คือ เพื่อนสนิท โดยส่วนใหญ่แล้วการสูบบุหรี่ในครั้งแรกจะเกิดจาก การชักนำของเพื่อน และหัดสูบครั้งแรกที่บ้านเพื่อน และการศึกษาของบอนทวิน และคณะ (Bontvin, et al.,1994 อ้างถึงใน ยุวลักษณ์ ชันอาสา 2541) ที่พบว่าเพื่อนและกลุ่มหรือพวกเดียวกันเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนที่สำคัญที่สุด โดยพบว่าอัตราเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในปัจจุบันมีถึง 19.6 เท่า

2) การมีคนในครอบครัวสูบบุหรี่ เยาวชนที่มีบุคคลภายในบ้านสูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น กล่าวคือ เยาวชนที่พบเห็นการสูบบุหรี่ของบุคคลภายในบ้านเป็นประจำ จะถือว่าการสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่เป็นปกติ ซึ่งจะเป็นอย่างนี้ให้เยาวชนเกิดการเลียนแบบ โดยการสูบบุหรี่ตามบุคคลเหล่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ชูชัย สุภวงค์ และ สุภกร บัวสาย (2539 อ้างถึงใน วรรณชนก จันทชุม, 2549) ที่พบว่า การมีสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้องที่สูบบุหรี่ รวมถึง เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าไม่มี และการศึกษาของ ธนพงศ์ จันทชุม และคณะ (2542) ที่ศึกษาพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชน ในชุมชนรอบหนองบ่อ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่อธิบายความแตกต่างระหว่างเยาวชนกลุ่มที่สูบบุหรี่กับกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ คือ การมีสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้องที่สูบบุหรี่

สำหรับปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การสูบบุหรี่ของพ่อ และการสูบบุหรี่ของแม่

3.3 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่

ทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สูงกว่าเยาวชนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ การศึกษาแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัย ด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ได้แก่ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบบุหรี่ การคิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่ ดูน่าสนใจมากกว่าไม่สูบบุหรี่ การคิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจมากกว่าไม่สูบบุหรี่ การคิด ว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผ่อนคลายมากกว่าไม่สูบบุหรี่ ผลของการสูบบุหรี่ต่อการเปลี่ยนแปลงของ น้ำหนัก การไม่เลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ ความคิดต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ ความคิดต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และชีวิตจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ภายใน 1 – 2 ปี ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานข้อที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่า ทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบ บุหรี่ของเยาวชนส่วนใหญ่จะเป็นทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ กล่าวคือ เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อ การสูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น ซึ่งทัศนคติเป็นผลรวมของความเชื่อที่จะเป็นตัว กำหนด แนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งนั้น กล่าวคือ การที่บุคคลมีทัศนคติอย่างไร ต่อพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง บุคคลก็มักจะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับทัศนคติต่อพฤติกรรม นั้น ๆ ดังนั้น การที่เยาวชนยอมรับและมีทัศนคติเชิงบวกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เยาวชนก็จะ แสดงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ออกมาเช่นกัน นอกจากนี้ การที่เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ เช่น การสูบบุหรี่จะช่วยลดภาวะเครียด ความเบื่อหน่ายได้ พร้อมกับกระตุ้นให้มีการผ่อนคลาย และไม่ตระหนักว่าบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพย่อมส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทนา จันทรไพจิตร (2541) พบว่าสาเหตุในการสูบบุหรี่ของนักเรียน คือ อยากทดลองสูบ เพื่อผ่อนคลายความเครียด ความวิตกกังวล สอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร สุวรรณธีรวงูร (2542) ที่พบว่า การมีความคิดด้านบวกเกี่ยวกับบุหรี่ต่อสุขภาพโอกาสที่จะสูบ เพิ่มขึ้น 1.13 เท่า ซึ่งจากการศึกษาของกิตติพงษ์ ทองเหลือ (2550) ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของ นักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา พบว่า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบ บุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุวลักษณ์ ชันอาสา (2541) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษา ตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียน

สำหรับปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ ความยากในการเลิกสูบบุหรี่ถ้าคิดจะเลิก การคิดว่าเด็กผู้ชายสูบบุหรี่มากกว่าไม่สูบบุหรี่

3.4 ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 โดย เยาวชนที่รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะน้อยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่รับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมาก ซึ่งจากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการมีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่สำคัญที่สามารถลดอัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้ ดังนั้นการที่มีกฎหมายประกาศเพิ่มเติมสถานที่ห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะทั่วถึงมากขึ้นจะเป็นผลดีแก่เยาวชนในอนาคตได้

3.5 ปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

การโฆษณาและการส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เยาวชนที่มีระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายมากมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สูงกว่าเยาวชนที่มีระดับการรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายน้อย นอกจากนี้ การศึกษาแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขายที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์ การโฆษณาบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มีชื่อยี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ เยาวชนที่พบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในโทรทัศน์ วิดีโอ หรือภาพยนตร์ เยาวชนที่พบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ในรายการแข่งขันกีฬาหรือรายการอื่น ๆ ทางโทรทัศน์ งานแข่งขันกีฬา งานเทศกาลต่าง ๆ คอนเสิร์ต หรืองานชุมนุม เยาวชนที่มีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มีชื่อยี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และเยาวชนที่ได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่จากตัวแทนบริษัทบุหรี่ มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร ทองศรี (2543) ที่พบว่า การมีตัวแบบในสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในด้านความถี่ในการสูบบุหรี่ในระดับต่ำ แสดงว่า การมีตัวแบบสูบบุหรี่ในสื่อมวลชนอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านความถี่ในการสูบบุหรี่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่านิยมในหมู่วัยรุ่นที่นิยมเลียนแบบตามดารา นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ปรากฏตามสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเห็นการสูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ ก็ทำให้เกิดความอยากที่จะสูบบุหรี่ตามอย่างสื่อ นั้น ๆ โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ที่ดารานักแสดงที่แสดงตามบทและมีการสูบบุหรี่ อาจเป็นผลทำให้

เยาวชนเกิดความอยากสูบบุหรี่ ถ้าสภาพจิตใจของเยาวชนคนนั้นไม่เข้มแข็งพอ ก็อาจทำให้สูบบุหรี่ตามไปด้วยเช่นกัน รวมถึงการมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มีชื่อยี่ห้อบุหรี่ การเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ตามสื่อต่าง ๆ ก็อาจเป็นตัวกระตุ้นให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากขึ้นด้วย เนื่องจากมีการพบเห็นบ่อย ๆ ก็จะทำให้อยากลอง และเมื่อคิดใจก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ๆ

สำหรับปัจจัยด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขายที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การพบเห็นโฆษณาบุหรี่บนแผ่นป้ายโฆษณา การโฆษณาบุหรี่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

3.6 ปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

ปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 กล่าวคือ การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้ามการสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ และการพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ ไม่ได้ทำให้แนวโน้มการสูบบุหรี่ของเยาวชนลดลง อาจเนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจ และไม่ตระหนักถึงอันตรายจากการสูบบุหรี่จากการรณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ที่ส่งผ่านสื่อต่าง ๆ เท่าที่ควร

3.7 ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน

การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน กล่าวคือ ระดับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนไม่มีผลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยกลับพบว่า การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่และการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน โดยเยาวชนที่ไม่ได้รับการสอนเกี่ยวกับอันตรายและผลกระทบจากการสูบบุหรี่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนที่ได้รับการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเสาวนีย์ อินมั่นคง (2551) ที่พบว่า กลุ่มนักเรียนหญิงที่สูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ยของผลกระทบของการสูบบุหรี่ที่มีต่อร่างกายต่ำกว่านักเรียนกลุ่มไม่สูบบุหรี่ นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีความรู้ต่อผลกระทบของการสูบบุหรี่ต่อร่างกายอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะข้อคำถามที่เกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ต่อสุขภาพทั่ว ๆ ไปและการศึกษาของอุษา ฤทธิธาดา (2549) พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการไม่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยรวมทุกด้านของทหารเกณฑ์กองประจำการร้อยพลเสนารักษ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า แต่ในทางกลับกันจากผลการศึกษา พบว่า การอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับ

สุขภาพครั้งล่าสุดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เยาวชนที่มีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับสุขภาพในภาคการเรียนนี้ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สูงกว่าเยาวชนที่มีการอภิปรายในปีที่ผ่านมา และไม่มีการอภิปรายเลย

สำหรับปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ใน โรงเรียนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

บทที่ 6

สรุป และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง จำนวน 1,500 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.9 เพศหญิงร้อยละ 47.1 อายุ 16 – 18 ปี มากที่สุด ร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ อายุ 13 – 15 ปี ร้อยละ 45.7 โดยมีอายุเฉลี่ย 15.3 ปี และกำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มากที่สุด ร้อยละ 47.1 รองลงมากำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 33.3 (ตารางที่ 2)

1.2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

1) ความชุกของการสูบบุหรี่ พบว่า ร้อยละ 30.3 ของเยาวชนเคยลองสูบบุหรี่ โดยเยาวชนที่ยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบัน ร้อยละ 24.0 อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเฉลี่ย 14.5 ปี ส่วนใหญ่เริ่มสูบเมื่ออายุ 13 – 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 62.2 เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า เยาวชนในอำเภอเมืองเคยลองสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง และในปัจจุบันเยาวชนในอำเภอเมืองยังคงสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนนอกเขตอำเภอเมืองเช่นกัน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชาย ร้อยละ 48.0 เคยลองสูบบุหรี่ ซึ่งปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่หรืออยู่ถึง ร้อยละ 37.8 ส่วนเยาวชนหญิง เคยลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 10.5 และยังคงสูบบุหรี่หรืออยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 8.5 และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนที่เคยลองสูบบุหรี่และสูบบุหรี่ในปัจจุบันมากที่สุด คือ เยาวชนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ตารางที่ 3,4 และ 5)

2) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปัจจุบัน พบว่า เยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.3 สูบบุหรี่ทุกวัน ร้อยละ 36.4 สูบบุหรี่วันละ 6 – 10 มวน ร้อยละ 34.7 โดยซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 33.1 ซึ่งเยาวชนสามารถสูบบุหรี่ยี่ห้อใดก็ได้ ร้อยละ 42.5 เยาวชนไม่ได้ซื้อบุหรี่เองหรือไม่ได้ซื้อบุหรี่ทั้งซอง ร้อยละ 48.9 สถานที่ที่เยาวชนสูบบุหรี่เป็นส่วนใหญ่ คือที่บ้าน รองลงมา คือ บ้านเพื่อน โดยเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกในตอนเช้า สำหรับการปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด พบว่า มีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด ร้อยละ 30.8 เมื่อพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พบว่า เยาวชนในอำเภอเมืองและนอกเขตอำเภอเมือง สูบบุหรี่ทุกวันในอัตราที่ใกล้เคียงกันแต่เยาวชนในอำเภอเมืองจะมีปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันสูงกว่าเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง (ตารางที่ 9) เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชายสูบบุหรี่ทุกวัน ส่วนเยาวชนหญิงสูบ 1 – 2 วัน/เดือน เยาวชนชายมีปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันสูงกว่าเยาวชนหญิง ซึ่งการได้บุหรี่มาสูบของเยาวชนชายคือซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ส่วนเยาวชนหญิงจะขอจากผู้อื่น (ตารางที่ 10) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพมีอัตราการสูบบุหรี่ทุกวันสูงกว่าเยาวชนมัธยมศึกษาตอนต้น และยังพบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ สูบบุหรี่ในปริมาณที่มากกว่าเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนและเยาวชนประกาศนียบัตรวิชาชีพจะซื้อบุหรี่จากร้านสะดวกซื้อ ส่วนเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะขอจากผู้อื่น (ตารางที่ 11)

3) การใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่น พบว่า เยาวชนร้อยละ 13.6 มีการใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่นรูปแบบของยาสูบที่ใช้มากที่สุดคือบุหรี่มวนเอง รองลงมาคือ ซิการ์ โดยเยาวชนในอำเภอเมืองมีอัตราการใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่นสูงกว่าเยาวชนนอกเขตอำเภอเมือง เยาวชนชายมีการใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่นมากกว่าเยาวชนหญิง และเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่นมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ตารางที่ 12, 13 และ 14)

4) การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด พบว่า ร้อยละ 58.4 มีคนในครอบครัวของเยาวชนสูบบุหรี่ โดยร้อยละ 90.4 ของครอบครัวที่มีคนสูบบุหรี่ มีจำนวนคนสูบบุหรี่ 1 – 2 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือ เป็นพ่อของเยาวชน และเป็นพี่ชาย/น้องชายของเยาวชน เมื่อพิจารณาถึงการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัวของเยาวชนที่สูบบุหรี่ พบว่า อัตราการสูบบุหรี่คนในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวของเยาวชนทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่มีคนสูบบุหรี่ 1 – 2 คน และเป็นเพศชาย คือ เป็นพ่อ/พี่ชาย/น้องชายของเยาวชน เช่นเดียวกัน (ตารางที่ 15) สำหรับการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด พบว่า ร้อยละ 48.5 ของเยาวชนมีพ่อที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 29.6 ของเยาวชนมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และเยาวชนส่วนใหญ่มีแม่ที่ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 93.7 (ตารางที่ 16)

1.3 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ ทศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ

1) ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีทศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่คือ ร้อยละ 93.1 (ค่าเฉลี่ย 6.81) ซึ่งสิ่งที่ยาวชนมีทศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความคิดเห็นต่อผู้ชายที่สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และความคิดเห็นต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ และสิ่งที่ยาวชนมีทศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ บุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง เด็กผู้ชายสูบบุหรี่มีมากกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่ และ การไม่เลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนชายที่มีทศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มีส่วนสูงกว่าเยาวชนหญิงประมาณสองเท่า เยาวชนหญิงคิดว่าจะไม่สูบบุหรี่อย่างแน่นอนถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทชวนให้สูบบุหรี่ในอัตราที่สูงกว่าเยาวชนชาย มากถึงร้อยละ 27.9 ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่ทั้งหญิงและชายคิดว่าจะไม่เลิกคบหรือเลิกคบเพื่อนที่สูบบุหรี่เพียงบางคน เยาวชนส่วนใหญ่คิดว่าเด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่มีมากกว่าไม่สูบ แต่คิดว่าเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่มีน้อยกว่าไม่สูบ โดยคิดว่าเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจน้อยกว่าไม่สูบ คิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้รู้สึกผ่อนคลายน้อยกว่าไม่สูบ และคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวลดลง ส่วนความคิดต่อผู้ชายและผู้หญิงที่สูบบุหรี่ทั้งเยาวชนชายและหญิงมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน คือ คิดว่าเป็นคนโง่ ขาดความมั่นใจ และ เป็นผู้ล้มเหลว เยาวชนส่วนใหญ่คิดว่า การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างแน่นอน เยาวชนหญิงคิดว่าอาจจะไม่ยากหากคิดจะเลิกสูบบุหรี่สูงกว่าเยาวชนชาย และเยาวชนหญิงคิดว่าชีวิตอาจจะยืนยาวได้หากเลิกสูบบุหรี่ ภายใน 1 – 2 ปี แต่เยาวชนชายคิดว่าชีวิตยืนยาวได้อย่างแน่นอนหากเลิกสูบบุหรี่ (ตารางที่ 17 และ 18)

2) ทศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ สำหรับเยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน พบว่า ร้อยละ 64.7 ของเยาวชนที่สูบบุหรี่ในปัจจุบันคิดว่า จะเลิกสูบบุหรี่ในตอนนี้ โดยเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา และคิดว่า จะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ ถ้าต้องการจะเลิก มากถึงร้อยละ 89.6 สำหรับการได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่ พบว่า เยาวชนที่เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว โดยเยาวชนชายเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวมากที่สุด ส่วนเยาวชนหญิงเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากเพื่อนมากที่สุด (ตารางที่ 19) สำหรับเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่

และปัจจุบันเลิกสูบบุหรี่แล้ว เลิกสูบบุหรี่มาแล้ว 3 ปี หรือนานกว่านั้นมากที่สุด รองลงมา คือ เลิกสูบบุหรี่ 1 – 3 เดือน โดยเยาวชนชายที่เลิกสูบบุหรี่มาแล้ว 3 ปี หรือนานกว่านั้น มีมากกว่าเยาวชนหญิง ซึ่งเยาวชนหญิงส่วนใหญ่เลิกสูบบุหรี่มาเพียง 1 – 3 เดือน (ตารางที่ 20)

3) การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง เยาวชนคิดว่าการได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายอย่างแน่นอน สำหรับการมีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้เยาวชน พบว่า ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา ไม่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้านมากที่สุด รองลงมาคือมีทุกวัน และมีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้ตัวเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากบ้านทุกวันมากที่สุด และยังพบว่า เยาวชนหญิงคิดว่าการได้รับควันบุหรี่เป็นอันตรายอย่างแน่นอนมีอัตราที่สูงกว่าเยาวชนชาย ร้อยละ 5.4 ซึ่งเยาวชนหญิงมีอัตราการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ในบ้านทุกวันสูงกว่าเยาวชนชายเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 1.2) แต่เยาวชนชายมีอัตราการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ใกล้ตัวในสถานที่อื่นนอกจากบ้านทุกวันสูงกว่าเยาวชนหญิงมาก ถึง ร้อยละ 16.3 (ตารางที่ 21)

4) การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ เยาวชนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.1) รับรู้ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับมาก โดยเยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้ว่าไม่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอยู่ในระดับปานกลางถึงมากในอัตราที่ต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ (ตารางที่ 22) สำหรับสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่าไม่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ โรงเรียนรถประจำทาง / รถสาธารณะ และสนามเด็กเล่น และสถานที่ที่เยาวชนรับรู้ว่าไม่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่น้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ บริเวณตลาดสด / ตลาดนัด ร้านอาหารที่ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ และสถานบันเทิง (ผับ บาร์) (ตารางที่ 23)

5) การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ร้อยละ 85.7 ของเยาวชนรับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายในระดับน้อย โดยเยาวชนที่สูบบุหรี่รับรู้การโฆษณาและการส่งเสริมการขายในระดับมากและปานกลางในอัตราที่สูงกว่าเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ (ตารางที่ 24) เมื่อพิจารณาการพบเห็นการโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน พบว่า เยาวชนพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่เมื่อชมโทรทัศน์ ทีวีไอหรือภาพยนตร์เป็นบางครั้ง ไม่เคยพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ในรายการแข่งขันกีฬาหรือรายการอื่น ๆ ทางโทรทัศน์เลย ไม่เคยพบเห็นการโฆษณาบุหรี่หรือส่งเสริมการขายบุหรี่ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร และไม่เคยพบเห็นเมื่อไปงานแข่งขันกีฬา งานเทศกาลต่าง ๆ คอนเสิร์ตหรืองานชุมนุมเลย (ตารางที่ 25) สำหรับการมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งของเครื่องใช้ที่มียี่ห้อติดอยู่ สำหรับเยาวชนที่มีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าไม่ระบุว่าเป็นยี่ห้อใด รองลงมาคือระบุว่าไม่มียี่ห้อ LM และสายฝน และเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่จากตัวแทนบริษัท (ตารางที่ 26)

6) ความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่อยู่ในระดับมาก ซึ่งอัตราการได้รับความรู้ของเยาวชนที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 27) โดยเยาวชนเคยพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้ามสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ บ่อยมาก และพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต งานชุมนุมหรืองานสังคมเพียงบางครั้ง (ตารางที่ 28) สำหรับภาพคำเตือนบนซองบุหรี่พบว่า ภาพคำเตือนที่ทำให้เยาวชนไม่อยากสูบบุหรี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ สูบแล้วเป็นมะเร็งช่องปาก ควันบุหรี่นำชีวิตสู่ความตาย และควันบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็ง (ตารางที่ 29)

7) การสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน เยาวชนได้รับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ระดับปานกลาง เยาวชนหญิงมีอัตราการได้รับความรู้จากการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมากกว่าเยาวชนชาย (ตารางที่ 30) ซึ่งในปีการศึกษาที่แล้วเยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ แต่มีการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนค่อนข้างน้อย และยังพบว่าไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพในห้องเรียนเลยมากถึงร้อยละ 40.1 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เยาวชนหญิงได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่มากกว่าเยาวชนชาย แต่มีการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ใกล้เคียงกัน และพบว่าทั้งเยาวชนชายและหญิงไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพในห้องเรียนเลยมากถึง ร้อยละ 44.0 และ 35.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 31) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ และการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่มากที่สุด รองลงมาคือเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับการอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชนพบว่าเยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีการอภิปรายในห้องเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และพบว่า เยาวชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่เคยมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพในห้องเรียนเลยในอัตราที่ใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 32)

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

- 1) ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา
- 2) ปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการสูบบุหรี่ของ

คนในครอบครัว ส่วนปัจจัยด้านการสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิดที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การสูบบุหรี่ของพ่อ และการสูบบุหรี่ของแม่

3) ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน กล่าวคือ เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่จะสูบบุหรี่ในสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่

4) ปัจจัยด้านการรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

5) ปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่ในสื่อต่าง ๆ การพบเห็นชื่อยี่ห้อบุหรี่ทางโทรทัศน์ การพบเห็นการโฆษณาในงานสังคม / งานชุมชนต่าง ๆ การมีสิ่งของเครื่องใช้ เสื้อผ้าที่มียี่ห้อบุหรี่ติดอยู่ และการได้รับแจกบุหรี่ฟรีหรือตัวอย่างบุหรี่ ส่วนปัจจัยด้านการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การพบเห็นโฆษณานู๋รี่ทางแผ่นป้ายโฆษณา และการพบเห็นการโฆษณานู๋รี่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

6) ปัจจัยด้านความรู้จากข้อความในสื่อเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ได้แก่ การพบเห็นข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์ห้าม การสูบบุหรี่ในสื่อประเภทต่าง ๆ และการพบเห็นข้อความห้ามสูบบุหรี่ในงานสังคม / งานชุมชน ต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

7) ปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับนู๋รี่ในโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ การสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ และการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่กับสุขภาพครั้งล่าสุด ส่วนปัจจัยด้านการสอนเกี่ยวกับนู๋รี่ในโรงเรียนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ได้แก่ การอภิปรายในห้องเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของเยาวชน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนสนิทเป็นตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะรณรงค์ต่อต้านบุหรี่ในกลุ่มของเยาวชน ควรที่จะใช้แรงจูงใจจากเพื่อน โดยส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มเพื่อนในเชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น เช่น การก่อตั้งกลุ่มสัมพันธ์ หรือชมรมเพื่อการไม่สูบบุหรี่ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน โดยสนับสนุนให้กลุ่มมีการวางแผนดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงจัง รวมถึงการปลูกฝังทัศนคติเชิงลบต่อการสูบบุหรี่ และลบล้างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

2) สถานศึกษา ควรมุ่งให้ความรู้และคำแนะนำถึงผลกระทบของการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพแก่เด็กวัยนี้ด้วย เพราะสาเหตุที่ทำให้เริ่มสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เพราะอยากรู้อยากลอง และจากการวิจัยในครั้งนี้อายุต่ำสุดที่เยาวชนเริ่มสูบบุหรี่เป็นครั้งแรก คือ อายุ 7 ปี ดังนั้นในการให้ความรู้ในห้องเรียน ควรมีการให้ความรู้ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา เพื่อการป้องกันการเกิดปัญหาติดยาเสพติดต่อไป นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดเขตปลอดบุหรี่ตามที่กฎหมายกำหนดและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย

3) บิดามารดารวมถึงสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน เป็นที่ปรึกษา เมื่อพบว่าบุตรหลานสูบบุหรี่ต้องให้ความสนใจ ไม่ใช่วิธีการประณามหรือดูถูกลง รวมถึงให้กำลังใจแก่บุตรหลานในการเลิกสูบบุหรี่ รวมทั้งสอนบุตรหลานให้เลือกคบเพื่อนที่ไม่สูบบุหรี่

4) สำหรับเยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่ ควรเรียนรู้วิธีป้องกันตัวเอง และครอบครัวจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง เช่น ทำบ้านให้ปลอดบุหรี่ หลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีผู้สูบบุหรี่ เลือกทานอาหารในภัตตาคารที่ปลอดบุหรี่ เป็นต้น และควรให้กำลังใจแก่คนในครอบครัวและเพื่อนที่สูบบุหรี่ในการเลิกสูบบุหรี่

5) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง สถาบันครอบครัวและสถานศึกษา ควรร่วมมือกันส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักใช้วิจารณญาณในการคิดตัดสินใจ กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม การสอนทักษะชีวิต เพราะทักษะชีวิตเป็นการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งนี้เด็กจะได้เกิดตัดสินใจที่ถูกต้องตลอดถึงการรู้จักเลือกคบเพื่อนด้วย

6) ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร ควรบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับบุหรี่และอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักและหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น นิทรรศการ ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ เพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ให้แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษา เรื่องผลกระทบของการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพในเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา เพราะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าอายุน้อยที่สุดของการเริ่มสูบบุหรี่เป็นครั้งแรกคือ อายุ 7 ปี ซึ่งอาจเป็นสัญญาณเตือนได้ว่าอายุที่เริ่มสูบบุหรี่จะยิ่งลดน้อยลง จึงควรให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อการป้องกันและแก้ไขก่อนเกิดการเสพติดบุหรี่ต่อไป

2) การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเยาวชนในสถานศึกษาเท่านั้น ดังนั้น ควรมีการศึกษา พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในสถานศึกษาด้วย เพราะกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ จะมีการคบหากันอาจจะทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษาอาจจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาด้านการให้ความรู้ที่ถูกต้องต่อไป

3) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแยกประเด็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนมาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมและทราบข้อเท็จจริงในการศึกษามากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกพร สุขรื่องช้าง. (ม.ป.ป.). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง ระดับปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิตติพงษ์ ทองเหลือ. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาวิชา สุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรองจิต วาทีสาธกกิจ. (2551). **การส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ในงานประจำ : Smoking Cessation in Daily Work**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- กลุ่มควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบ**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีนทิว.
- จิรวรรณ สุตลาภา. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์การสูบบุหรี่ของนักศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิราพร สุวรรณธีรารากร. (2542). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในสถานศึกษา จังหวัดเชียงใหม่**. ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ ไต้เมฆ. (2541). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้ พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จำเนียร ไหมปียะ. (2543). **ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 ของประชากรในเขตจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ใจชื่น ตะเกาพงษ์. (2550). **พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จันทนา จันทรไพจิตร. (2541). เหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัด
เชียงใหม่ (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://www.lib.cmu.ac.th/digital_eteses/fulltext.php?id=1429. (15 สิงหาคม 2551)
- ชลธาร วิสrutวงศ์, พนิษฐา เพชรพุด และอ้อมฤทัย อ่องสาคร. (2550). รายงานโครงการศึกษา
การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบุหรี่ชิกาแรต เพื่อการควบคุมการสูบบุหรี่ชิกาแรต. (ม.ป.ท.)
- จิตติพิทย์ ยิ้มพลอย. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายใน
ระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐฉินี่ จันทรก้อน. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนพงษ์ จันทชุม และคณะ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนใน
ชุมชนรอบหนองบ่อ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏ
มหาสารคาม.
- นพมาศ ร่มเกตุ. (2550). การรับรู้ถึงผลกระทบของการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพ และพฤติกรรมการ
การสูบบุหรี่ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสร้างเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- นิรุทธ์ อุทธา และกนกวรรณ แก้วป่า. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้สัญลักษณ์ทางกฎหมาย :
เพื่อควบคุมการซื้อบุหรี่ของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ประกิต วาทีสาชกกิจ. (2535). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเริ่มเสพติดบุหรี่. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
ควบคุมการบริโภคยาสูบ กระทรวงสาธารณสุข.
- พรรณราย เจริญชาติศรี, ลักษณ์ เต็มศิริกุลชัย และมณฑา เก่งการพานิช. (2550). ผลของภาพคำเตือน
บนซองบุหรี่ ต่อการรับรู้และความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป
จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารควบคุมยาสูบ, 1(1), 36 – 45.

- มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. (2545). ข้อมูลสำคัญ : บุหรี่กับเยาวชน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/informationcenter/237.pdf. วันที่สืบค้น 1 ตุลาคม 2551.
- _____. (2547). **ควันบุหรี่มือสอง : ภัยจากบุหรี่ที่เราไม่ได้สูบ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- _____. (2548). **โพสระบุช้ดวัยรุนไทยเข้าถึงอบายมุข - สื่อลามกง่าย**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.ashthailand.or.th/th/news.php?act=detail&id=785>. วันที่สืบค้น 10 กรกฎาคม 2551.
- ยูวดี โศกโพธิ์. (2543). **โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอำนาจเจริญ** (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://www.thesis.tiac.or.th> (24 กรกฎาคม 2551)
- ยูวลักษณ์ ชันอาสา. (2541). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงในมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.**
- ราชกิจจานุเบกษา. (2549). **ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2549 เรื่อง กำหนดชื่อหรือประเภทของสถานที่สาธารณะดังกล่าวเป็นเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่ รวมทั้งกำหนดสภาพลักษณะและมาตรฐานของเขตสูบบุหรี่หรือเขตปลอดบุหรี่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.Soc.go.th/DATA/PDF/2549/E/101/11.PDF>. วันที่สืบค้น 10 กรกฎาคม 2551.
- ลักขณา เดิมศิริกุลชัย, มณฑา เก่งการพานิช, ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ. (2550). **ลงหลักปักฐานสกัดกั้นยาสูบ**. กรุงเทพฯ : เจริญดีมีนคองการพิมพ์.
- วรรณชนก จันทชุม. (2547). **รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดขอนแก่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2549). **การพัฒนากลวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศรัณญา เบญจกุล, มณฑา เก่งการพานิช, ลักขณา เต็มศิริกุลชัย และคณะ. (2550). **สถานการณ์การบริโภคน้ำดื่มของประชากรไทย พ.ศ. 2534 – 2549**. กรุงเทพฯ : เจริญดีมีมั่นคงการพิมพ์.
- สถาบันควบคุมการบริโภคน้ำดื่ม. (2541). **รายงานประสิทธิผลการสุบุนุหรี 2540**. กรุงเทพฯ : สถาบันควบคุมการบริโภคน้ำดื่ม.
- สมฤดี มอบนรินทร. (2531). **ระบาดวิทยาของการสุบุนุหรีในเด็กนักเรียนอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สติเฟ้น ฮาแมน และคณะ. (2548). **การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคน้ำดื่ม**. นนทบุรี : ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.
- สุภาพร ทองศรี. (2543). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสุบุนุหรีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2547). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสุบุนุหรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., 27 (1), 95 – 115.
- สุรินทร์ ชีระวานิช. (2551). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำดื่มของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณณี แสงอาทิตย์. (2550). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสุบุนุหรี ดื่มน้ำดื่ม และเสพสารเสพติดในวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสาวนีย์ อินมั่นคง. (2551). **การศึกษาพฤติกรรมการสุบุนุหรีและการพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดพฤติกรรมการสุบุนุหรีของนักเรียนหญิง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). **สถานการณ์การสุบุนุหรี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.nso.go.th>. วันที่สืบค้น 10 กรกฎาคม 2551.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ, กรมควบคุมโรค. (2550). **การทบทวนองค์ความรู้สถานการณ์และโครงสร้างพื้นฐานของเครือข่ายเพื่อลดความเสี่ยงและภัยต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อในเยาวชน กรณีเรื่องการควบคุมยาสูบ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท สุขุมวิทมีเดีย มาร์เก็ตติ้ง จำกัด

- ลำเรียง จันทรสวรรณ และ สวรรณ บัวทวน. (2544). สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : สถิติ SPSS for Windows. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลำออง สืบสมาน และคณะ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของกลุ่มวัยรุ่นไทยต่อคำเตือนและสื่อข่าวสารที่ใช้ในการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ : เพื่อใช้กำหนดแนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่อย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. (2543). ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- หทัย ชิตานนท์. (2549). การบรรยายและถกแถลง TOBACCO CONTROL พ.ศ.2549 ครั้งที่ 1 เรื่อง NATIONAL POLICY COMPONENTS ORGANIZATIONS โครงการฝึกหัดและศึกษาวิชาการควบคุมยาสูบ. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมสุขภาพไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- อนงค์ คำชู. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ปีที่ 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรทัย ลิ้มตระกูล. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรนุช หงษาชาติ. (2542). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์ศึกษา) สาขาหกรรมศาสตร์ศึกษา ภาควิชาอาชีพศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉราวรรณ ศรีอยทอง. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการระบาด) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อนุภาพ ทองอยู่. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อุษา ฤทธิธาดา, พันตรีหญิง (2549). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของทหารเกณฑ์กองประจำการ : กรณีศึกษาร้อยลพเสนารักษ์ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาสุขศึกษา ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย**
- Baker, W., Homel, P., Flaherty, B. & Trebilco P. (1986). **The 1986 survey of drug use by secondary school student in New South Wales.** Sydney : Newsouth Wales Drug and Alcohol Authority In – house Report Series.
- Bloom, B. S., et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning.** New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Centers for Disease Control and Prevention, **Global Youth Tobacco Surveillance, 2000 – 2007.** [Online], 27 May 2008. Available from <http://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/ss5701a1.htm>
- Fisher, D.& Magnus P. (1981). **“Out of the mouths of babe” The opinions of 10 and 11 year old children regarding the advertising of cigarettes.** Community Health studies.
- Glynn , L. & Hirschman, W. (1995). **Health Education Planning: A Diagnostic Approach.** California : Mayfield Publishing.
- Richard, P. (1997). **Hacks, Flacks and Counter – Attacks. Journal of Social Issues, 53 (1), 53 – 74.**
- Thet Lyar Myint. (2005). **Factors associated with smoking status among high school students at rajchavinit matayom at Bangkok, Thailand.** Thesis of master degree of Public Health Graduate school Mahidol University.
- U.S. Department of Health and Human Services. (1994). Preventing Tobacco Use among Young People. **Morbidity and Mortality Weekly Report. 43 (4) : 1-8.**
- _____ . (1998). **Tobacco Use among U.S. Racial/Ethnic Minority Groups.** Atlanta : Office of Smoking and Health.
- World Bank. (1999). **Curbing the Epidemic : Governments and the Economics of Tobacco Control.** [Online], 27 May 2008. Available from <http://www1.worldbank.org/tobacco/reports.htm>

ภาคผนวก

แบบสอบถามการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

แบบสอบถามการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน

โครงการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ” นี้เป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำการสำรวจพร้อมกันใน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต ระนอง แม่ฮ่องสอน ชัยภูมิ ตรัง และเพชรบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเฝ้าระวังและการดำเนินการเพื่อการควบคุมยาสูบทั้งในระดับจังหวัด และในระดับประเทศต่อไป

การสำรวจนี้ ให้ความสำคัญยิ่งต่อประเด็นจริยธรรม คณะผู้วิจัยจังหวัดชัยภูมิ ยืนยันว่า ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำเสนอเป็นภาพรวมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ตอบเป็นรายบุคคลและสถาบันการศึกษา ในระหว่างการเก็บข้อมูล นักเรียนจะมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมให้ข้อมูล หรือยุติการตอบแบบสอบถามได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ

แบบสอบถามนี้ มี 10 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 57 ข้อ แบ่งเป็น 10 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่	14 ข้อ
ส่วนที่ 2 การใช้ยาสูบบุหรี่แบบอื่น	1 ข้อ
ส่วนที่ 3 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด	3 ข้อ
ส่วนที่ 4 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง	3 ข้อ
ส่วนที่ 5 ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่	13 ข้อ
ส่วนที่ 6 ทักษะคิดต่อการเลิกสูบบุหรี่	6 ข้อ
ส่วนที่ 7 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ	1 ข้อ
ส่วนที่ 8 การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย	7 ข้อ
ส่วนที่ 9 ความรู้จากข้อความในสื่อและการสอนเกี่ยวกับบุหรี่ในโรงเรียน	6 ข้อ
ส่วนที่ 10 ข้อมูลส่วนบุคคล	3 ข้อ

โดยแต่ละข้อถามให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ในช่องว่างที่ตรงกับความจริงหรือความคิดเห็น

ขอให้นักเรียนตรวจทานว่าได้มีการตอบคำถามครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำเสนอผู้วิจัย หากมีข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อได้ที่ นางสาวชณิษฐ์ชา บุญเสริม สสจ.ชัยภูมิ 379/114 ถนนโนนม่วง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เบอร์โทรศัพท์ 085-9000860

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

.....

(นางสาวชณิษฐ์ชา บุญเสริม)

หัวหน้าโครงการวิจัย

คำชี้แจง คำถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ในส่วนที่ 1-7 ให้หมายถึงบุหรี่ซองที่ผลิตจากโรงงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ยกเว้นข้อที่ 13 ในส่วนที่ 2

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่

1. ท่านเคยลองสูบบุหรี่แม่เพียง 1 หรือ 2 ครั้งหรือไม่

☐ 1. เคย	☐ 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบ ข้อ 15 ส่วนที่ 2)
---------------------------------	---
2. ท่านสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี
3. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่กี่วัน

☐ 1) 1 – 2 วัน	☐ 2) 3 – 5 วัน	☐ 3) 6 – 9 วัน
☐ 4) 10 – 19 วัน	☐ 5) 20 – 29 วัน	☐ 6) ทุกวัน
4. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ในวันที่ท่านสูบบุหรี่ ท่านสูบบุหรี่กี่มวนต่อวัน

☐ 1) น้อยกว่า 1 มวนต่อวัน	☐ 2) 1 มวนต่อวัน	☐ 3) 6 – 10 มวนต่อวัน
☐ 4) 11 – 20 มวนต่อวัน	☐ 5) 21 มวนขึ้นไป	
5. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา โดยปกติท่านได้บุหรี่ยี่ห้ออย่างไร (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

☐ 1. ชื่อดังจากห้างสรรพสินค้า	☐ 2. ชื่อดังจากร้านสะดวกซื้อ
☐ 3. ชื่อดังจากร้านขายของชำ	☐ 4. ชื่อดังจากเครื่องขายบุหรี่อัตโนมัติ
☐ 5. ฝากให้ผู้อื่นซื้อแทน	☐ 6. ขอจากผู้อื่น
☐ 7. ผู้อื่นให้บุหรี่ยี่ห้อ	☐ 8. ได้มาโดยวิธีการอื่น ระบุ.....
6. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา โดยปกติท่านสูบบุหรี่ยี่ห้อใด

☐ 1. ระบุยี่ห้อ.....	☐ 2. ยี่ห้อใดก็ได้	☐ 3. ไม่ทราบยี่ห้อ
---	---	---
7. โดยปกติท่านจ่ายเงินซื้อบุหรี่ยี่ห้อ 1 ซอง/ บุหรี่ 20 มวน ในราคาเท่าไร

☐ 1. ระบุราคา..... บาท
☐ 2. ไม่ได้ซื้อบุหรี่ หรือ ไม่ได้ซื้อบุหรี่ยี่ห้อ
8. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านจ่ายเงินซื้อบุหรี่ยี่ห้อเท่าไร

☐ 1. ระบุราคา..... บาท
☐ 2. ไม่เคยจ่ายเงินเอง
9. โดยปกติท่านได้รับเงินค่าใช้จ่าย เดือนละ.....บาท

10. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้กับท่านเนื่องจากอายุของท่านไม่ถึงเกณฑ์กำหนดใช่หรือไม่

1. ไม่เคยซื้อบุหรี่เองในช่วง 30 วันที่ผ่านมา
2. ใช่ มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดทุกครั้ง
3. ใช่ มีผู้ปฏิเสธการขายบุหรี่ให้เนื่องจากอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนดบางครั้ง
4. ไม่ใช่ มีผู้ขายบุหรี่ให้โดยไม่สนใจว่าอายุไม่ถึงเกณฑ์กำหนด

11. โดยปกติท่านสูบบุหรี่ที่ใด (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

1. ที่บ้าน 2. ที่โรงเรียน
3. ที่บ้านเพื่อน 4. ในงานสังคม
5. ที่สาธารณะ (เช่น สวนสาธารณะ, ศูนย์การค้า, มุมถนน)
6. อื่นๆ ระบุ.....

12. ท่านเคยสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้าหรือไม่

1. ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า
2. ใช่ ในบางครั้งสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า
3. ใช่ ปกติจะสูบบุหรี่เป็นสิ่งแรกในตอนเช้า

13. ในระยะเวลาอีก 12 เดือนข้างหน้า ท่านคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่

1. ไม่สู้อย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่สูบบุหรี่
3. อาจสูบบุหรี่ 4. สู้อย่างแน่นอน

14. ในอีก 5 ปีข้างหน้า ท่านคิดว่าจะสูบบุหรี่หรือไม่

1. ไม่สู้อย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่สูบบุหรี่
3. อาจสูบบุหรี่ 4. สู้อย่างแน่นอน

ส่วนที่ 2 การใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่น

15. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านเคยใช้ยาสูบบุหรี่รูปแบบอื่นนอกจากบุหรี่หรือไม่

- 13.1 เคี้ยวยาเส้น 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 13.2 จุกยาสูบข้างกระพุ้งแก้ม 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 13.3 สูบซิการ์ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 13.4 สูบบุหรี่มวนเอง 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 13.5 สูบไปป์ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 13.6 สูบตุ๊กการ์/บาราอู 1. ใช่ 2. ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 การสูบบุหรี่ของคนใกล้ชิด

16. บุคคลเหล่านี้สูบบุหรี่หรือไม่

14.1 พ่อ 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ

14.2 แม่ 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ

14.3 เพื่อนสนิท 1. สูบ 2. เคยสูบ แต่เลิกแล้ว 3. ไม่สูบ 4. ไม่ทราบ

17. บุคคลที่พักอาศัยในบ้าน ปัจจุบันมีใครสูบบุหรี่หรือไม่

1. มี (ตอบข้อ 17.1 และ 17.2) 2. ไม่มี (ข้ามไปตอบข้อ 18)

17.1 จำนวนคนที่สูบบุหรี่ (ไม่นับรวมตัวท่าน) คน

17.2 ผู้ที่สูบบุหรี่ปัจจุบันในครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างไรกับตัวท่าน
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. พ่อ

2. แม่

3. พี่ชาย/ น้องชาย ระบุ คน

4. พี่สาว/ น้องสาว ระบุ คน

5. ลุง/ ป้า/ น้า/ อา ระบุ คน

6. ปู่/ ย่า/ ตา/ ยาย ระบุ คน

18. มีใครในครอบครัวของท่านเคยพูดถึงอันตรายของการสูบบุหรี่กับท่านหรือไม่

1. มี

2. ไม่มี

ส่วนที่ 4 การได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ข้างเคียง

19. ท่านคิดว่าการได้รับควันบุหรี่จากผู้สูบบุหรี่ จะเป็นอันตรายต่อตัวท่านหรือไม่

1. ไม่อันตรายอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่อันตราย

3. อาจอันตราย 4. อันตรายอย่างแน่นอน

20. ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบุหรี่ในบ้านของท่าน

1) ไม่มี

2) 1 – 2 วัน

3) 3 – 4 วัน

4) 5 – 6 วัน

5) มีทุกวัน

21. ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีกี่วันที่มีผู้สูบบุหรี่อยู่ใกล้ท่านในสถานที่อื่นนอกจากบ้านของท่าน

1) ไม่มี

2) 1 – 2 วัน

3) 3 – 4 วัน

4) 5 – 6 วัน

5) มีทุกวัน

ส่วนที่ 5 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่

22. ถ้าเพื่อนหรือเพื่อนสนิทของท่านชวนให้สูบบุหรี่ ท่านจะสูบบุหรี่หรือไม่
1. ไม่สู้อย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่สูบ
3. อาจสูบ 4. สู้อย่างแน่นอน
23. ท่านจะเลิกคบกับเพื่อนที่สูบบุหรี่หรือไม่
1. ไม่เลิกคบ 2. เลิกคบบางคน
3. เลิกคบเป็นส่วนใหญ่ 4. เลิกคบทั้งหมด
24. ท่านคิดว่าเด็กผู้ชายสูบบุหรี่มีจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. จำนวนไม่แตกต่างกัน
25. ท่านคิดว่าเด็กผู้หญิงสูบบุหรี่มีจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. จำนวนไม่แตกต่างกัน
26. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้เด็กผู้ชายที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้ชายที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
27. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้เด็กผู้หญิงที่สูบบุหรี่ดูน่าสนใจมากกว่าหรือน้อยกว่าเด็กผู้หญิงที่ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
28. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบบุหรี่มีความรู้สึกผ่อนคลายมากกว่าหรือน้อยกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่
1. มากกว่า 2. น้อยกว่า 3. ไม่แตกต่างกัน
29. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่ทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มหรือลดลง
1. น้ำหนักตัวเพิ่ม 2. น้ำหนักตัวลดลง 3. น้ำหนักตัวไม่เปลี่ยนแปลง
30. เมื่อท่านเห็นผู้ชายคนหนึ่งสูบบุหรี่ ท่านมีความคิดอย่างไรกับผู้ชายคนนั้น (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)
1. ขาดความมั่นใจ 2. โง่
3. เป็นผู้ล้มเหลว 4. เป็นผู้ประสบความสำเร็จ
5. ฉลาดหลักแหลม 6. เป็นผู้มีประสบการณ์มาก

31. เมื่อท่านเห็นผู้หญิงคนหนึ่งสูบบุหรี่ ท่านมีความคิดอย่างไรกับผู้หญิงคนนั้น (เลือกตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

1. ขาดความมั่นใจ 2. โง่
3. เป็นผู้ล้มเหลว 4. เป็นผู้ประสบความสำเร็จ
5. ฉลาดหลักแหลม 6. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก

32. ท่านคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของท่านหรือไม่

1. ไม่อันตรายอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่อันตราย
3. อาจอันตราย 4. อันตรายอย่างแน่นอน

33. ถ้ามีใครสักคนเริ่มสูบบุหรี่ ท่านคิดว่าจะเป็นการยากหรือไม่ในการเลิกสูบบุหรี่

1. ไม่ยากอย่างแน่นอน 2. อาจจะไม่ยาก
3. อาจยาก 4. ยากอย่างแน่นอน

34. ท่านคิดว่าชีวิตจะยืนยาวได้หรือไม่ หากเลิกสูบบุหรี่ได้ภายใน 1-2 ปีนี้

1. ไม่ได้อย่างแน่นอน 2. อาจไม่ได้
3. อาจจะได้ 4. ได้อย่างแน่นอน

ส่วนที่ 6 ทศนคติต่อการเลิกสูบบุหรี่ (ผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ เข้าไปทำส่วนที่ 7)

ส่วนที่ 6.1 ตอบเฉพาะผู้สูบบุหรี่ในปัจจุบัน (สูบใน 30 วันที่ผ่านมา)

35. ท่านคิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ตอนนี้ใช่หรือไม่

1. ใช่ 2. ไม่ใช่

36. ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่หรือไม่

1. เคย ระบุ.....ครั้ง 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 41)

37. ท่านคิดว่าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้หรือไม่ ถ้าท่านต้องการเลิกสูบบุหรี่

1. ได้ 2. ไม่ได้

38. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่หรือไม่

1. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญ
2. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากเพื่อน
3. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว
4. เคยได้รับความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำจากโปรแกรมเลิกสูบบุหรี่หรือผู้เชี่ยวชาญ และจากเพื่อนหรือบุคคลในครอบครัว
5. ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ

ส่วนที่ 6.2 ตอบเฉพาะผู้ที่เคยสูบบุหรี่ และปัจจุบันเลิกสูบแล้ว

39. ระยะเวลาที่นานเท่าใดแล้วที่ท่านเลิกสูบบุหรี่

- 1) 1 – 3 เดือน
- 2) 4 – 11 เดือน
- 3) 1 ปี
- 4) 2 ปี
- 5) 3 ปี หรือนานกว่านั้น

40. อะไรคือวัตถุประสงค์หลักที่ทำให้ท่านตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ (เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

- 1. สุขภาพ
- 2. ประหยัดเงิน
- 3. ครอบครัวไม่ชอบให้สูบบุหรี่
- 4. เพื่อนไม่ชอบให้สูบบุหรี่
- 5. บทลงโทษที่รุนแรงของโรงเรียน
- 6. การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่
- 7. อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 7 การรับรู้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

41. ท่านทราบหรือไม่ว่ามีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่ต่อไปนี้

สถานที่	ทราบ	ไม่ทราบ
41.1 ร้านอาหารที่ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ แต่จัดเขตสูบบุหรี่ได้	☐	☐
41.2 บนรถประจำทาง/ รถสาธารณะ	☐	☐
41.3 สถานีขนส่ง	☐	☐
41.4 สถานบันเทิง (ผับ บาร์)	☐	☐
41.5 บริเวณตลาดสด ตลาดนัด	☐	☐
41.6 โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด (100%)	☐	☐
41.7 สนามเด็กเล่นเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด (100%)	☐	☐
41.8 สวนสาธารณะ	☐	☐
41.9 ศาสนสถาน (เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น)	☐	☐
41.10 โรงยิมเนเซียม/ สนามกีฬา	☐	☐

ส่วนที่ 8 การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย

42. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา เมื่อท่านชมโทรทัศน์ วีดีโอ หรือภาพยนตร์ ท่านพบเห็นนักแสดงสูบบุหรี่บ่อยเพียงใด

- 1. ไม่เคยชมสื่อดังกล่าว
- 2. พบเห็นบ่อยมาก
- 3. พบเห็นบางครั้ง
- 4. ไม่เคยพบเห็นเลย

49.1 ท่านคิดว่า ภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ภาพใดทำให้ท่าน ไม่อยากสูบบุหรี่ (เลือกตอบ 1 รูป เท่านั้น)

 <p>☐ ภาพที่ 1</p>	 <p>☐ ภาพที่ 2</p>	 <p>☐ ภาพที่ 3</p>
 <p>☐ ภาพที่ 4</p>	 <p>☐ ภาพที่ 5</p>	 <p>☐ ภาพที่ 6</p>
 <p>☐ ภาพที่ 7</p>	 <p>☐ ภาพที่ 8</p>	 <p>☐ ภาพที่ 9</p>

50. ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา เมื่อท่านไปงานแข่งขันกีฬา คอนเสิร์ต งานชุมนุม หรือ งานสังคม ท่าน พบเห็นข้อความใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การห้ามสูบบุหรี่ บ่อยเพียงใด

1. ไม่เคยไปงานดังกล่าว 2. พบเห็นบ่อยมาก
3. พบเห็นบางครั้ง 4. ไม่เคยพบเห็นเลย

51. ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้ว ท่าน ได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับอันตรายจากการสูบบุหรี่ หรือไม่

1. ได้รับ 2. ไม่ได้รับ 3. ไม่แน่ใจ

52. ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้ว ท่านมีการอภิปรายในห้องเรียนเรื่องเกี่ยวกับทำไมคนอายุรุ่น เดียวกับท่านจึงสูบบุหรี่หรือไม่

1. มี 2. ไม่มี 3. ไม่แน่ใจ

53. ในระหว่างปีการศึกษาที่แล้ว ท่านได้รับการสอนในห้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ เช่น ทำให้ฟันมีสีเหลือง มีกลิ่นปาก และสาเหตุของรอยเหี่ยวย่น เป็นต้น หรือไม่

1. ได้รับ 2. ไม่ได้รับ 3. ไม่แน่ใจ

54. ท่านมีการอภิปรายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และสุขภาพซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ในบทเรียนครั้งล่าสุดเมื่อไหร่

1. ไม่เคยมีการอภิปราย 2. ภาคการเรียนนี้
 3. ภาคการเรียนที่ 1 ของปีที่แล้ว 4. ภาคการเรียนที่ 2 ของปีที่แล้ว
 5. มากกว่า 1 ปี ที่ผ่านมา

ส่วนที่ 10 ข้อมูลส่วนตัวของท่าน

55. อายุ.....ปี

56. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

57. ท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับใด

1. มัธยมศึกษาปีที่ 1 2. มัธยมศึกษาปีที่ 2 3. มัธยมศึกษาปีที่ 3
 4. มัธยมศึกษาปีที่ 4 5. มัธยมศึกษาปีที่ 5 6. มัธยมศึกษาปีที่ 6
 7. ปวช. ปี 1 8. ปวช. ปี 2 9. ปวช. ปี 3

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติผู้วิจัย

1. นางสาวณิษฐา บุญเสริม

ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ พ.ศ. 2546 พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2539 – 2540 พยาบาลวิชาชีพ กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลบ้านแท่น พ.ศ. 2540 – 2549 พยาบาลวิชาชีพ กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลบ้านเขว้า พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ

2. นางผกามาศ สุฐิตินิช

ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2532 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี พ.ศ. 2545 ศีกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2532 – ปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพ กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลชัยภูมิ

3. นางสาวรยา รวิสานนท์

ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2533 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา พ.ศ. 2544 พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารทางการพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2533 – 2536 พยาบาลวิชาชีพ กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลเกษตรสมบูรณ์ พ.ศ. 2536 – ปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพ กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลคอนสวรรค์